

Valstybinio audito ataskaita

KAIP KULTŪROS MINISTERIJA
FORMUOJA KULTŪROS POLITIKĄ,
ORGANIZUOJA IR KONTROLIUOJA JOS
ĮGYVENDINIMĄ

2017 m. vasario 28 d. Nr. VA-P-50-2-3

Su valstybinio audito ataskaita galima susipažinti
Valstybės kontrolės interneto puslapyje
adresu www.vkontrole.lt

TURINYS

<u>SANTRUMPOS IR SAVOKOS</u>	<u>3</u>
<u>SANTRAUKA</u>	<u>5</u>
IŠVADOS	7
REKOMENDACIJOS	9
<u>IŽANGA</u>	<u>11</u>
<u>AUDITO REZULTATAI</u>	<u>14</u>
1. <u>Ministerijos struktūra neužtikrina visų pavestų funkcijų vykdymo, nevertintas struktūros pokyčių poveikis / nauda</u>	<u>14</u>
2. <u>Irodymais grįsto valdymo priemonės, kurių reikia veiklos rezultatyvumui didinti, naudojamos neaktyviai, o teiktos rekomendacijos neįgyvendintos</u>	<u>18</u>
3. <u>Nesukurta kultūros srities stebėsenos sistema, kurios reikia kultūros politikai formuoti</u>	<u>21</u>
3.1. Neužtikrinamas kiekybinės (statistinės) informacijos kaupimas	22
3.2. Suplanuoti taikomieji tyrimai nevykdomi, įgyvendinama tik dalis juose pateiktų rekomendacijų, ne visų tyrimų rezultatai prieinami viešai	23
3.3. Sistemingai nevertinama, ar kultūros paslaugų kokybė atitinka visuomenės poreikius	26
4. <u>Neišnaudojamas kultūros ir meno ekspertų (tarybų, komisijų, darbo grupių) potencialas formuoti kultūros politiką</u>	<u>27</u>
5. <u>Svarbių kultūros sritį reglamentuojančių teisės aktų rengimas vėluoja iki 6 metų</u>	<u>29</u>
6. <u>Nesuderinti Vyriausybės ir Kultūros ministerijos planavimo dokumentai</u>	<u>31</u>
7. <u>Laiku neįgyvendintos svarbios strateginių dokumentų nuostatos, nepasiekti numatyti tikslai</u>	<u>32</u>
7.1. Įgyvendintos ne visos Lietuvos kultūros politikos kaitos gairės ir siekiniai	33
7.2. Vyriausybės patvirtintų programų nuostatos ir Vyriausybės veiklos prioritetai neįgyvendinti	34
7.3. Neįgyvendintos kultūros ministro patvirtintos programos ir ministerijos veiklos prioritetai	36
8. <u>Nesukurta ministerijai pavaldžių įstaigų veiklos kokybės vertinimo sistema</u>	<u>38</u>
8.1. Pavaldžių ir nacionalinių kultūros ir meno įstaigų veiklos vertinimo kokybės gerinimas ir optimizavimas vėluoja	39
8.2. Ministerijai pavaldžios įstaigos nemotyvuojamos siekti geresnių rezultatų	42
8.3. Neužtikrinama, kad kultūros ir meno įstaigos vykdytų visas joms pavestas funkcijas	43
<u>REKOMENDACIJŲ ĮGYVENDINIMO PLANAS</u>	<u>45</u>
<u>PRIEDAI</u>	<u>50</u>

SANTRUMPOS IR SĄVOKOS

LKT – Lietuvos kultūros taryba.

KPD – Kultūros paveldo departamentas.

KMI – kultūros ir meno įstaigos.

KRF – Kultūros rėmimo fondas.

Ministerija – Kultūros ministerija.

Funkcija – vienos ar kelių rūšių veikla, kurią reguliariai atliekant sukuriamas konkretus produktas ar pasiekiamas rezultatas, susijęs su Vyriausybei atskaitingos institucijos veiklos tikslais ir turintis konkretų vartotoją¹.

Funkcijų peržiūra – tai įrodymais grįsto valdymo priemonė, taikoma siekiant sumažinti viešojo valdymo apimtį ir išlaidas, padidinti viešojo valdymo institucijų veiklos skaidrumą, efektyvumą ir pagerinti šių institucijų veiklos rezultatus².

Programų vertinimas – tai įrodymais grįsto valdymo priemonė, taikoma siekiant įvertinti viešojo valdymo institucijos vykdomų programų tinkamumą, efektyvumą, rezultatyvumą, naudingumą ir tęstinumą, numatyti ir pagrįsti sprendimus, reikalingus geresniems programų rezultatams pasiekti³.

Kultūros ir / ar meno įstaiga – viešasis juridinis asmuo, vykdamas atitinkamuose įstatymuose apibrėžtą kultūros ir meno (bibliotekų, muziejų, kultūros centrų, teatrų, koncertinių įstaigų, dailės galerijų ir panašiai) veiklą.

Kultūros bendruomenė – biudžetinių ir nevyriausybinių kultūros institucijų darbuotojai, menininkai, kūrėjai, kultūros vadybininkai.

Fokus grupė (arba fokusuota, sutelkta į konkrečią platesnę ar siauresnę temą, diskusinė grupė) – organizuotas mažos žmonių grupės pokalbis, diskusija.

Tyrimai – visi kultūros srities tyrimai, analizės, vertinimai, studijos, atlikti 2012–2015 m.

Gairės – Lietuvos kultūros politikos kaitos gairės⁴.

Saulėlydžio komisija – Viešojo valdymo tobulinimo komisija⁵.

TVP „Kultūra“ – 2014–2020 metų nacionalinės pažangos programos horizontaliojo prioriteto „Kultūra“ tarpinstitucinis veiklos planas⁶.

Kultūros rėmimo fondas – Kultūros ministerijos strateginio veiklos plano programa, kurią, kaip numatyta 2012 m. Lietuvos Respublikos kultūros rėmimo fondo įstatyme, administruoja Kultūros ministerijos įsteigta biudžetinė įstaiga Lietuvos kultūros taryba. Lietuvos kultūros rėmimo fondo

¹ LR Vyriausybės 2011-08-17 nutarimu Nr. 968 patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybei atskaitingų institucijų funkcijų peržiūros metodika, 2.1 p.

² Ten pat, 2.2 p.

³ LR finansų ministro 2011-08-16 įsakymas Nr. 1K-281 „Dėl Programų vertinimo metodikos patvirtinimo“.

⁴ LR Seimo 2010-06-30 nutarimas Nr. XI-977 „Dėl Lietuvos kultūros politikos kaitos gairių patvirtinimo“.

⁵ LR Vyriausybės 2009-01-28 nutarimas Nr. 50 „Dėl Viešojo valdymo tobulinimo komisijos sudarymo“.

⁶ LR Vyriausybės 2014-03-19 nutarimas Nr. 269 „Dėl 2014–2020 metų nacionalinės pažangos programos horizontaliojo prioriteto „Kultūra“ tarpinstitucinio veiklos plano patvirtinimo“.

lėšos naudojamos kultūros ir meno projektams, programoms ir kitoms priemonėms, atrinktomis viešojo konkurso būdu pagal kultūros ministro patvirtintas kultūros ir meno projektų finansavimo gaires⁷.

⁷ LR kultūros rėmimo fondo įstatymas, 2007-07-04 Nr. X-1260 (2012-09-18 Nr. XI-2219 redakcija).

SANTRAUKA

Už kultūros politikos formavimą, organizavimą, koordinavimą ir kontroliavimą atsakinga Kultūros ministerija, o už kultūros politikos įgyvendinimą – kultūros ministrui pavestų valdymo sričių įstaigos. 2012–2015 m. ministerija, 46 jai pavaldžios ir 12 valdymo srities įstaigų panaudojo apie 625 mln. Eur valstybės biudžeto lėšų.

Lietuvos Respublikos Seimas, atsižvelgdamas į tai, kad kultūra yra valstybės pamatas ir kultūros padėtis Lietuvoje reikalauja kritinio požiūrio, dėmesio ir teigiamų pokyčių, 2010 m. patvirtino⁸ Lietuvos kultūros politikos kaitos gaires. Tai pagrindinis politinis dokumentas, numatantis permainas kultūros politikos planavime ir įgyvendinime, siekiant sudaryti prielaidas keistis kultūros vaidmeniui valstybėje. Šiame dokumente įtvirtinta 10 Lietuvos kultūros politikos kaitos gairių, žr. 1 priedą.

Įgyvendinant vieną iš Lietuvos kultūros politikos kaitos gairių prioritetinių veiksmų – atskirti kultūros politikos formavimą ir įgyvendinimą – 2012 m. buvo įsteigta⁹ ministerijai pavaldi įstaiga Lietuvos kultūros taryba ir jai perduotos politikos įgyvendinimo funkcijos. Rekomendaciją dėl politikos formavimo atskyrimo nuo įgyvendinimo teikė ir Valstybės kontrolė¹⁰. Buvo siekiama demokratizuoti kultūros valdymo modelį ir užtikrinti, kad Kultūros ministerija, anksčiau daugiausiai laiko skyrusi kultūros rėmimo fondo lėšų administravimui, imtųsi aktyviai formuoti kultūros politiką, įgyvendintų minėtas gaires ir kitus strateginius dokumentus.

Gairėse nurodoma, kad kultūros politikos formavimas ir įgyvendinimas yra neefektyvus, neleidžia tinkamai reaguoti į iššūkius ir užtikrinti kultūros procesų tęstinumo ir atsinaujinimo. Nors ministerija 2012 m. įsteigė Lietuvos kultūros tarybą ir jai perdavė kultūros projektų finansavimo veiklą, tačiau vis dar daug laiko skiria politikos įgyvendinimui, o ne formavimui, konkurso būdu finansuoja programas ir projektus. Fragmentiškai įgyvendinamos Saulėlydžio komisijos teiktos rekomendacijos dėl politikos formavimo veiksmų. Viešojoje erdvėje daug diskutuojama apie ministerijos (ne)vykdomą politikos formavimą. Tai paskatino atlikti jos veiklos auditą.

Audito tikslas – įvertinti, ar Kultūros ministerija tinkamai formuoja valstybės politiką, organizuoja, koordinuoja ir kontroliuoja jos įgyvendinimą. Nagrinėjome, ar, atskyrus kultūros politikos formavimą ir įgyvendinimą:

- ministerija ėmėsi aktyviau formuoti valstybės politiką;
- ministerija organizuoja ir kontroliuoja kultūros politikos įgyvendinimą;
- ministerijos veikla atitinka kultūros bendruomenės lūkesčius;
- ministerijos struktūra ir funkcijos keitėsi atitinkamai / buvo optimizuotos.

Audito subjektas – Lietuvos Respublikos kultūros ministerija.

Audito metu duomenis rinkome Kultūros ministerijoje ir pavaldžiose įstaigose (apklausėme 36, iš jų trijose lankėmės), žr. 2 priedą.

Kultūros bendruomenės nuomonę sužinojome organizavę dvi tikslines ministerijai pavaldžių ir nevyriausybinių kultūros įstaigų atstovų gilumines grupių (fokus grupių) apklausas. Apklausta 18 kultūros bendruomenės atstovų, aktyviai veikiančių įvairiose kultūros srityse. Jų nuomonę cituojame ataskaitoje (žr. 7 ir 8 priedus).

⁸ LR Seimo 2010-06-30 nutarimas Nr. XI-977 „Dėl Lietuvos kultūros politikos kaitos gairių patvirtinimo“.

⁹ LR Vyriausybės 2012-11-21 nutarimas Nr. 1410 „Dėl biudžetinės įstaigos Lietuvos kultūros tarybos įsteigimo“.

¹⁰ Valstybinio audito ataskaita, „Kultūros politikos įgyvendinimas dalinai finansuojant programas ir projektus“, 2009-05-29.

Audituojamas 2012–2015 m. laikotarpis. Analizuojant tendencijas ir pokyčius buvo naudojami ankstesnių ir vėlesnių metų duomenys.

Politikos įgyvendinimo funkcijas atidavus Lietuvos kultūros tarybai, ministerija turėjo imtis aktyviau formuoti politiką ir įgyvendinti teigiamus kultūros valdymo pokyčius. Siekiant, kad pokyčiai būtų sisteminiai ir ilgalaikiai, jie turėjo būti planuojami ir vykdomi grindžiant patikimais duomenimis, tačiau nuolatinė kultūros procesų stebėsenos sistema nesukurta ir ministerija neturi pakankamų ir patikimų įrodymų, reikalingų kultūros politikai formuoti.

Nesant stebėsenos sistemos, ministerija, Vyriausybės kanceliarija ir Finansų ministerija organizavo tyrimus: buvo surinkta informacija, reikalinga politikos sprendimams priimti, ir pateiktos rekomendacijos dėl politikos formavimo. 2012–2015 m. atlikti tyrimai kainavo 341,6 tūkst. Eur, tačiau įgyvendinta tik apie 30 proc. pateiktų rekomendacijų. Iki šiol neįgyvendintos planuotos esminius pokyčius lemiančios rekomendacijos, pvz. Vyriausybės kanceliarijos užsakytame tyrime¹¹ (2015 m.) rekomenduota sutvarkyti Kultūros vertybių registrą. Šią rekomendaciją ministerijai teikė ir Valstybės kontrolė 2010 ir 2014 m.¹² Ministerija numatė per 3–4 metus sutvarkyti registrą, tačiau tyrimo¹³ duomenimis 2015 m. registre vertingosios savybės nustatytos tik apie 30 proc. vertybių. Kol nebus sutvarkytas registras, negalima tikėtis į rezultatus orientuotos kultūros paveldo apsaugos – tai prioritetinis darbas paveldo srityje.

Lietuvos pažangos strategijoje „Lietuva 2030“ numatytas siekis, kad 2020 m. bus 60 proc. visuomenės narių, linkusių dalyvauti vykdant kultūrinę meninę veiklą. 2014 m. pirmą kartą atliktas tyrimas dėl kultūros prieinamumo ir kultūrinio gyventojų aktyvumo. Nustatyta, kad didelė dalis Lietuvos visuomenės nedalyvauja kūrybinėje meninėje veikloje – net 62,8 proc. Neįgyvendintas ir gairėse numatytas siekis, kad šis dalyvavimas iki 2015 metų atitiktų Europos Sąjungos vidurkį¹⁴.

Politikos formavimo srityje ministerija 2011–2014 m. atliko ar užsakė atlikti funkcijų peržiūras. Dalis rekomendacijų įgyvendinta, bet svarbių rekomendacijų įgyvendinimas vėluoja: pvz., iki šiol nesukurta sistema, siejanti ministerijai pavaldžių įstaigų finansavimą su vertinimo rezultatais. Taigi, ministerija neturi svarbaus politikos formavimo įrankio, reikalingo užtikrinti kultūros valdymo rezultatyvumą.

Kitas svarbus politikos formavimo darbas demokratizuojant kultūros valdymą – kartu su Finansų ministerija sukurti ir taikyti nevyriausybinių kultūros organizacijų ilgalaikio finansavimo modelį – nebuvo įgyvendintas ir įtrauktas į planus. Nevyriausybinių organizacijų kartu su ministerijai pavaldžiomis įstaigomis teikia paraiškas Lietuvos kultūros tarybai dėl projektų finansavimo, tačiau jų konkurencinės sąlygos nėra lygios, nes ministerijai pavaldžios įstaigos yra išlaikomos iš valstybės biudžeto, o nevyriausybinių – ne. Nustatėme, kad audituojamu laikotarpiu pavaldžioms įstaigoms Lietuvos kultūros taryba per projektus kasmet skyrė apie 37 proc. administruojamų lėšų.

Atskyrus politikos formavimą nuo įgyvendinimo, ministerija vis dar administruoja projektus (vykdo konkursinį finansavimą) ir už tai atsakingų darbuotojų skaičius sumažėjo nežymiai. 2015 m. ministerija konkurso būdu skirstė 218 tūkst. Eur, taigi tebevykdo politikos įgyvendinimo funkciją, o kultūros bendruomenė pasigenda aiškumo: kam – Lietuvos kultūros tarybai ar ministerijai – teikti paraiškas dėl projektų finansavimo.

¹¹ UAB „ESTEP“, Nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos paskatų sistemos vertinimas, 2015 m.

¹² Kultūros paveldo išsaugojimas, 2010-02-19; Dvarų nekilnojamojo kultūros paveldo išsaugojimo užtikrinimas, 2014-04-30.

¹³ UAB „ESTEP“, Nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos paskatų sistemos vertinimas, 2015 m.

¹⁴ 62 proc. dalyvavimas kūrybinėje meninėje veikloje.

Tarp kitų aktualių neįgyvendintų politikos formavimo darbų – nesukurta veiksminga kultūros specialistų tęstinio mokymo ir atestavimo sistema, kuri svarbi siekiant į rezultatus orientuoto valdymo. Taigi kultūros darbuotojai nemotyvuojami siekti geresnių rezultatų, o stokojantiems kompetencijų nesudarytos galimybės tobulėti ir kelti kvalifikaciją.

Įvertinę audito metu surinktus įrodymus, teikiame valstybinio audito išvadas ir rekomendacijas, kurias įgyvendinus būtų atlikti svarbūs politikos formavimo darbai, išgrynintos ministerijos funkcijos, užtikrintas jos ir jai pavaldžių įstaigų veiklos tobulinimas, geriau planuojama veikla orientuojantis į rezultatus ir už juos atsiskaitant.

IŠVADOS

Ministerija ėmėsi veiksmų, kad įgyvendintų jai skirtas Valstybės kontrolės, Saulėlydžio komisijos ir ekspertų rekomendacijas dėl valdymo tobulinimo, tačiau esminiai politikos formavimo darbai vis dar neatlikti. Neįgyvendinusi aktualių ir svarbių rekomendacijų, ministerija neužtikrino, kad jos ir jai pavaldžių įstaigų veikla būtų orientuota į rezultatus.

Dėl kultūros politikos formavimo

1. Ministerija nepakankamai dėmesio skiria pagrindinei veiklai – formuoti valstybės kultūros politiką, nes:
 - 1.1. Ministerijos struktūra neatitinka Viešojo administravimo įstatymo nuostatų, tinkamai nepaskirstyti žmogiškieji ištekliai funkcijoms vykdyti, ne visos ministrui pavestos funkcijos priskirtos padaliniams, ministerijos skyrių nuostatai nebuvo laiku atnaujinti ir nesutapo su darbuotojams pareigybių aprašymuose pavestomis funkcijomis, skyrių nuostatuose nurodytos funkcijos nepavestos atlikti darbuotojams arba darbuotojai vykdo funkcijas, nenumatytas skyriaus nuostatuose. Ministerija nevertino vykdytų struktūrinių pokyčių poveikio / naudos ir neturi informacijos tolimesniam veiklos tobulinimui bei rezultatyvumui užtikrinti (1 skyrius).
 - 1.2. Atskyrus kultūros politikos formavimą ir įgyvendinimą, ministerija tebevykdo politikos įgyvendinimo funkcijas (administruoja lėšas ir projektus) – darbuotojų, administruojančių projektus ir lėšas, t.y. įgyvendinančių politiką, skaičius vertintuose departamentuose sumažėjo nedaug (buvo 22, dabar 17). Kultūros politikos formavimas neatitinka kultūros bendruomenės lūkesčių, nes neaiškūs valstybės kultūros prioritetai, todėl ir finansavimas skiriamas nepakankamai kryptingai (1 skyrius).
 - 1.3. Ministerija neturi pakankamų ir išsamių stebėsenos duomenų kultūros politikai formuoti:
 - 1.3.1. Nesukurta centralizuota statistinių duomenų kaupimo ir analizės sistema, kiekviena kultūros sritis neturi patvirtintų pagrindinių savo srities rodiklių. Kol nėra informacinės sistemos, nėra galimybės stebėti (kaupiti ir apibendrinti) ministerijos ir pavaldžių įstaigų veiklos planų, jų įgyvendinimo. Neapdorojant informacijos sisteminėmis priemonėmis, ji nėra pakankamai efektyviai panaudojama priimant kultūros plėtrai svarbius sprendimus (3.1 poskyris).
 - 1.3.2. Ministerijos ir pavaldžių įstaigų metinių veiklos planų vertinimo rodiklių reikšmės nerodo rezultato ir poveikio. Taip neužtikrinamas į rezultatus ir pridėtinę vertę orientuojantis planavimas (3.1 poskyris).

- 1.3.3. Neparengtas kultūros paslaugas teikiančių įstaigų regionuose žemėlapis, ministerija nežino ir nekaupia statistikos, kiek šalyje iš viso yra kultūros įstaigų (3.1 poskyris).
- 1.3.4. Kokybiniai tyrimai planuojami tik vieneriems metams, o suplanuoti svarbūs tyrimai neatliekami, dalis jų duomenų lieka nepanaudoti, į svarbias rekomendacijas neatsižvelgiama, nestebima, kurios įgyvendintos, kurias dar svarbu įgyvendinti. Taip neužtikrinamas tyrimų poveikis ir rezultatyvus jiems skirtų lėšų panaudojimas (3.2 poskyris).
- 1.3.5. Ministerijos internetinėje svetainėje viešinta 67 proc. planuotų ir atliktų kultūros srities tyrimų, o Lietuvos kultūros tarybos internetinėje svetainėje – 70 proc. finansuotų tyrimų, taigi nesudaromos galimybės visuomenei pasinaudoti visų (100 proc.) tyrimų rezultatais, reikalauti teigiamų pokyčių ir įrodymais pagrįstų sprendimų (3.2 poskyris).
- 1.3.6. Nestebima, ar kultūros paslaugų kokybė atitinka visuomenės poreikius, todėl nežinoma, ką reikėtų tobulinti, ar paslaugos naudingos visuomenei (3.3 poskyris).
- 1.4. Kultūros ir meno ekspertų (tarybų, komisijų, darbo grupių) veikla padedant formuoti kultūros politiką neefektyvi, nes vykdomos ne visos pavestos funkcijos, o vykdomos dubliuojasi / persidengia, nevertinama ekspertų nauda (sprendimų poveikis), todėl neaišku, kokią įtaką tarybos, komisijos ir darbo grupės daro politikos formavimui (4 skyrius).
- 1.5. Neužtikrinamas visuomenei aktualios informacijos prieinamumas, nes neviešinami teisės aktai (pvz., ministro įsakymai dėl darbo grupių sudarymo teisės aktams rengti), tarybų, komisijų nuostatai, jų svarstomi klausimai, priimti sprendimai. Neinformuojama apie pagrindinius sprendimus, visuomenė negali stebėti, ar jie įgyvendinami (4 skyrius).
- 1.6. Teisės aktų rengimas – viena svarbiausių politikos formavimo funkcijų, vykdoma netinkamai: laiku neparengti svarbūs teisės aktai, reglamentuojantys ir nustatantys pavienes kultūros sričių kryptis, jų rengimas užtrunka iki 6 metų. Pavėluotai parengti teisės aktai, ypač įstatymai, vilkina teigiamus pokyčius ir gali tapti neaktualūs (5 skyrius).

Dėl kultūros politikos įgyvendinimo organizavimo

2. Kultūros politikos įgyvendinimo organizavimas turi trūkumų, nes:
 - 2.1. Nesuderinti Vyriausybės ir Kultūros ministerijos patvirtinti planavimo dokumentai. Pagrindinių strateginių dokumentų (Lietuvos kultūros politikos kaitos gairių¹⁵, Vyriausybės programos¹⁶) ir ministerijos patvirtintų dokumentų siekiai neįgyvendinami laiku, įgyvendinami iš dalies arba neįgyvendinami, jų nuostatos neperkeliamos į ministerijos planus, taigi neužtikrinamas jos veiklos rezultatyvumas (6, 7 skyriai).
 - 2.2. Neįgyvendintos svarbios Saulėlydžio komisijos ir ekspertų rekomendacijos dėl kultūros ir meno įstaigų tinklo pertvarkos (pvz., iš 5 ekspertų pateiktų rekomendacijų imtasi įgyvendinti viena) ir Kultūros paveldo departamento funkcijų peržiūros (iš 5 pateiktų rekomendacijų įgyvendintos 2). Neįgyvendinus ir neįtraukus svarbių rekomendacijų į ministerijos ir pavaldžių įstaigų veiklos planus, teigiamų pokyčių kultūros srityje nevyksta (2 skyrius).

Dėl kultūros politikos įgyvendinimo priežiūros

3. Pavaldžių meno ir kultūros įstaigų priežiūra nenuosekli, todėl neužtikrinama, kad įstaigų veikla būtų orientuota į rezultatus:

¹⁵ LR Seimo 2010-06-30 nutarimas Nr. XI-977 „Dėl Lietuvos kultūros politikos kaitos gairių patvirtinimo“.

¹⁶ LR Seimo 2012-12-13 nutarimas Nr. XII-51 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos patvirtinimo“.

- 3.1. 2014 m. ministerija skyrė 69,7 tūkst. Eur lėšų tyrimui, kurio reikėjo pavaldžių įstaigų vertinimo ir motyvacinei sistemai sukurti 2015 m., tačiau sistema nesukurta ir įstaigos nemotyvuotos stengtis pasiekti geresnių rezultatų (8.1, 8.2 poskyriai);
- 3.2. meno ir kultūros įstaigų koordinatoriai vykdo ne visas jiems priskirtas priežiūros funkcijas, skirtas įstaigų veiklos tobulinimui (8.1 poskyris);
- 3.3. pavaldžių įstaigų vykdomos funkcijos persidengia, neužtikrinamas svarbių joms pavestų funkcijų vykdymas (8.3 poskyris).

REKOMENDACIJOS

Atsižvelgdami į audito metu nustatytus dalykus, rekomenduojame:

Lietuvos Respublikos kultūros ministerijai:

1. Ministerija turi imtis aktyviau formuoti valstybės kultūros politiką ir organizuoti jos įgyvendinimą, kad įvyktų teigiamų pokyčių: kultūros valdymas būtų demokratizuojamas, o veiklos orientuojamos į rezultatus. Taigi reikia imtis veiksmų, kad ministerijos struktūra atitiktų Viešojo administravimo įstatymo ir kitų teisės aktų nuostatas, ir išgryninti jos funkcijas:
 - 1.1. suderinti ministerijos ir jos padalinių nuostatus ir užtikrinti, kad įtvirtintos funkcijos atitiktų realiai vykdomas (1.1 išvada);
 - 1.2. planuojant ministerijos struktūros ar kt. pertvarkas, pagrįsti jų poreikį, numatyti kaip bus vertinamas jų rezultatas, vertinti atliktų pertvarkų poveikį (1.1 išvada);
 - 1.3. mažinti skaičių funkcijų, nesusijusių su valstybės (Vyriausybės) politikos formavimu (1.2 išvada).
2. Kultūros politika turi būti formuojama patikimų įrodymų pagrindu. Tam reikia tobulinti kultūros srities stebėseną:
 - 2.1. rinkti ir sisteminti statistinius kultūros srities duomenis centralizuotoje duomenų bazėje, įdiegti duomenų kaupimo informacinę sistemą, duomenys turėtų būti analizuojami ir nesudėtingai prieinami viešai (1.3.1 išvada);
 - 2.2. nustatyti kultūros tyrimų poreikį, parengti ilgalaikį tyrimų planą, tyrimų duomenis naudoti planuojant veiklą ir priimant sprendimus, kad tyrimams atlikti skirtos lėšos būtų išleistos rezultatyviai; reikėtų užtikrinti ir stebėti svarbių rekomendacijų įgyvendinimą ir atsiskaityti visuomenei (1.3.4 išvada);
 - 2.3. viešinti visus su kultūros procesų stebėseną susijusius tyrimus (1.3.5 išvada).
3. Turi būti užtikrintas kultūros ir meno ekspertų tarybų, komisijų poveikis / nauda padedant ministerijai formuoti politiką. Tam reikia įvertinti jų poreikį pagal Seimo, Vyriausybės, Kultūros ministerijos prioritetus:
 - 3.1. įvertinti ekspertams pavestų funkcijų trukmę (nuolatinės, ilgalaikės, trumpos) ir pagal tai spręsti dėl jų formos – taryba, komisija ar darbo grupė (1.4 išvada);
 - 3.2. aiškiai reglamentuoti ir suvienodinti narių / ekspertų darbo apmokėjimą (1.4 išvada);
 - 3.3. užtikrinti, kad visi įsakymai dėl darbo grupių būtų skelbiami viešai, kad visuomenė būtų informuojama apie svarbiausius priimtus sprendimus (1.5 išvada).

Taip būtų užtikrintas skaidrumas, aiškiai priskirta atsakomybė, išvengta funkcijų dubliavimo, taupomas ekspertų laikas, o visuomenė informuojama apie ekspertų sprendimus ir galėtų stebėti ar sprendimai įgyvendinami.

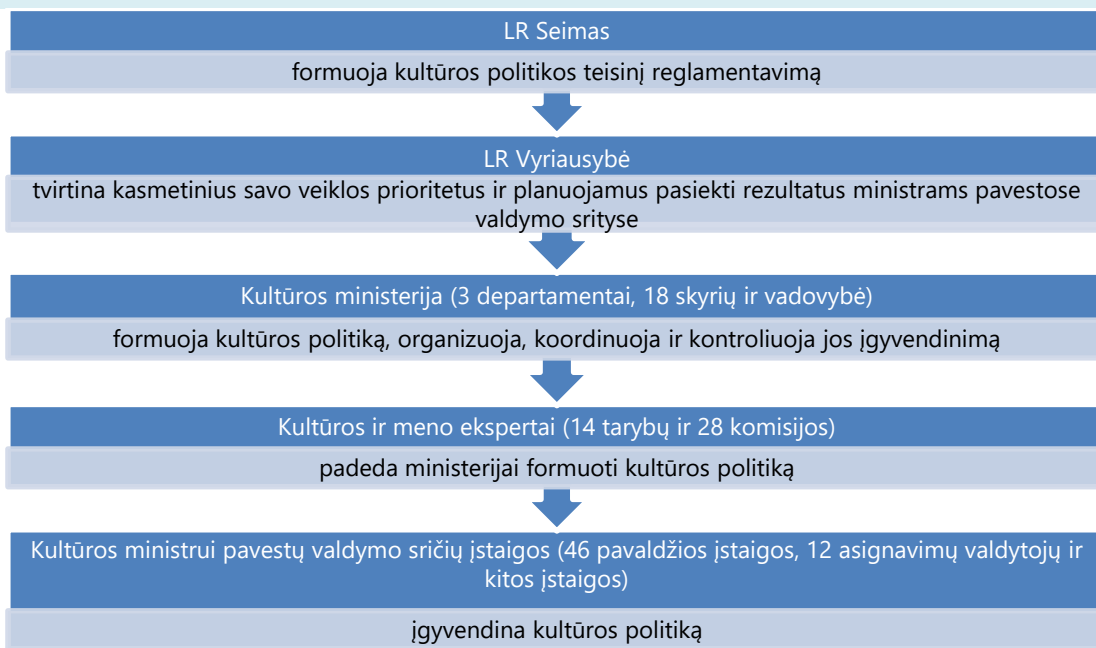
4. Kultūros srities valdymas turi būti orientuotas į rezultatus, o politikos įgyvendinimo priežiūra vykdoma taip, kad skatintų įstaigas tobulinti veiklą:
 - 4.1. įgyvendinti anksčiau atliktų funkcijų peržiūros rekomendacijas, imtis įgyvendinti kitas svarbias ir aktualias teiktas rekomendacijas (pvz., Saulėlydžio komisijos, užsakytų tyrimų ir t. t.), 1.3.4 ir 2.2 išvados;
 - 4.2. sukurti kultūros darbuotojų vertinimo / atestavimo ir kvalifikacijos tobulinimo sistemas (2.1 išvada);
 - 4.3. svarstyti dėl kokybės vadybos sistemos diegimo kultūros ir meno įstaigose, kad kultūros paslaugos būtų kokybiškos ir atitiktų visuomenės lūkesčius (2.2 išvada);
 - 4.4. sukurti nacionalinių kultūros įstaigų ir kitų ministerijai pavaldžių įstaigų veiklos kokybės vertinimo sistemą, susiejančią institucijos finansavimą ir vertinimo rezultatus (3.1 išvada).

Rekomendacijų įgyvendinimo planas pateikiamas 45–48 lapuose.

IŽANGA

Kultūros politiką formuojančios ir įgyvendinančios institucijos pateikiamos 1 pav.

1 pav. Kultūros politiką formuojančios ir įgyvendinančios institucijos 2015 m.

Šaltinis – Valstybės kontrolė

Kultūros politikos formavimo pagrindas yra Lietuvos Respublikos Seimas, atsakingas už kultūros politikos įstatymų bazės formavimą, ir Lietuvos Respublikos Vyriausybė, tvirtinanti veiklos programą, pagrindinius tikslus ir uždavinius kultūros srityje.

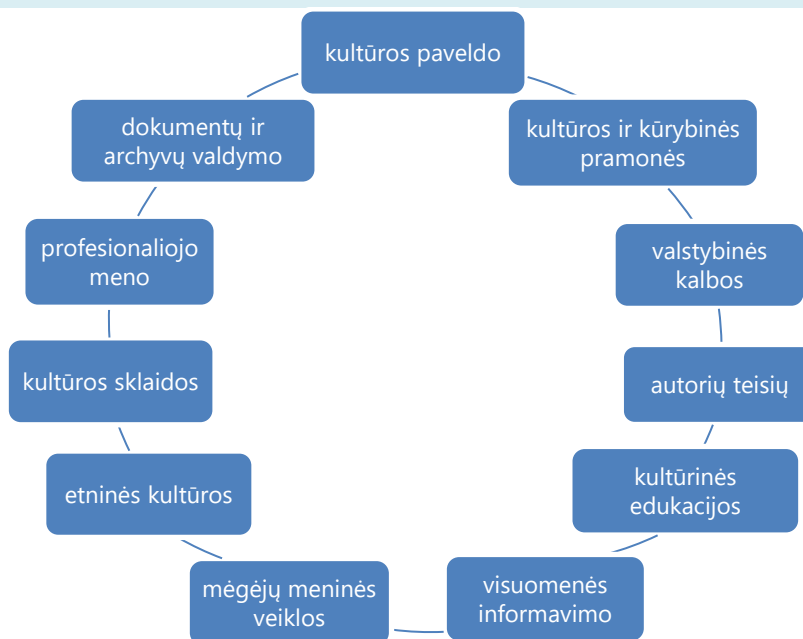
Pagal funkcinę paskirtį Kultūros ministerija yra valstybės (Vyriausybės) politikos formavimo ministrams pavestose valdymo srityse valstybės įstaiga, šios politikos įgyvendinimo strategijos rengėja, įgyvendinimo organizatorė, koordinatorė ir kontrolės vykdytoja¹⁷. Ministerija formuoja valstybės politiką, organizuoja, koordinuoja kontroliuoja jos įgyvendinimą kultūros ministrui pavestose valdymo srityse¹⁸ (žr. 2 pav.).

Kultūros ministerijos patariamieji organai (tarybos ir komisijos) sudaromi padėti ministrui formuoti kultūros politiką jam pavestose valdymo srityse. Nustatėme, kad į kultūros politikos formavimą mažai įtraukiami nevyriausybinių organizacijų ir privatus sektoriai.

Pavaldžios įstaigos (įstaigos prie ministerijos) – steigiamos valstybės politikai įgyvendinti ir šios politikos įgyvendinimui aptarnauti. Kultūros ministerija yra 56 biudžetinių įstaigų steigėja: 46 pavaldžių įstaigų ir 10 jos valdymo srityje esančių asignavimų valdytojų, kuriems kiekvienais metais skiria finansavimą.

¹⁷ LR Vyriausybės 2009-11-11 nutarimu Nr. 1511 patvirtintos Vykdomosios valdžios sistemos sandaros tobulinimo koncepcija (2010-09-22 Nr. 1389 redakcija) 8.2.3 p. (2016-10-26 nutarimu Nr. 1063 neteko galios).

¹⁸ LR Vyriausybės 2010-10-13 nutarimu Nr. 1469 patvirtintų Lietuvos Respublikos kultūros ministerijos nuostatų, 1 p.

2 pav. Kultūros ministerijai pavestos valdymo sritys

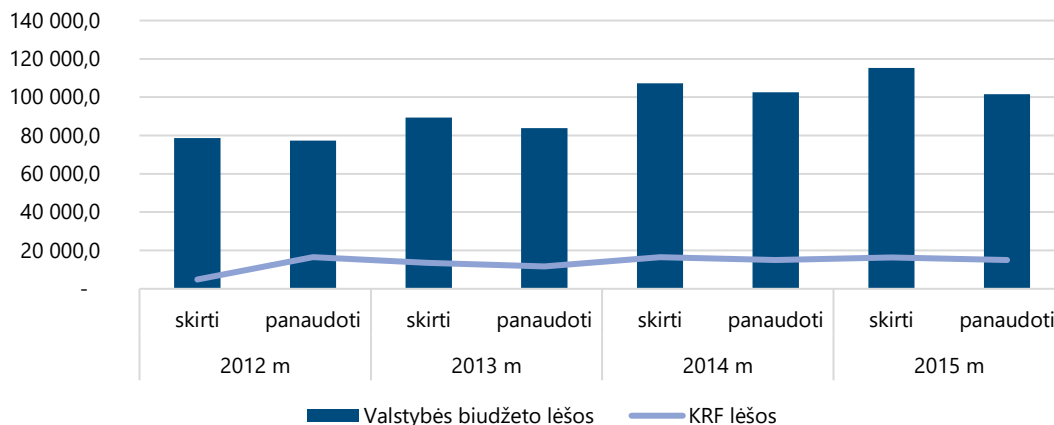
Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal teisės aktų nuostatas

Ministerija vykdo 7 programas, jų įgyvendinimui 2015 m. panaudota 101,5 mln. Eur valstybės biudžeto lėšų (2014 m. – 102,6 mln. Eur, žr. 3 pav.):

- „Meno kūrybos plėtra ir sklaida Lietuvoje ir užsienyje, autorių ir gretutinių teisių apsauga, kūrybinių industrijų plėtra“;
- „Lietuvos kultūros paveldo išsaugojimas, aktualizavimas ir populiarinimas, valstybinės kalbos apsauga“;
- „Visuomenės informacinis aprūpinimas ir viešosios informacijos sklaida“;
- „Kultūros prieinamumo visoje Lietuvoje didinimas ir visuomenės dalyvavimo kultūroje skatinimas“;
- „Tautinių mažumų integracija į Lietuvos visuomenę, išsaugant jų tapatumą“;
- „Lietuvos kultūros infrastruktūros modernizavimas, kultūros sistemos finansavimo gerinimas bei kultūros politikos įgyvendinimo administravimas“;
- „Kultūros rėmimo fondas“.

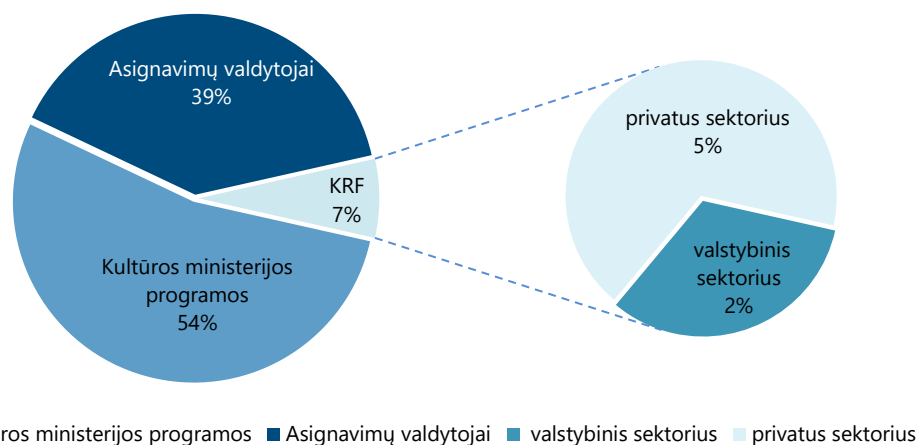
Viena vykdomų programų – „Kultūros rėmimo fondas“. Jos lėšų skiriama iš dalies finansuoti kultūros ir meno programas, projektus ir kitas priemones. 2012 m. buvo pakeistas įstatymas¹⁹ ir nustatyti didesni procentai (3 proc.) nuo akcizo pajamų, gautų už parduotus alkoholinius gėrimus ir apdorotą tabaką, ir didesnis procentas (t. y. 10 proc.) nuo lėšų, gautų iš loterijų ir azartinių lošimų mokesčio. Šias lėšas administruoja Lietuvos kultūros taryba. Jos sudarė apie 7 proc. visų ministerijos asignavimų (žr. 3 pav.), tačiau apie jų panaudojimą vyksta daugiausia diskusijų viešojoje erdvėje.

¹⁹ L R kultūros rėmimo fondo įstatymas, 2007-07-04 Nr. X-1260 (2012-09-18 Nr. XI-2219 redakcija).

3 pav. Kultūros ministerijai skirti ir panaudoti asignavimai 2012–2015 m.

Šaltinis – Valstybės kontrolė

Lietuvos kultūros taryba iš dalies skiria lėšų valstybinio ir privataus sektorių finansavimui. Atkreiptinas dėmesys, kad beveik trečdalis Kultūros rėmimo fondo lėšų tenka valstybiniam sektoriui (žr. 4 pav.).

4 pav. Kultūros srities asignavimų paskirstymas 2015 m.

Šaltinis – Valstybės kontrolė

Auditas atliktas pagal Valstybinio audito reikalavimus²⁰ ir tarptautinius aukščiausiųjų audito institucijų standartus²¹. Atlikdami auditą darėme prielaidą, kad visi auditoriams pateikti dokumentai yra teisingi, išsamūs ir galutiniai, o jų kopijos atitinka originalus.

Audito procedūros ir metodai aprašyti 2 priede.

²⁰ Patvirtinta LR valstybės kontrolieriaus 2002-02-21 įsakymu Nr. V-26 (2015-10-23 Nr. V-213 redakcija).

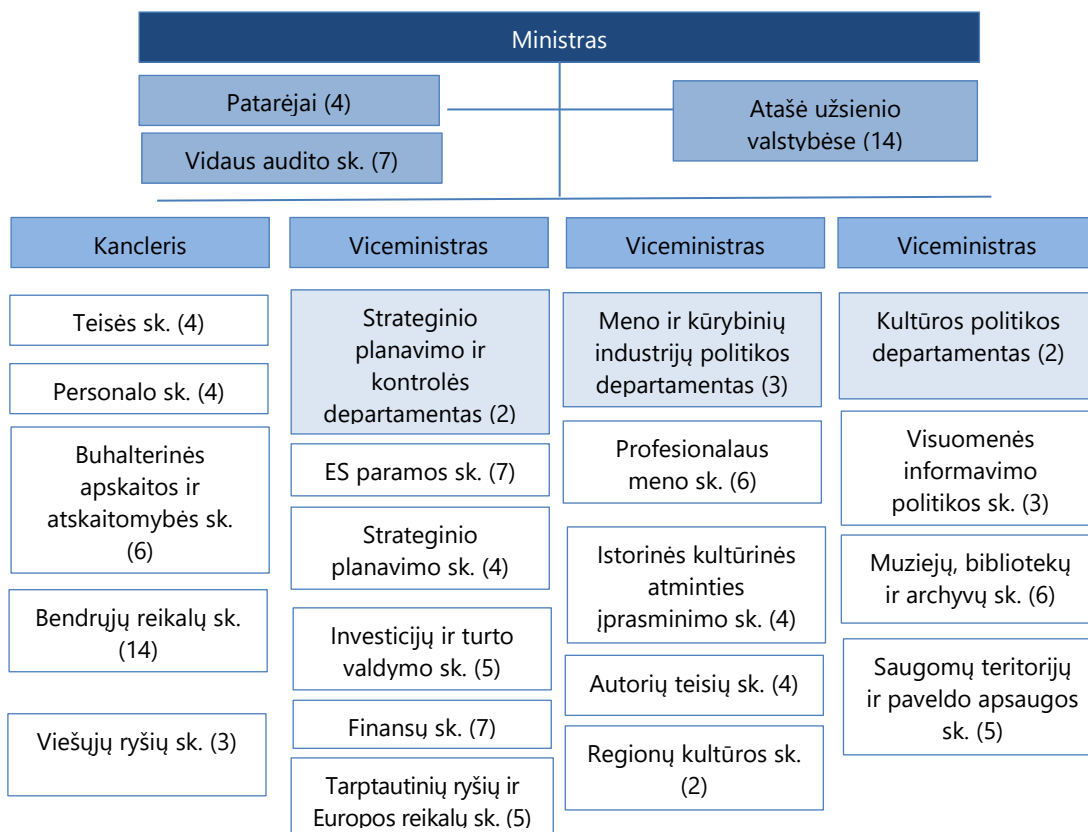
²¹ 3000-asis TAAIS „Veiklos audito įgyvendinimo rekomendacijos“ ir 3100-asis TAAIS „Veiklos audito gairės – svarbiausi principai“ (http://www.vkontrolė.lt/meniu.aspx?dok_id=350).

AUDITO REZULTATAI

1. MINISTERIJOS STRUKTŪRA NEUŽTIKRINA VISŲ PAVESTŲ FUNKCIJŲ VYKDYMO, NEVERTINTAS STRUKTŪROS POKYČIŲ POVEIKIS / NAUDA

2012–2015 m. laikotarpiu ministerijos struktūra keitėsi du kartus: 2012–2013 m. ir 2015 m., nuo 2012 m. sausio 1 d. buvo įsteigti trys departamentai, o Programų skyrius buvo reorganizuotas į Istorinės kultūrinės atminties įprasminimo skyrių, 2013 m. įkurtas Europos Sąjungos paramos skyrius. 2015 m. įsteigtas Tautinių mažumų departamentas, panaikinus Tautinių mažumų skyrių, Informacinės visuomenės plėtros skyrius padalytas į du – Muziejų, bibliotekų ir archyvų skyrių bei Visuomenės informavimo politikos skyrių (žr. 5 pav.).

5 pav. Kultūros ministerijos struktūra ir darbuotojų skaičius 2015 m.

Šaltinis – Valstybės kontrolė

Esminiai pokyčiai vyko ne tik ministerijos viduje: siekiant atskirti kultūros politikos formavimo ir įgyvendinimo funkcijas, 2012 m. buvo įsteigtos biudžetinės įstaigos – Lietuvos kultūros taryba ir Kino centras. Dalį ministerijos anksčiau vykdytų funkcijų perdavus šioms įstaigoms, nagrinėjome, kaip keitėsi ministerijos struktūra, ar ji nebevykdo politikos įgyvendinimo funkcijų.

Taip pat vertinome, ar ministerijos:

- struktūra atitinka Viešojo administravimo įstatymo nuostatas²²;
- nuostatuose²³ nurodytos funkcijos priskirtos vykdyti ministerijos padaliniais;
- skyrių nuostatai atitinka jų rengimo rekomendacijas²⁴.

Išnagrinėję ministerijos struktūrą nustatėme, kad ji atitinka ne visus reikalavimus dėl administracijos sudėties ir apimties. Regionų kultūros ir Visuomenės informavimo politikos skyriuose, kurie yra departamentų struktūrinė dalis, yra mažiau nei po 4 pareigybes (žr. 5 pav.). Atliekant auditą (nuo 2016 m. pradžios) Regionų kultūros ir Viešųjų ryšių skyriuose nebuvo vedėjų.

Ministerijos klausėme, ar buvo įvertintas įvykdytų struktūrinių pokyčių poveikis. Ministerija nurodė, kad buvo atliktas vidaus auditas pavaldžiose įstaigose: 2015 m. Lietuvos kino centre, o 2016 m. Lietuvos kultūros taryboje. Ministerijos struktūros pokyčio vertinimas nebuvo atliktas, nors Vidaus audito skyriui pavesta tikrinti ir vertinti ministerijos, jos struktūrinių padalinių, visų jai pavaldžių ir jos valdymo sričiai priskirtų kultūros įstaigų vidaus kontrolės sistemos funkcionavimą (nustatytų vidaus taisyklių, vidaus kontrolės procedūrų veiksmingumą, pakankamumą ir jų laikymąsi, organizacinės struktūros optimalumą, funkcijų paskirstymo, išteklių panaudojimo racionalumą), rizikos veiksnių valdymo efektyvumą.

Nustatėme, kad Vidaus audito skyrius 2012–2015 m. laikotarpiu atliko 39 auditus, iš kurių tik 2 auditai atlikti ministerijoje: Būhalterinės apskaitos ir atskaitomybės skyriaus vykdomų funkcijų vertinimas (2014 m.) ir Kūrybinės veiklos, autorių teisių ir gretutinių teisių apsaugos programos administravimo vertinimas (2015 m.). Kitų auditų metu vertintos kultūros ministro valdymo srities įstaigos. Skyrius nurodė, kad taip yra todėl, kad būtų galima įgyvendinti Vidaus kontrolės ir vidaus audito įstatymo nurodytą prievolę – ne rečiau kaip vieną kartą per 3 metus įvertinti, kaip vidaus kontrolė veikia kiekviename į audito visumą įtrauktame viešajame juridiniame asmenyje. Neįvertinus, ar ministerijos organizacinė struktūra yra optimali ir išteklių panaudojimo racionalumo bei struktūrinių pokyčių naudos, neužtikrinamas veiklos rezultatyvumas ir neturima informacijos tolimesniam veiklos tobulinimui.

2012 m. įsteigtai Lietuvos kultūros tarybai buvo pavesta administruoti Kultūros rėmimo fondo lėšas ir finansuoti programas, projektus ir kitas priemones konkursinio finansavimo principu, t. y. tai, ką anksčiau darė ministerijos padaliniai.

Pasirinkome nagrinėti Meno ir kūrybinių industrijų politikos ir Kultūros politikos departamentų skyrių vykdomų funkcijų ir darbuotojų pokytį po to, kai kultūros politikos įgyvendinimo funkcijos buvo perduotos naujai įsteigtai Kultūros tarybai.

Įstatyme²⁵ nurodoma, kad ministerijai valstybės politikos įgyvendinimo funkcijos gali būti pavestos tik įstatymu nustatytais atvejais ir nustatytam terminui. Nustatėme, kad politikos įgyvendinimo funkcijos sudaro apie 13 proc. visų vykdomų funkcijų, o projektų administravimas pavestas 17-ai darbuotojų. Prieš tai už jų administravimą minėtuose departamentuose buvo atsakingi 22 darbuotojai iš 35 (žr. 1 lentelę). Taigi, politikos įgyvendinimui vis dar skiriama daug išteklių.

²² LR viešojo administravimo įstatymas, 1999-06-17 Nr. VIII-1234 (2006-06-27 Nr. X-736 redakcija) 11 str.

²³ LR Vyriausybės nutarimas 2010-10-13 Nr. 1469 „Dėl Lietuvos Respublikos kultūros ministerijos nuostatų patvirtinimo“.

²⁴ LR vidaus reikalų ministro 2007-01-18 įsakymas Nr. 1V-15 „Dėl ministerijų, vyriausybės įstaigų, įstaigų prie ministerijų nuostatų rengimo rekomendacijų patvirtinimo“.

²⁵ LR Vyriausybės įstatymas, 1994-05-19 Nr. I-464 (1998-04-28 Nr. VIII-717 redakcija), 29 str.

1 lentelė. Darbuotojų skaičiaus ir vykdomų funkcijų skaičiaus pokytis atskyrus politikos formavimą nuo įgyvendinimo

Ministerijos skyriai		Darbuotojų skaičius	Vykdomos funkcijos
2012 m.	2015 m.	2012/2015 m.	2012/2015 m.
Profesionalaus meno	Profesionalaus meno	6 / 6	17 / 21
Regionų kultūros	Regionų kultūros	4 / 2	21 / 22
Autorių teisių	Autorių teisių	3 / 4	23 / 23
Saugomų teritorijų ir paveldo apsaugos	Saugomų teritorijų ir paveldo apsaugos	4/5	27 / 29
Programų / Istorinės kultūrinės atminties įprasminimo	Istorinės kultūrinės atminties įprasminimo	5 / 4	12 / 12
Informacinės visuomenės plėtros	Visuomenės informavimo politikos	8 / 3	39 / 25
	Muziejų, bibliotekų ir archyvų	8 / 6	39 / 23
Tautinių mažumų	-	5 / -	
Iš viso:		35 / 30	139 / 155
Iš jų darbuotojai, atsakingi už projektų administravimą		22 / 17	

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal ministerijos skyrių pateiktus duomenis

2015 m. Muziejų, bibliotekų ir archyvų, Profesionalaus meno, Istorinės–kultūrinės atminties įprasminimo, Regionų ir Autorių teisių skyriai administravo programas, vykdė ir finansavo projektus, skyrė premijas. Pažymėtina, kad ministerija organizavo konkursinį finansavimą projektams, pvz., 2015 m. 33 iš 200 finansuotų projektų ir 21 iš 44 finansuotų premijų buvo organizuoti konkurso būdu; jiems skirta 218 tūkst. Eur (žr. 2 lentelę).

2 lentelė. Ministerijos finansuoti projektai / premijos ir joms skirtos lėšos

Metai	Finansuotų projektų / premijų skaičius (vnt.)	Skirtos lėšos (Eur)
2012 m.	270 / 39	2 573 231,8
2013 m.	427 / 42	2 587 921,8
2014 m.	167 / 42	2 017 063,0
2015 m.	200 / 44	1 981 021,0

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal ministerijos skyrių pateiktus duomenis

Kultūros bendruomenė teigiamai vertina Lietuvos kultūros tarybos įsteigimą ir nurodo tai kaip vieną pagrindinių per pastaruosius metus atliktų darbų. Pažymėtina, kad, įsteigus tarybą ir sumažėjus darbų apimčiai, darbuotojų sumažėjo tik dviejuose padaliniuose, o kituose daugėjo. Daugėjo ir funkcijų, tačiau kultūros bendruomenė teigia nepastebėjusi, kad ministerijos veikla formuojant politiką būtų suaktyvėjusi.

Kultūros atstovų nuomonė apie kultūros politikos formavimą iš tikslinių grupių apklausos

„Negalėčiau sakyti, kad vyksta kultūros politikos formavimas. Vyksta tam tikros reakcijos į labai įsisenėjusias, stagnuojančias, neišspręstas problemas, į kurias ne tikrai kultūros laukas, bet ir valstybė vėluoja atsakyti. Apie formavimą tikrai negalėčiau pasakyti kaip apie kokį racionalų veiksmą“.

„Jeigu ir bandoma formuoti kažkokią kultūros politiką, tai niekas apie ją yra neaišku, tai visiškai nekomunikuojama, ir neaišku, kas yra svarbu, ir kas – svarbiausia. Ta pati regionų politika yra abstrakcija, gali ją interpretuoti, kaip nori. Kadangi nėra pateiktų jokių įrankių, kaip įgyvendinti tą politiką, tai visi yra tokia balagane ir nesusikalbėjime“.

„Sakyčiau, kad formuojamos kultūros politikos kaip tokios – nėra. Ir ne tik dabar, jos beveik nebuvo 25 metus, mano akimis, išskyrus kažkokių periodus. Yra taškiniai veiksmai. Jei kažkas domina ministerijos kažkuriuos iš vadovų, tai kažkuriuos problemas pajuda, kažkuriuos vienos srities. Taip pat pastebima tai, ką kolegos minėjo, kad po rinkimų, atėjus naujam ministrui arba per kadenciją pasikeitęs ministrui, taigi vidutiniškai kas 2–3 metus atsiranda naujų dalykų. Nėra ilgalaikės politikos“.

Ministerija turėtų persvarstyti skyrių funkcijas ir mažinti funkcijų, nesusijusių su valstybės (Vyriausybės) politikos formavimu, kaip numatyta Vyriausybės įstatyme²⁶.

Išnagrinėję Kultūros ministerijos nuostatus²⁷ ir visų skyrių nuostatus, nustatėme, kad ne visos ministrui pavestos funkcijos buvo priskirtos padaliniais. Ministerijos nuostatuose numatyta funkcija „bendradarbiauti su Švietimo ir mokslo ministerija siekiant užtikrinti, kad kultūros paveldo teorinis ir praktinis pažinimas būtų integruotas į formaliojo ir neformaliojo švietimo programas“ nepavesta vykdyti nė vienam iš ministerijos skyrių. Nuostatų rengimo rekomendacijose²⁸ numatyta, kad institucijų nuostatai turi būti suderinti su jų veiklą reglamentuojančiais įstatymais, kitais teisės aktais, patvirtintais strateginiais ir (ar) metiniais veiklos planais. Audituojamu laikotarpiu kultūros srityje vyko struktūriniai pokyčiai: įsteigta naujų įstaigų, keitėsi teisinis reglamentavimas ir ministerijos skyrių funkcijos, tačiau jų nuostatai nebuvo atnaujinti ir nesutapo su darbuotojams pareigybių aprašymuose pavestomis funkcijomis: 14-os skyrių (iš 18-os) nuostatai atnaujinti tik audito metu (2016 m. kovo 7 d. ir vėlesniais įsakymais).

Skyrių nuostatuose nurodytos funkcijos nepavestos atlikti konkreitiems darbuotojams, nenumatytos pareigybių aprašymuose arba atvirkščiai – darbuotojai vykdo funkcijas, nenumatytas skyriaus nuostatuose (žr. 3 lentelę).

3 lentelė. Kultūros ministerijos trijų departamentų skyrių (ne)vykdomos funkcijos

Skyrius	Profesionalaus meno	Saugomų teritorijų ir paveldo apsaugos	Regionų	Muziejų, bibliotekų ir archyvų	Tarptautinių ryšių ir Europos reikalų
Darbuotojų skaičius	6	5	2	6	5
Pavestų funkcijų skaičius	21	29	22	24	21
Nevykdomų / neefektyviai vykdomų funkcijų skaičius*	1	1	3	2	8
Vykdomos papildomos funkcijos	0	0	2	0	3

* nepavestos vykdyti funkcijos, funkcijos, kurios vykdomos maža dalimi ar nesukurta produktų

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal ministerijos skyrių pateiktus duomenis

Pavyzdžiui Muziejų, bibliotekų ir archyvų skyriaus nuostatuose numatyta funkcija „organizuoti ir vertinti mokslinius tyrimus“ niekam neįrašyta į pareigybių aprašymą. Ji nėra vykdoma, skyrius nėra organizavęs ar vertinęs tyrimų

Pasitaiko atvejų, kai vieno padalinio nuostatuose nustatytas funkcijas vykdo kitas padalinys.

Vienam padaliniiui pavestas funkcijas vykdo kitas padalinys

Valstybinės kalbos politikos sritis priskirta Muziejų, bibliotekų ir archyvų skyriui, tačiau pavaldžios įstaigos Valstybinės kalbos inspekcijos koordinavimą ir priežiūrą vykdo Regionų skyriaus darbuotoja. Taigi, valstybinės kalbos politikos formavime dalyvauja du skyriai – Regionų bei Muziejų, bibliotekų ir archyvų.

2015 m. panaikinus Tautinių mažumų skyrių, Regionų skyriaus specialistui papildomai pavesta koordinuoti tautinių mažumų politikos klausimus. Specialisto teigimu, tai plati sritis ir šios funkcijos vykdymui būtinas etatas.

²⁶ LR Vyriausybės įstatymas, 1994-05-19 Nr. I-464 (2010-06-03 Nr. XI-863 redakcija), 29 str. 1 d.

²⁷ LR Vyriausybės 2010-10-13 nutarimas Nr. 1469 „Dėl Lietuvos Respublikos kultūros ministerijos nuostatų patvirtinimo“.

²⁸ LR vidaus reikalų ministro 2007-01-18 įsakymas Nr. 1V-15 „Dėl Ministerijų, Vyriausybės įstaigų, įstaigų prie ministerijų nuostatų rengimo rekomendacijų patvirtinimo“.

Apklaustų ministerijos skyrių darbuotojų nuomone, dabartinė ministerijos struktūra nėra optimali. Jie pateikė pasiūlymų, kaip būtų galima ją tobulinti:

- Autorių teisių skyrius priklausotų Meno ir kūrybinių industrijų politikos departamentui, bet jo veikla nėra susijusi vien tik su profesionaliuoju menu. Įgyvendinant Bendrosios skaitmeninės rinkos strategiją, skyriaus veikla turi didelę reikšmę kuriant šią rinką, yra glaudžiai susijusi su informacinės visuomenės politikos formavimu, todėl skyrius galėtų būti viename departamente su Visuomenės informavimo politikos skyriumi arba kaip atskiras skyrius.
- Literatūros ir leidybos sritis priskirta profesionaliojo meno skyriui (patarėjo funkcija), būtų naudinga valstybinės kalbos sritį sujungti su literatūros ir leidybos sritimi.

Ministerijos darbuotojai nurodė problemas, su kuriomis susiduria vykdydami pavestas funkcijas: prastas bendradarbiavimas tarp skyrių, kai tenka kartu vykdyti funkcijas (pvz., neteikia reikiamos informacijos arba nepateikia laiku), žmogiškųjų išteklių trūkumas, ypač kultūros srities darbo patirties turinčių specialistų.

Reikėtų užtikrinti ministerijos ir jos padalinių nuostatų suderinamumą bei įtvirtintų ir vykdomų funkcijų atitiktį. Taip būtų galima užtikrinti, kad visos pavestos funkcijos būtų vykdomos, ir numatyti neigiamų pasekmių prevencijos priemonės.

2. ĮRODYMAIS GRĮSTO VALDYMO PRIEMONĖS, KURIŲ REIKIA VEIKLOS REZULTATYVUMUI DIDINTI, NAUDOJAMOS NEAKTYVIAI, O TEIKTOS REKOMENDACIJOS NEĮGYVENDINTOS

Tarp įrodymais pagrįsto valdymo priemonių minimos: veiklos rezultatų stebėseną, biudžeto programų vertinimas, sprendimų poveikio vertinimas, funkcijų peržiūra / analizė²⁹.

Jos svarbios, nes leidžia sumažinti viešojo valdymo išlaidas, didinti skaidrumą ir gerinti institucijų veiklos rezultatus.

Audito metu vertinome, ar:

- programų vertinimas buvo vykdomas pagal Vyriausybės patvirtintą metinį programų vertinimo planą, o rekomendacijos ir susiję Vyriausybės sprendimai įgyvendinti laiku³⁰;
- bent vienos programos vertinimas atliktas ne rečiau kaip kartą per 5 metus³¹;
- funkcijų peržiūros atliktos pagal Vyriausybės funkcijų peržiūros metinius planus, o šių peržiūrų rekomendacijos įgyvendintos laiku³².

2010–2015 m. ministerija planavo ir atliko vieną programinį vertinimą: „Kultūros politikos kaitos gairių tarpinstitucinio veiklos plano įgyvendinimo vertinimas“ (2014 m.). Rekomendavo daugumos gairių įgyvendinimą tęsti per tarpinstitucinius veiklos planus („Kultūra“, „Sveikata visiems“) ir institucijų strateginius veiklos planus, skatinti glaudesnę bendradarbiavimą su kitomis

²⁹ Ministro Pirmininko tarnyba, „Į rezultatus orientuoto ir įrodymais grįsto valdymo praktika Lietuvos ir užsienio šalių viešajame sektoriuje“, 2011 m.

³⁰ LR Vyriausybės 2002-06-06 nutarimu Nr. 827 patvirtinta Strateginio planavimo metodika (2010-08-25 Nr. 1220 redakcija), 73.7 p.

³¹ LR finansų ministro 2011-08-16 įsakymu Nr. 1K-281 patvirtinta Programų vertinimo metodika, 4.4 p.

³² LR Vyriausybės 2011-08-17 nutarimas Nr. 968 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybei atskaitingų institucijų funkcijų peržiūros metodikos patvirtinimo“.

institucijomis, tęsti bendradarbiavimą su Statistikos departamentu, siekiant skatinti įrodymais grįstos kultūros politikos plėtrą, nustatyti kultūros objektų aktualizavimo prioritetus ir bendrus kriterijus, kurie apibrėžtų jų infrastruktūros ir teikiamų paslaugų reikalavimus.

Ministerijos teigimu, rengiant tarpinstitucinį veiklos planą „Kultūra“ buvo atsižvelgta į teiktas rekomendacijas dėl intervencijų logikos, priemonių tęstinumo, vertinimo kriterijų nustatymo, tarpinstitucinio bendradarbiavimo stiprinimo.

Strateginio planavimo metodikoje³³ nurodyta, kad Finansų ministerija atlieka vertinimo metu teiktų rekomendacijų ir priimtų sprendimų įgyvendinimo stebėseną, tačiau šiuo atveju ji stebėsenos nevykdė, todėl nežinomas rekomendacijų įgyvendinimo poveikis.

2012–2015 m. iš planuotų 3 funkcijų peržiūrų ministerija atliko 2 (žr. 4 lentelę). Pastebėtina, kad ministerija pati neteikė pasiūlymų dėl peržiūrų, jas atlikti paskatino Vyriausybė ir Saulėlydžio komisija.

4 lentelė. 2012–2015 m. planuotos ir atliktos funkcijų peržiūros

Metai	Planuotos funkcijų peržiūros	Atliktos funkcijų peržiūros
2012 m.	-	Kultūros paveldo apsaugos funkcijų – siekiant patobulinti Kultūros paveldo departamento veiklą.
2013 m.	Informacinės visuomenės plėtros koordinavimo funkcijų peržiūra. Kultūros įstaigų tinklo veiklos efektyvumo analizės I etapas.	-
2014 m.	Kultūros įstaigų tinklo efektyvumo analizė (II etapas)	Kultūros įstaigų tinklo veiklos efektyvumo analizė
2015 m.	-	

Šaltinis – Valstybės kontrolė

2012 m. atliktos funkcijų peržiūros metu, siekiant tobulinti Kultūros paveldo departamento veiklą, buvo teiktos 5 rekomendacijos, iš jų neįgyvendintos ar įgyvendintos iš dalies 3.

Neįgyvendintos / įgyvendintos iš dalies rekomendacijos dėl Kultūros paveldo departamento veiklos tobulinimo

- Dėl rekomendacijos „atskirti Kultūros paveldo departamento ir savivaldybių funkcijas, nustatant, kad departamentas būtų atsakingas už nacionalinio, o savivaldybės – už vietinio reikšmingumo kultūros paveldo objektų apsaugą (šiuo metu funkcijos dubliuojasi)“ ministerija nurodė, kad šių funkcijų dubliavimąsi galima panaikinti tik pakeičiant Nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos įstatymo nuostatas.
- Rekomendacija „atskirti Kultūros paveldo departamento ir Kultūros paveldo centro atliekamas kultūros paveldo apskaitos funkcijas, Kultūros paveldo centrą reorganizuoti į ministerijai pavaldžią biudžetinę įstaigą“ neįgyvendinta nusprendus, kad ji perteklinė.
- Rekomendacija „įpareigoti Kultūros paveldo departamentą ir Kultūros paveldo centrą teikti metodinę paramą savivaldybėms dėl vietinio reikšmingumo kultūros paveldo objektų saugojimo“ įgyvendinta iš dalies. Kultūros paveldo departamentas įpareigotas teikti metodinę pagalbą, tačiau centras bus įpareigotas tai daryti pakeitus Nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos įstatymo nuostatas.

Saulėlydžio komisija gerai įvertino atliktą Kultūros paveldo departamento funkcijų peržiūrą ir 2012 m. ataskaitoje nurodė funkcijų peržiūros rekomendacijas įtraukti į ministerijos 2013 metų strateginį planą ir departamento metinį veiklos planą, bet nebuvo įtrauktos. Pažymėtina, kad departamento vadovė

³³ Patvirtinta LR Vyriausybės 2002-06-06 nutarimu Nr. 827 (2010-08-25 Nr. 1220 redakcija), 72.5 p.

nurodė, jog funkcijų peržiūros ataskaitos nematė ir su ja supažindinta nebuvo. Auditorių nuomone, visos teiktos rekomendacijos lieka aktualios ir turėtų būti įgyvendintos neatidėliojant.

Siekiant įvykdyti kultūros įstaigų reformą, optimizuojant jų tinklą, ministerijos užsakymu 2014 m. buvo atlikta kultūros įstaigų tinklo veiklos efektyvumo analizė³⁴ ir teiktos rekomendacijos:

1. peržiūrėti teatrų ir koncertinių įstaigų sąnaudas ir sukurti bendrą lankytojų srauto sekimo metodiką;
2. skatinant aktyvesnį muziejų bendradarbiavimą sukurti muziejų bendradarbiavimo programą ir / arba pakeisti Kultūros rėmimo fondo finansavimo gaires;
3. sudaryti galimybes to norintiems muziejams persitvarkyti į viešąsias įstaigas;
4. visose kultūros ir meno įstaigose įdiegti kokybės vadybos sistemas;
5. remiantis atlikta muziejų rinkinių komplektavimo kryptių ir temų analize bei muziejų pasiskirstymu pagal profilį, sujungti giminingos temos, to paties profilio muziejus.

Ministerija ėmėsi veiksmų įgyvendinti tik vieną (penktą) rekomendaciją. Pažymėtina, kad tik Žemaičių vyskupystės muziejus buvo prijungtas prie Žemaičių muziejaus „Alka“ (pareigybių skaičius buvo sumažintas 1 pareigybe, tai leido sutaupyti apie 6,8 tūkst. Eur per metus). Kultūros ministerija 2015 I–IV ketv. analizės rekomendacijų įgyvendinimo plane numatė išnagrinėti ir kitų muziejų prijungimo galimybes, tačiau sprendimų nepriėmė (žr. 5 lentelę).

5 lentelė. Ministerijos numatytos priemonės dėl muziejų tinklo tobulinimo

Priemonės	Priemonių įgyvendinimas
Išnagrinėti Lietuvos Švietimo istorijos muziejaus ir Nacionalinio M. K. Čiurlionio dailės muziejaus prijungimo galimybę.	Ministerija, įvertinusi muziejų sujungimo galimybes nustatė, kad muziejų rinkinių pobūdis iš esmės skiriasi, todėl sujungimas nebūtų racionalus žingsnis. Siūlytina svarstyti Lietuvos švietimo istorijos muziejaus perdavimo Kauno miesto savivaldybei arba Švietimo ir mokslo ministerijai galimybes.
Išnagrinėti Lietuvos aviacijos muziejaus ir Kauno IX forto muziejaus prijungimo prie Krašto apsaugos ministerijai pavaldaus Vytauto Didžiojo karo muziejaus galimybę.	Ministerija nustatė, jog Kauno IX forto muziejaus veikla pakankamai stipri tarp respublikinių muziejų, muziejus sėkmingai įgyvendina ES struktūrinių fondų finansuojamus projektus, tad jai tikslinga muziejų pasilikti savo pavaldume. Galimybę Lietuvos aviacijos muziejų jungti prie Vytauto Didžiojo karo muziejaus svarstyti, kai grįžti prie klausimo bus pasirengusi Krašto apsaugos ministerija.

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal Kultūros ministerijos pateiktus duomenis

2015 m. Saulėlydžio komisijos ataskaitoje nurodoma, kad ministerija nenumatė įgyvendinti kitų svarbių rekomendacijų, pateiktų kultūros įstaigų tinklo veiklos efektyvumo analizės metu. Ministerija tik audito metu (2016-06-09) numatė įgyvendinti priemones: „skatinti muziejų tarpusavio bendradarbiavimą organizuojant jungtines parodas“ (2016 m. I–IV ketv.), ir „parengti vieningą kultūros ir meno įstaigų lankytojų pasitenkinimo kultūros institucijų paslaugomis apklausų vykdymo metodiką“ (2016 m. III ketv.). Liko neįtrauktas svarbus punktas dėl Europos socialinio fondo lėšomis finansuojamo kokybės vadybos sistemos diegimo visose kultūros ir meno įstaigose projekto inicijavimo ir įgyvendinimo.

Pažymėtina, kad ministerija neįgyvendino ir kitų svarbių rekomendacijų dėl kultūros ir meno įstaigų tinklo tobulinimo.

Neįvykdyti Vyriausybės 2014-04-30 pasitarimo sprendimai dėl Vilniaus pilių valstybinio kultūrinio rezervato direktijos funkcijų perdavimo vykdyti vienai iš kultūros ministro valdymo srityje veikiančių įstaigų. Tarp direktijai pavestų funkcijų yra ir „išsaugoti kultūros paminklus: Vilniaus

³⁴ UAB ESTEP, „Kultūros ir meno institucijų veiklos vertinimo ir valdymo modelio galimybių studija“, 2014 m.

piliavietę (vadinamą Gedimino kalnu, Pilies kalnu, Aukštutine ir Žemutine pilimi)³⁵. Ministerija neužtikrino, kad direkcija tinkamai (visa apimtimi ir laiku) vykdytų šią jai pavestą funkciją ir nuo 2010 metų finansavimą Gedimino kalno tvarkymo darbams skyrė Nacionaliniam muziejui.

2015 m. Saulėlydžio komisijos ataskaitoje minima, kad atsižvelgdama į 2014 metų viešojo sektoriaus ataskaitą ir Viešojo valdymo tobulinimo komisijos rekomendacijas, Vyriausybė pavedė Kultūros ministerijai paspartinti Viešojo valdymo tobulinimo komisijos pasiūlymų dėl labai mažų valstybės biudžetinių įstaigų (turinčių mažiau nei 20 pareigybių) reorganizavimo, pertvarkymo ir veiklos tobulinimo, kuriems buvo pritarta 2014-04-30 Vyriausybės pasitarime, įgyvendinimą. Iki šiol yra 6 ministerijai pavaldžios įstaigos, turinčios mažiau nei 20 pareigybių (Etnokosmologijos muziejus, Švietimo istorijos muziejus, Vilniaus pilių valstybinio kultūrinio rezervato direkcija, Kultūros institutas, UNESCO komisijos sekretoriatas, Lietuvos kino centras).

2013 m. Saulėlydžio komisijos ataskaitoje nurodoma, kad ministerijos neteikia pasiūlymų dėl sisteminių peržiūrų, siūlyta apibrėžti aktualias valdymo srities problemas ir nustatyti prioritetingas funkcijų peržiūros sritis, tačiau ministerija tokių funkcijų peržiūrų sričių nenustatė.

Ministerija turėtų suplanuoti ir periodiškai įvertinti veiklos sričių ir / arba įstaigų funkcijas, įgyvendinti Kultūros paveldo departamento funkcijų peržiūros rekomendacijas, imtis įgyvendinti kitas svarbias teiktas rekomendacijas. Rekomendacijai dėl kokybės vadybos sistemos diegimo visose kultūros ir meno įstaigose turėtų būti skirtas prioritetingas dėmesys, siekiant, kad kultūros paslaugos būtų kokybiškos ir atitiktų visuomenės lūkesčius.

3. NESUKURTA KULTŪROS SRITIES STEBĖSENOS SISTEMA, KURIOS REIKIA KULTŪROS POLITIKAI FORMUOTI

2010 m. Seimo patvirtintose Lietuvos kultūros politikos kaitos gairėse nurodyta, kad stinga kultūros procesų analizės ir jų stebėsenos, poveikio vertinimo, todėl būtina sukurti nuolatinę šių procesų stebėsenos, analizės, poveikio vertinimo ir strateginio planavimo sistemą, skatinti mokslinius tyrimus.

Lietuvos pažangos strategija „Lietuva 2030“ numato, kad būtina diegti įrodymais pagrįsto valdymo kultūrą, užtikrinti, kad valdymo sprendimai būtų priimami remiantis įrodymais pagrįsta informacija.

Viešojo administravimo įstatymas numato³⁶, kad svarbiausias valstybės lygio viešojo administravimo kokybės valdymo būdas yra viešojo administravimo subjektų ir jų veiklos stebėseną. Šiuo būdu siekiama laiku pastebėti viešojo administravimo pokyčius, juos įvertinti ir numatyti neigiamų pasekmių prevencijos priemones. Taigi, sistemingai ir koordinuotai vykdoma stebėseną ypač svarbi, padeda laiku nustatyti problemas ir jas spręsti. Stebėseną sudaro kiekybinis duomenų rinkimas / kaupimas (statistika) ir kokybinė procesų analizė (tyrimai).

Vertinome, ar:

- ministerija renka, sistemina ir analizuoja statistinius kultūros srities duomenis, ar stebėsenos duomenys kaupiami informacinėje sistemoje; formuojant politiką ir priimant sprendimus pasinaudojama stebėsenos rezultatais;

³⁵ LR kultūros ministro 2004-06-30 įsakymu Nr. JV-171 patvirtinti Vilniaus pilių valstybinio kultūrinio rezervato direkcijos nuostatai (2016-08-11 Nr. JV-663 redakcija) 6.1. p.

³⁶ LR viešojo administravimo įstatymas (2006-06-27 Nr. X-736 redakcija), 10 str. 2 d.

- kokybinei stebėsenai reikalingi tyrimai suplanuoti įvertinus jų poreikį, atlikti visi planuoti (numatyti) tyrimai, yra nesudėtingai prieinami viešai;
- ministerija renka (žino) informaciją, kaip kultūros paslaugų kokybė tenkina vartotojų lūkesčius.

3.1. Neužtikrinamas kiekybinės (statistinės) informacijos kaupimas

Kultūros ministro įsakymu patvirtintame Kultūros ministerijos veiklos planavimo tvarkos apraše³⁷ nurodyta, kad stebėseną – tai sistemingas duomenų apie strateginio veiklos plano programos įgyvendinimo rezultatus (vertinimo kriterijus) fiksavimas, duomenų apie kitus kultūros sektoriaus rodiklius rinkimas.

Už kiekybinės kultūros sričių informacijos rinkimą ir kaupimą yra atsakingi ministerijos padaliniai.

Ministerijos padaliniais pavestos atsakomybės rinkti statistinę informaciją

Muziejų, bibliotekų ir archyvų skyrius atsako už Valstybės statistikos programos pagal skyriaus kompetencijos sritis vykdymą, kaupia ir analizuoja atitinkamų kultūros įstaigų veiklos statistikos duomenis³⁸.

Profesionalaus meno skyrius tvarko Meno kūrėjų ir meno kūrėjų organizacijų informacinę sistemą³⁹.

2013 m. atlikus Finansų ministerijos užsakytą tyrimą⁴⁰, pateiktos rekomendacijos dėl statistinių duomenų rinkimo. Rekomenduota vėl leisti statistinį leidinį apie kultūrą (buvo nutrauktas 2009 m.). 2015 m., bendradarbiaujant su Lietuvos statistikos departamentu, atnaujintas statistikos leidinys „Kultūra 2014“. Vis dar neįgyvendintos kitos svarbios rekomendacijos:

- kiekviena kultūros sritis neturi patvirtintų pagrindinių savo srities rodiklių;
- neparengta Kultūros statistikos darbų programa;
- nesukurta statistiko pareigybė;
- nesukurta centralizuota statistikos duomenų bazė.

Atkreipiame dėmesį, kad rekomendacija Strateginio planavimo ir kontrolės departamentui įsteigti statistiko etatą, o šiai pareigybei reikalingomis kompetencijomis nustatyti analitines kompetencijas, reikalingas veiklos rodiklių sudarymui, apibrėžimui ir analizei, buvo pakartotinai suformuluota 2014 m. atliktoje Kultūros ir meno institucijų veiklos vertinimo ir valdymo modelio galimybių studijoje (69,7 tūkst. Eur). Ekspertai pabrėžia, kad, jei reikėtų teikti tik vieną rekomendaciją dėl ministerijos stebėsenos tobulinimo, tai ir būtų ta pagrindinė rekomendacija. Ji neįgyvendinta ir 2016 m. Ministerija nurodė, kad 2013–2015 m. kreipėsi į LR Vyriausybę dėl maksimalaus leistino etatų skaičiaus padidinimo, tačiau į prašymą nebuvo atsižvelgta.

Ministerija 2015 m. suplanavo parengti galimybių studiją dėl informacinės sistemos kūrimo ir diegimo, tačiau galimybių studija buvo parengta tik audito metu. Strateginio planavimo skyriaus atstovai nurodė, kad, kol nėra informacinės sistemos, nėra galimybės stebėti (kaupiti ir apibendrinti) ministerijos ir pavaldžių įstaigų veiklos planų, jų įgyvendinimo, o rankiniu būdu tai daryti neįmanoma (trūksta žmogiškųjų išteklių). Šio skyriaus atstovas patvirtino, kad informacija, atsižvelgiant į jos ir jos šaltinių gausą, yra įvairiai interpretuojama, o neapdorota sisteminėmis priemonėmis ji nėra

³⁷ LR kultūros ministro 2013-06-06 įsakymas Nr. JV-448 „Dėl Kultūros ministerijos veiklos planavimo tvarkos aprašo patvirtinimo“.

³⁸ LR kultūros ministro 2016-03-07 įsakymas Nr. JV-167.

³⁹ LR kultūros ministro 2016-03-07 įsakymas Nr. JV-170.

⁴⁰ VŠĮ „Europos socialiniai, teisiniai ir ekonominiai projektai“, „Pasiūlymai bei rekomendacijos dėl Lietuvos kultūros statistikos tobulinimo“, 2013 m.

pakankamai efektyviai panaudojama priimant kultūros plėtrai svarbius sprendimus. Pastebime, kad metinių veiklos planų vertinimo rodiklių reikšmės nerodo rezultato ir poveikio. Apklaustos pavaldžios ministerijai įstaigos kaip stebėsenos trūkumą nurodė ir tai, kad nėra poveikio vertinimo kriterijų.

Saulėlydžio komisija ir kultūros bendruomenės atstovai daug metų kalba apie tai, kad reikėtų nustatyti kiek ir kokių kultūros įstaigų yra šalyje, regionuose ir savivaldybėse. To nežinant formuoti kultūros politiką yra sudėtinga. Tik 2016 m. ministerija numatė „nubraižyti“ kultūros įstaigų regionuose žemėlapi, bet jis neparengtas. Apklausti kultūros bendruomenės atstovai pastebi, kad ministerija neturi ir nesistemina statistikos, kiek šalyje iš viso yra kultūros įstaigų. Jai rūpi tik pavaldžios kultūros ir meno įstaigos, nors šalies ir tarptautiniu mastu svarbios yra ir nevyriausybines kultūros srities organizacijos.

Kultūros atstovų nuomonė apie kultūros stebėseną iš tikslinių grupių apklausos

„Kultūros ministerija netrukdo, nedraudžia veikti nevyriausybinėms organizacijoms, bet jų nelaiko savo vaiku. Todėl ji nerenka ir nerinks informacijos iš principo. <...> Aš ne vieną kartą juokaudamas esu sakęs per Seimo komiteto posėdį: „Mes norėtume prašyti Seimo įsteigti Nevyriausybinių organizacijų kultūros ministeriją.“

„Ir dar norėčiau tikrai pritarti dėl stebėsenos. <...> vis dėlto būtų labai svarbu artimiausiu metu turėti kažkokį specialų padalinį, prie Kultūros tarybos, ar kažkokį nepriklausomą Nacionalinį centrą stebėsenos ir ryšio <...> Nes man atrodo, kad stokoja net elementarios statistikos apie kultūrą“.

„Ministerija rūpinasi valstybinių organizacijų kultūros lauku, o nevyriausybėmis organizacijomis nesirūpina.“ <...> „Nesidomima arba neįvertinama, ką gero nuveikia nevyriausybiniis sektorius. Reikalingos esminės reformos, kultūros lauke pripažįstant nevyriausybinių sektorių.“

3.2. Suplanuoti taikomieji tyrimai nevykdomi, įgyvendinama tik dalis juose pateiktų rekomendacijų, ne visų tyrimų rezultatai prieinami viešai

Neužtenka tik kiekybinės informacijos, siekiant tobulinti valdymą, reikalingi ir kokybiniai tyrimai, padedantys analizuoti kultūros srities pokyčius ir tendencijas.

Nustatėme, kad kultūros procesų stebėsenos (kokybinės stebėsenos) funkcija išskaidyta tarp ministerijos Strateginio planavimo skyriaus ir ministerijai pavaldžios įstaigos – Lietuvos kultūros tarybos (žr. 6 lentelę).

6 lentelė. Kultūros ministerijos Strateginio planavimo skyriui ir Lietuvos kultūros tarybai pavestos stebėsenos funkcijos

Strateginis planavimo skyrius	Lietuvos kultūros taryba
Nuo 2006 m. pavesta atlikti nuolatinę šalies kultūros būklės ir jos raidos stebėseną ⁴¹ .	Nuo 2012 m. pavesta analizuoti kultūros ir meno procesus, darančius įtaką kultūros politikai, o siekiant šio tikslo pavesta vykdyti šias funkcijas: organizuoti kultūros ir meno tyrimus ir koordinuoti šių tyrimų įgyvendinimą; atlikti vykdomų kultūros ir meno projektų stebėseną ⁴² .

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal teisės aktų nuostatas

2012 m. įkurtoje Lietuvos kultūros taryboje įsteigtas Analizės ir stebėsenos skyrius turėjo vykdyti Lietuvos kultūros ir meno procesų bei tarybos finansuojamų kultūros ir meno programų stebėseną, atlikti jų būklės analizę, teikti Lietuvos kultūros politikai įgyvendinti reikalingą informaciją ir rekomendacijas dėl šios politikos tobulinimo. 2014 m. skyrius buvo panaikintas dėl žmogiškųjų išteklių trūkumo. Lietuvos kultūros taryba 2014 m. finansavo 23 tyrimus už 335,5 tūkst.

⁴¹ LR kultūros ministro 2016-03-07 įsakymas Nr. JV-169 „Dėl Strateginio planavimo skyriaus nuostatų patvirtinimo“.

⁴² LR Lietuvos kultūros tarybos įstatymas, 2012-09-18 Nr. XI-2218.

Eur, tačiau kokybinės stebėsenos ir analizės (jų turinio) nevykdė, todėl apie šių tyrimų panaudojimą informacijos neturi. Kaip pavyzdį galime pateikti 2014 m. tyrimą „Kultūros politikos kaita 2010–2014 m.: strateginių prioritetų ir įgyvendinimo priemonių dermė“ (skirta 12,9 tūkst. Eur), kuriame pateiktos iki šiol aktualios rekomendacijos, bet ministerija nesiėmė veiksmų joms įgyvendinti:

- Būtina peržiūrėti Lietuvos kultūros tarybos finansuojamas priemones ir ministerijos programas, idant tarybos finansuojamos priemonės geriau atitiktų jos misiją. Problemiškas atrodo biudžetinio sektoriaus tiesioginių veiklų finansavimas iš konkursinių lėšų.
- Reikia sukurti bendrą valstybės ir savivaldybių biudžetų finansuojamų kultūros institucijų veiklos ir jų bei nevyriausybinių organizacijų teikiamų projektų informacinę sistemą, kad pagaliau būtų apskaičiuota, kokia nacionalinio biudžeto dalis tenka kultūrai, ir išvengta dvigubo finansavimo.
- Dabartiniai finansiniai ir žmogiški ištekliai nesudaro Lietuvos kultūros tarybos sąlygų vykdyti kultūros rėmimo fondo lėšomis finansuojamų projektų įgyvendinimo kokybės ir efektyvumo analizės ir stebėsenos.

2015 m. Lietuvos kultūros taryba buvo suplanavusi finansuoti 15 kultūros srities tyrimų, tačiau nefinansavo, nes rengė „Kultūros srities tyrimų koncepciją“, kurioje numatytos tyrimų kryptys ir remiantis ja 2016–2017 m. atrenkami finansuoti projektai. Ministerija pateikė duomenis, kad 2012–2015 m. atlikta 30 kultūros srities tyrimų už 341,6 tūkst. Eur.

Kultūros ministerija nurodė, kad tyrimus planuoja atsižvelgdama į metinius kultūros ministro veiklos prioritetus. Manome, kad tyrimai turėtų būti planuojami ilgesnei perspektyvai, nustačius jų poreikį atsižvelgiant į visuomenės ir kultūros bendruomenės lūkesčius; tačiau net ir trumpalaikiai tyrimų planai įgyvendinti tik iš dalies. Ministerija nurodė, kad neatliko 14 proc. tyrimų pagal metinius veiklų planus. Taip pat ministerija neatliko tyrimų, numatytų strateginiuose dokumentuose (programose, veiksmų planuose, strategijose):

- 2013 m. planuotas, bet neatliktas ekonominės ir kultūrinės veiklos regionuose sąveikos ir plėtros galimybių tyrimas bei moksliniai tyrimai, padedantys įgyvendinti regionų kultūros plėtros tikslus ir spręsti regionų kultūros ir socialines problemas. Šie tyrimai buvo numatyti Regionų kultūros plėtros 2012–2020 m. programoje;
- Etninės kultūros plėtros 2015–2018 m. veiksmų plane nurodyta, kad 2016 m. bus atliekamas plane nustatytų tikslų įgyvendinimo efektyvumo ir kokybinių vertinimo kriterijų pasiektų reikšmių įvertinimo tyrimas, tačiau jis neatliktas;
- Mėgėjų meno plėtros 2010–2016 m. strategijoje numatyta 2012 ir 2016 m. atlikti tyrimus, siekiant išaiškinti visuomenės kultūros ir ekonomikos lygio, kūrybingumo ir gyvenimo kokybės tarpusavio priklausomybę, analizuoti kitų šalių analogiškų tyrimų rezultatus.

Ministerijos atstovė nurodė, kad tyrimai neatlikti, nes neskirta lėšų.

24 proc. tyrimų atlikti vėliau, nei jie buvo numatyti. Planuota 2012 m., tačiau tik 2014 m. pirmą kartą Lietuvoje ministerijos užsakymu atliktas tyrimas „Gyventojų dalyvavimas kultūroje“ (27,7 tūkst. Eur). Nustatyta, kad net 62,8 proc. visuomenės narių nedalyvauja jokiaje su kultūra susijusioje veikloje. Taigi ministerija 2 metus neturėjo svarbios informacijos sprendimams priimti. Ministerija nurodė, kad organizuodama viešuosius pirkimus ji negali suplanuoti tiekėjų aktyvumo, pasiūlymų ar pretenzijų skaičiaus, todėl neretai teko nukelti suplanuotus terminus.

Svarbu ne tik atlikti tyrimus laiku, tačiau ir pasinaudoti jų rezultatais. Ministerija nurodė, kad neatsižvelgė / atsižvelgė iš dalies į 27 proc. tyrimų (kuriems atlikti buvo skirta apie 72 tūkst. Eur) rekomendacijų. Ministerija neturėjo susistemintos informacijos apie tyrimų rekomendacijų įgyvendinimą, neanalizavo informacijos, kurios rekomendacijos įgyvendintos, kurias dar svarbu įgyvendinti, todėl ministerijos pateikta informacija gali būti netikslė.

Išanalizavę tyrimuose pateiktas rekomendacijas, nustatėme, kad neįgyvendintos iki šiol svarbios rekomendacijos.

Neįgyvendintos svarbios rekomendacijos dėl paveldosaugos tobulinimo

- išgryninti Kultūros paveldo departamento ir savivaldybių paveldosaugos padalinių funkcijas bei įvertinti joms įgyventi skiriamų (finansinių ir žmogiškųjų) išteklių pakankamumą dėl: a) kultūros paveldo objektų apskaitos, b) objektų tvarkybai reikalingų dokumentų derinimo ir leidimų išdavimo bei c) objektų būklės stebėsenos;
- susieti nekilnojamojo kultūros paveldo objektų reikšmingumo lygį (nacionalinį / regioninį ir vietinį) su objektų tvarkybai reikalingų dokumentų derinimo ir leidimų išdavimo reikalavimais;
- inicijuoti įstatymų pakeitimus, siekiant panaikinti prievolę statybos vykdytojui gauti leidimą tvarkybos darbams (apsiribojant prievole gauti leidimą statybos darbams) tais atvejais, kai paveldo objekte vienu metu (kartu) atliekami tvarkomieji paveldosaugos darbai (pvz., konservavimas arba restauravimas) ir kultūros paveldo statinio tvarkomieji statybos darbai.

Ministerija nurodė, kad ne visada žino, kaip panaudojami tyrimų rezultatai ir įgyvendinamos rekomendacijos, skirtos ne pačiai ministerijai, bet savivaldybėms. Pavyzdžiui, ministerija 2012 m. užsakė atlikti kultūros ir kūrybinių paslaugų savivaldybėse tyrimus (skirta 24,9 tūkst. Eur). Buvo siekiama rekomenduoti galimus rodiklius savivaldybėms, atliekančioms jų įsteigtų kultūros įstaigų paslaugų kokybės vertinimą. Rekomendacijos parengtos, bet ministerija nežino, kaip jomis savivaldybės naudojasi, ir nurodė, kad ne visos savivaldybės, vertindamos savo įsteigtas kultūros įstaigas, atsižvelgia į tyrimo rekomendacijas arba skirtingai jas interpretuoja. Kultūros centrų prašymu, šiuo metu rengiamos ir kultūros ministro įsakymu bus patvirtintos bendros / apibendrintos šių įstaigų vertinimo rekomendacijos. Ministerija nurodė, kad nerenka informacijos apie pavaldžių įstaigų (išskyrus Lietuvos kultūros tarybos) visus atliktus / užsakytus kultūros srities tyrimus.

Domėjomės, ar visų atliktų tyrimų rezultatai yra prienami viešai. Buvome informuoti, kad ministerijos internetinėje svetainėje viešinta apie 67 proc. atliktų kultūros srities tyrimų, o Lietuvos kultūros tarybos internetinėje svetainėje – 70 proc. finansuotų tyrimų.

Kultūros bendruomenės nuomone, ministerija per mažai skiria dėmesio stebėsenos tobulinimui, nevykdo kultūros pokyčių analizės, neaiški atliktų tyrimų nauda.

Kultūros bendruomenės atstovų nuomonė apie tyrimų rezultatų panaudojimą iš tikslinių grupių apklausos

„Buvo nemažai atlikta tyrimų apie tai, kas vartojama, kas populiaru. Kad ministerija atsižvelgtų į juos, kad ji kažkaip tyrinėtų, padarytų kažkokias išvadas. Kad turėtų tą naudą iš tų visų tyrimų.“

„Stebėsenos problema jau seniai iškilusi, ypač su visais pinigų skirstymais. Gauni pinigus ir tu jau atsiskaitei su valstybe. Ar tavo leidinys buvo populiarus, ar jisai kėlė svarbias temas, ar tavo parodos buvo lankomos, pastebėtos užsienio žiniasklaidoj, ar tavo mugės pasirodymas mugėse sėkmingas, ar gastrolės tam tikrų mūsų kolektyvų ar dailininkų parodos sėkmingos ir svarbios, ar jos surengtos prestižinėse vietose ar kažkur užkampuose – visa tai niekada nebuvo svarbu.“

Ministerija kaip politikos formuotoja turėtų užtikrinti tinkamą kultūros procesų stebėseną: nustatyti tyrimų poreikį, parengti ilgalaikį tyrimų planą, tyrimų duomenis naudoti planuojant veiklą ir priimant sprendimus, tikslinant prioritetus, sukurti centralizuotą statistikos bazę, užtikrinti kokybinės ir kiekybinės informacijos prieinamumą visuomenei. Kad lėšos, skirtos tyrimams atlikti, nebūtų išleistos neefektyviai, reikėtų užtikrinti ir stebėti svarbių rekomendacijų įgyvendinimą ir atsiskaityti visuomenei.

3.3. Sistemingai nevertinama, ar kultūros paslaugų kokybė atitinka visuomenės poreikius

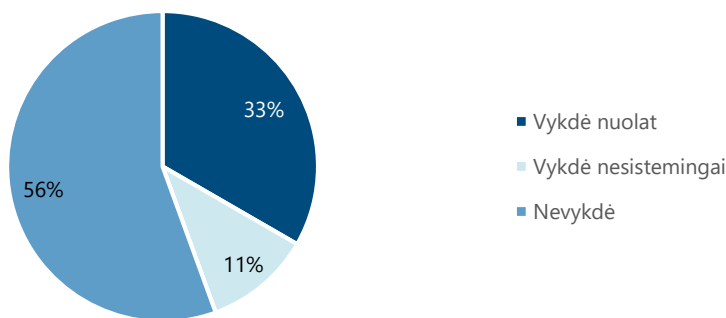
2012 m. patvirtintoje Nacionalinėje pažangos 2012–2020 m. programoje nurodyta horizontalaus prioriteto „Kultūra“ įgyvendinimo išankstinė sąlyga – turi būti sukurta kultūros procesų stebėsenos sistema, skirta visuomenės nuomonių pasitenkinimo ir kultūros ekonomikos rodikliams stebėti, vykdomi vartotojų pasitenkinimo kultūros paslaugomis tyrimai.

Nuolatinė institucijų paslaugų kokybės stebėsenos ir vertinimas yra numatyti Viešojo valdymo tobulinimo 2012–2020 m. programoje⁴³: „siekiama užtikrinti visuomenės poreikius atitinkančią paslaugų kokybę tiek valstybės, tiek savivaldybių lygiu, bus nuolat vertinama paslaugų kokybė, matuojami pasitenkinimo paslaugomis rodikliai, stebima, kaip paslaugų teikėjai laikosi įsipareigojimų teikti tam tikros kokybės paslaugas, tiriami kintantys paslaugų vartotojų poreikiai ir lūkesčiai. Kasmet bus atliekamos paslaugų vartotojų apklausos apie paslaugas teikiančias įstaigas, šių apklausų rezultatai viešai skelbiami ir pagal juos reitinguojamos paslaugas teikiančios įstaigos“.

Šiuo metu kultūros ir meno įstaigos neskiria pakankamai dėmesio visuomenės pasitenkinimo jų teikiamų paslaugų kokybe nustatymui⁴⁴. 2014 m. strateginiame veiklos plane ministerija įrašė, kad būtina skatinti įstaigų veiklos efektyvumą: jas įgalinti stebėti ir registruoti ne tik lankytojų srautus, bet jų teikiamų paslaugų įtaką bendruomenių integracijai, verslumui, ugdymui. Strateginio planavimo skyriaus atstovas nurodė, kad 2015 m. sudarytos sutartys su universitetais (Vilniaus ir Kauno technologijos) parengti vieną kultūros ir meno įstaigų lankytojų pasitenkinimo kultūros institucijų paslaugomis apklausų metodiką. Ministerijos viešojo valdymo tobulinimo grupė tik 2016 m. veiklos plane numatė parengti tokią metodiką (parengta 2016 m. IV ketv.). Taigi, kultūros procesų stebėsenos sistema, skirta visuomenės nuomonių rodikliams stebėti, dar kuriama.

Ministerija nežino, kiek pavaldžių įstaigų tiria vartotojų poreikius ir lūkesčius. Apklausę pavaldžias įstaigas nustatė, kad daugiau nei pusė jų (56 proc.) nevykdė vartotojų apklausų (žr. 6 pav.).

6 pav. Kaip Kultūros ministerijai pavaldžios įstaigos vykdė vartotojų apklausas 2012–2015 m.

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal pavaldžių įstaigų pateiktus duomenis

75 proc. įstaigų apklausų neviešino, nors jas viešinti numatyta Viešojo valdymo tobulinimo 2012–2020 m. programoje⁴⁵.

Nestebint vartotojų poreikių, sunku užtikrinti teikiamų paslaugų kokybę ir atitiktį visuomenės lūkesčiams.

⁴³ LR Vyriausybės 2012-02-07 nutarimu Nr. 171 patvirtintos Viešojo valdymo tobulinimo 2012–2020 metų programos, 11.1.2 p.

⁴⁴ UAB ESTEP, „Kultūros ir meno institucijų veiklos vertinimo ir valdymo modelio galimybių studija“, 2014 m.

⁴⁵ Patvirtinta LR Vyriausybės 2012-02-07 nutarimu Nr. 171, 11.1.2. p.

4. NEIŠNAUDOJAMAS KULTŪROS IR MENO EKSPERTŲ (TARYBŲ, KOMISIJŲ, DARBO GRUPIŲ) POTENCIALAS FORMUOTI KULTŪROS POLITIKĄ

Ministerijos ekspertų grupės (tarybos ir komisijos) sudaromos siekiant analizuoti, vertinti ir padėti ministrui formuoti kultūros politiką, o darbo grupės sudaromos ministerijai rengiant didelės apimties, sudėtingus turiniu ir problematika teisės aktus.

Tarybų skaičius audituojamuoju laikotarpiu padidėjo, komisijų – sumažėjo, atitinkamai sumažėjo ir bendrai jų narių / ekspertų darbui apmokėti skirtų lėšų suma (žr. 7 lentelę).

7 lentelė. Ministerijos ekspertų grupių skaičiaus ir darbo apmokėjimo pokytis 2012–2015 m.

Metai	Tarybų skaičius	Komisijų skaičius	Skirta lėšų, Eur
2012	13	38	72 229,8
2013	13	23	68 594,3
2014	14	22	20 421,4
2015	14	28	24 200,8

Šaltinis – Valstybės kontrolė

Vertiname, ar:

- ekspertų grupių veiklai sudarytos palankios ir lygios sąlygos;
- ekspertų grupės vykdė pavestas funkcijas, svarstė strategiškai svarbius klausimus;
- ekspertų grupių veikla nesidubliuoja;
- sudaromos sąlygos pasinaudoti ekspertų grupių veiklos rezultatais.

Vienose ministrui pavestose valdymo srityse sudaromi patariamieji organai, kitose – ne, pvz., nėra patariamųjų organų, kurie padėtų ministrui formuoti politiką visuomenės informavimo, kultūros sklaidos užsienyje srityse, o jose pastebime daug spręstinių problemų. Be to, nevertinamas patariamųjų organų poreikis / nauda, netikslinami jų nuostatai ir funkcijos. Neregamentuota, kodėl vienu tarybų ir komisijų darbas apmokamas, o kitos dirba neatlygintinai. Darbo grupės, kurios rengia didelės apimties, sudėtingus turiniu ir problematika teisės aktus, dirba neatlygintinai. Taip sudaromos nelygios ekspertų darbo sąlygos.

Nustatėme, kad tarybos ir komisijos vykdė ne visas joms priskirtas funkcijas (žr. 8 lentelę).

8 lentelė. Pasirinktų nagrinėti tarybų ir komisijų joms priskirtų funkcijų vykdymas

Tarybos, komisijos	Vykdomos funkcijos	Iš dalies vykdomos	Nebuvo vykdomos	Santykis visų priskirtų ir vykdomų funkcijų
Teatrų ir koncertinių įstaigų taryba	3	3	4	3/10
Kultūros centrų taryba	5	2	1	5/8
Lietuvos kultūros ir meno taryba	7	4		7/11
Etninės kultūros ekspertų komisija	2	2	3	2/7
Vaikų ir jaunimo kultūrinės edukacijos ekspertų komisija	1	1	2	1/4

Šaltinis – Valstybės kontrolė

Tarp nevykdytų funkcijų yra svarbių, pvz.:

- Lietuvos kultūros ir meno taryba nesvarstė ir neteikė pasiūlymų dėl stipendijų skyrimo kultūrai ar menui nusipelnusiems asmenims;
- Teatrų ir koncertinių įstaigų taryba nesvarstė ir neteikė pasiūlymų ir išvadų ministerijai teatrų ir

koncertinių įstaigų plėtotės strategijos klausimais; taip ministerija neįvykdė įstatymo nuostatos ir strategija iki šiol neparengta;

- Etninės kultūros ekspertų ir Vaikų ir jaunimo kultūrinės edukacijos ekspertų komisijos neteikė pasiūlymų ir išvadų dėl kultūros politikos formavimo ir įgyvendinimo.

Kultūros paveldo taryba įkurta 2012 metais⁴⁶, tačiau parengusi ir pateikusi kultūros ministrui Nacionalines kultūros paveldo apsaugos gaires, patvirtintas 2012-11-16, toliau veiklos nevykdė. Nuostatuose, kurie galioja iki šiol, nurodytos svarbios funkcijos: vertinti Kultūros ministerijoje rengiamų įstatymų ir kitų teisės aktų, susijusių su kultūros paveldo apsauga ir naudojimu projektus, teikti išvadas ir pasiūlymus dėl jų tobulinimo; teikti išvadas ir siūlymus dėl kultūros paveldo politiką ir strategiją įgyvendinančių veiksmų planų ir programų įgyvendinimo efektyvumo ir pasekmių bei valstybės biudžeto lėšų, skirtų kultūros paveldo išsaugojimui, racionalaus panaudojimo. Paveldosaugos problemos įsisenėjusios (žr. 2 skyrių), todėl šios tarybos potencialą galima ir reikėtų išnaudoti efektyviau.

Peržiūrėję ir išnagrinėję ekspertų nuostatus ir posėdžių protokolus, nustatėme, kad dubliavosi / persidengė skirtingų ekspertų grupių svarstomi klausimai.

Lietuvos kultūros ir meno tarybos dubliuojamų funkcijų pavyzdžiai

- Dubliavo Teatrų ir koncertinių įstaigų tarybos funkciją rekomenduoti ministerijai pripažinti arba atsisakyti pripažinti juridinį asmenį profesionaliu scenos meno teatru ar koncertine įstaiga, pripažinti netekusiu galios suteiktą pripažinimą. 2011 m. svarstė Kauno valstybinio dramos teatro prašymą dėl nacionalinio statuso suteikimo, po to, kai Teatrų ir koncertinių įstaigų taryba nusprendė tokio statuso nesuteikti ir priėmė teigiamą sprendimą dėl statuso. Priežastys, kodėl šis klausimas iš viso buvo teikiamas svarstyti Kultūros ir meno tarybai, paaiškintos nebuvo.
- Iki šiol dubliuoja Etninės kultūros ekspertų komisijos funkciją svarstyti kandidatūras ir teikti siūlymus valstybinei J. Basanavičiaus premijai gauti. Pažymėtina, kad Lietuvos kultūros ir meno tarybos bei Etninės kultūros ekspertų komisijos darbas apmokamas, todėl dubliuojant funkcijas netaupomi ne tik žmogiškieji, bet ir finansiniai ištekliai. Ministerija informavo, kad planuoja pakeisti premijos statusą ir ją skirs Nacionalinės J. Basanavičiaus premijos komisija.
- Dubliavo darbo grupės (sudarytos kultūros ministro 2015-04-28 įsakymu Nr. JV-270), kuriai buvo pavesta parengti Kultūros rėmimo fondo lėšomis finansuojamų projektų teikimo gairių projektą 2016 m., darbą.

Ekspertai yra grandis, per kurią ministerija gali bendradarbiauti su visa kultūros bendruomene, įskaitant nevyriausybinės organizacijas ir privačius asmenis. Lietuvos kultūros ir meno tarybos nuostatuose numatyta palaikyti ir plėtoti ryšius su Lietuvos ir užsienio nevyriausybinėmis organizacijomis, tačiau kultūros bendruomenė pastebi tokio bendradarbiavimo stoką, nors tarp tarybos narių yra nevyriausybinių sektoriaus atstovų.

Teisėkūros pagrindų įstatymas⁴⁷ numato, kad informacija apie sudarytas darbo grupes (komisijas) teisės aktų projektams rengti, jų sudėtį, pavestą parengti teisės akto projektą skelbiama Teisės aktų informacinėje sistemoje ir darbo grupę (komisiją) sudariusio subjekto interneto svetainėje. Nustatėme, kad ministerijoje šios darbo grupės nėra viešinamos, jų posėdžiai neprotokoluojami, todėl visuomenė nesupažindinama su jų veikla. Ir pati ministerija negalėjo auditoriams pateikti informacijos, kiek iš viso darbo grupių buvo sudaryta audituojamu laikotarpiu.

⁴⁶ LR kultūros ministro 2012-07-07 įsakymas Nr. JV-526 „Dėl Kultūros paveldo tarybos sudėties ir nuostatų patvirtinimo“.

⁴⁷ LR teisėkūros pagrindų įstatymas, 2012-09-18 Nr. XI-2220, 10 str. 3 d.

Tarybos įpareigotos informuoti visuomenę apie veiklą (pvz., Muziejų tarybos nuostatuose numatyta, kad apie veiklą informuoja visuomenę ir ne rečiau kaip kartą per metus atsiskaito kultūros ministru), bet veiklos rezultatų visuomenei viešai nepateikė. Neviešinami ne tik tarybų, komisijų nuostatai, bet ir jų svarstomi klausimai, priimti sprendimai, todėl visuomenė neinformuojama apie ekspertų darbą, teikiamus pasiūlymus. Tikslinėje apklausoje dalyvavę nevyriausybinių kultūros organizacijų atstovai pageidavo, kad informacija būtų viešai prieinama.

Nuomonė apie viešos informacijos apie ministerijos veiklą trūkumo iš tikslinių grupių apklausos

„Žiūriu iš spaudos pusės, kad neviešina, pvz., kas vyksta Kultūros ministerijoje. Kodėl spaudai ir visuomenei pranešama, į kokią šalį išvažiavo ministras, bet kokie pasiūlymai buvo vienoj ar kitoj taryboj, viena ar kita problema – ne? Mes apie ministerijos darbą nieko nežinom, nes visiškai nieko neskelbiama. Žinom tik tiek, kiek susiduriam asmeniškai“.

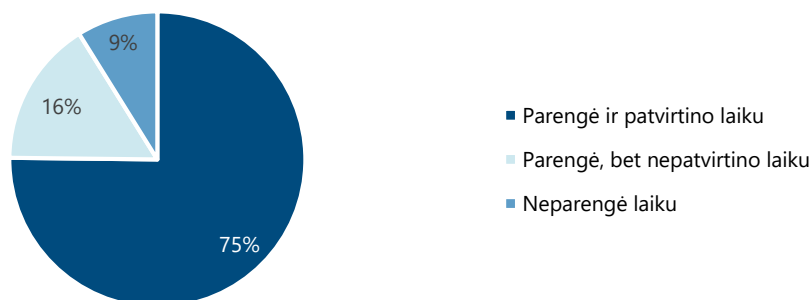
Ministerija turėtų įvertinti ekspertų poreikį svarstant svarbiausius jai pavestus klausimus, peržiūrėti ir keisti jų veiklos nuostatus, užtikrinti, kad nebūtų dubliuojama veikla, aiškiai reglamentuoti darbo apmokėjimą, užtikrinti, kad visi įsakymai dėl darbo grupių būtų skelbiami viešai, kad visuomenė būtų informuojama apie svarbiausius priimtus sprendimus.

5. SVARBIŲ KULTŪROS SRITŲ REGLAMENTUOJANČIŲ TEISĖS AKTŲ RENGIMAS VĒLUOJA IKI 6 METŲ

Valstybės (Vyriausybės) politikos formavimas (rengimas, kūrimas) – ministerijų veikla, siekiant nustatyti valstybės valdymo, ekonomikos, verslo, kitų visuomeninių santykių sričių prioritetus, vystymosi kryptis, jų pasiekimo būdus, numatyti siektinus rezultatus ir valstybės institucijų ir įstaigų kompetenciją, reikalingą jiems pasiekti, ir rengiant susijusių įstatymų, Seimo nutarimų, Vyriausybės nutarimų projektus⁴⁸.

Kadangi teisės aktų rengimas – viena pagrindinių ministerijos kaip kultūros politikos formuotojos funkcijų, nagrinėjome jos strateginiuose ir metiniuose 2012–2015 m. planuose numatytus parengti, parengtus ir patvirtintus teisės aktus, taip pat 2010–2015 m. Valstybės kontrolės teiktų rekomendacijų dėl strateginių dokumentų įgyvendinimą. Nustatėme, kad ne visi ministerijos planuoti parengti teisės aktai buvo parengti arba parengti laiku (žr. 7 pav.).

7 pav. Ministerijos planuoti ir laiku neparengti teisės aktai 2012–2015 m.

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal ministerijos pateiktus duomenis

⁴⁸ LR Vyriausybės 2009-11-11 nutarimas Nr. 1511 „Dėl vykdomosios valdžios sistemos sandaros tobulinimo koncepcijos patvirtinimo“ (2010-09-22 Nr. 1389 redakcija), 3 priedas (2016-10-26 nutarimu Nr. 1063 neteko galios).

Ministerija 2012–2015 m. laiku neparengė ar nepatvirtino 70 teisės aktų, iš jų:

- 10 svarbių strateginių dokumentų parengti ir patvirtinti vėliau nei planuota: 4 dokumentų rengimas ir derinimas užtruko nuo 3 iki 6 metų, 1 dokumento – 2–3 metus, 5 – 1–2 metus (išsami analizė pateikiama 3 priede).

Laiku neparengti strateginiai dokumentai

- Regionų kultūros plėtros 2015–2018 m. priemonių planas numatytas parengti 2014 m., o parengtas 2015 m.
 - 2010 m. rekomendavome parengti Bibliotekų plėtros strategiją, ministerija ją parengti numatė 2015 m. veiklos plane, tačiau parengė ir patvirtino tik 2016-04-29.
 - Nekilnojamojo kultūros paveldo išsaugojimo programa ir veiksmų planas patvirtinti 2015-11-03, o rekomendacija parengti Nekilnojamojo kultūros paveldo strategiją buvo teikta 2010-02-09.
-
- 3 strateginiai dokumentai iki šiol neparengti: 2014 ir 2015 m. planuota parengti Tautinių mažumų politikos plėtros strategiją, tačiau audito metu ji nepražėta rengti. Ministerijai pavesta parengti ir iki 2015-12-01 pateikti Vyriausybei Dokumentų valdymo ir archyvų plėtros programos projektą, tačiau audito metu jis dar tik rengiamas. 2015 m. ministerija numatė parengti kultūros tarptautiškumo skatinimo 2015–2018 m. veiksmų planą, tačiau tik 2016 m. buvo vykdomas šio plano parengimo galimybių studijos pirkimas.
 - Laiku neparengti (ir iki šiol nepatvirtinti) tam tikras kultūros sritis reglamentuojantys įstatymai (žr. 9 lentelę).

9 lentelė. Laiku neparengti įstatymų pakeitimo įstatymai

Teisės aktas	
Lietuvos Respublikos teatrų ir koncertinių įstaigų įstatymas	Siekiant pertvarkyti profesionaliojo scenos meno įstaigų veiklos valdymą ir finansavimą, 2014 m. numatyta įstatymo projektą parengti, tačiau jis parengtas 2015 m. IV ketv.; įstatymas įsigalios nuo 2017 m.
Kultūros centrų įstatymo pakeitimo įstatymas	2014 m. ministerija numatė parengti, audito metu projektas dar nebuvo pateiktas Seimui, projektas svarstomas ir tobulinamas. Kultūros centrų atstovų nuomone, įstatymas turėjo būti parengtas prieš ketverius metus. Toks delsimas neigiamai veikia regionų kultūros padėtį.

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal ministerijos pateiktus duomenis

Tikslinėje apklausoje dalyvavusių kultūros bendruomenės atstovų nuomone, strateginių dokumentų rengimas ir derinimas užtrunka per ilgai, ministerija nepakankamai pasinaudoja kultūros sektoriaus darbuotojų patirtimi formuojant kultūros politiką, neatsižvelgiama į darbo grupių, sudarytų ministro įsakymu, siūlymus.

Nuomonė apie vėluojamus rengti teisės aktus iš tikslinių grupių apklausos

„<...> įstatymų rengimas priklauso nuo žmonių, kurie ten dirba. <...>. Aš jau neprisimenu prieš kiek metų mes su Kultūros ministerija pradėjome rengti Kultūros centrų įstatymo projektą. Esam kviečiami į darbo grupes, tai vyksta metai iš metų, duodam pasiūlymus, jie kažkur vėl dingsta, vėl yra padaroma savaip. Atrodo, kad ten žmonės yra taip pavargę nuo savo darbo, taip daro viską per prievartą, ir mes jiems ne partneriai, o kažkokie oponentai. Nėra to dalykinio dialogo, nėra dalykinio darbo“.

Vyriausybės 2012–2016 m. programoje buvo numatyta sukurti Lietuvos kultūros plėtros ilgalaikę strategiją ir sudaryti jos įgyvendinimo priemonių planą⁴⁹, tačiau ministerija neįtraukė šio darbo į savo strateginius planus.

⁴⁹ LR Seimo 2012-12-13 nutarimu Nr. XII-51 patvirtinta Šešioliktosios Vyriausybės 2012–2016 m. programa, 230 d.

Kultūros bendruomenė taip pat nurodė, kad ne visi teisės aktai parengti tinkamai, pvz., Geriausio metų kultūros centro premijavimo nuostatuose nurodoma, kad premijos skiriamos už paskutiniųjų 5 metų aktyvią, kūrybingą ir novatorišką kultūros centrų veiklą, tačiau skiriant premijas rekomenduojama atsižvelgti į kultūros centrų, patalpų, darbo organizavimui reikalingų priemonių būklę bei kultūros ir meno darbuotojų kvalifikaciją.

Ministerija turėtų tobulinti kultūros politikos formavimo procesą, kad reikalingi teisės aktai būtų planuojami, rengiami ir priimami laiku. Įsteigus Kultūros tarybą 2012 m. ir jai perdavus kultūros politikos įgyvendinimo funkcijas, buvo siekiama, kad ministerija imtųsi aktyviau formuoti politiką, tačiau audito rezultatai padidėjusio aktyvumo nerodo.

6. NESUDERINTI VYRIAUSYBĖS IR KULTŪROS MINISTERIJOS PLANAVIMO DOKUMENTAI

Strateginio planavimo metodikoje⁵⁰ nustatyta, kad ministerijos, rengdamos strateginius veiklos planus, turi atsižvelgti į Valstybės pažangos strategiją „Lietuva 2030“⁵¹, Nacionalinės pažangos programą⁵², Vyriausybės programą, planuojamus Vyriausybės prioritetus ir kitus ilgos ir vidutinės trukmės planavimo dokumentu

Ministerijos strateginio planavimo skyriui pavesta vykdyti funkcija – „koordinuoti kultūros ministrui pavestų valdymo sričių strateginio planavimo dokumentų parengimą ir kitų strateginio planavimo dokumentų suderinamumą teisės aktų nustatyta tvarka“.

Vertiname, ar ministerija užtikrina planavimo dokumentų suderinamumą. Analizavome 10 audituojamu laikotarpiu aktualių Vyriausybės nutarimais patvirtintų ministro valdymo srities planavimo dokumentų suderinamumą su 2012–2015 m. Kultūros ministerijos strateginiais ir metiniais veiklos planais (žr. 4 priedą).

Nustatėme, kad ne visi Vyriausybės veiklos prioritetų svarbiausi darbai buvo įtraukti į Kultūros ministerijos strateginius (metinius) veiklos planus. Ministerija 2013–2014 m. neįtraukė į veiklos planus Vyriausybės prioriteto „Kultūros prieinamumo visoms visuomenės grupėms didinimas“ 3 svarbiausių darbų (žr. 8 pav.).

8 pav. 3 svarbiausi Vyriausybės veiklos prioritetų darbai neįtraukti į ministerijos strateginius veiklos planus

- Didinti suskaitmeninto kultūros paveldo sklaidą per bendrą el. paveldo informacinę sistemą „E. paveldas“ ir Europos skaitmeninę biblioteką „Europeana“, sukurti šio paveldo skaitmeninio stebėsenos sistemą, siekiant rinkti duomenis apie skaitmeninio turinio naudojimą;
- Atnaujinti muziejų ekspozicijas, naujais kūrybiniais ir technologiniais sprendiniais ir elektroninėmis paslaugomis pritaikyti jas įvairių poreikių lankytojams;
- Populiarinti skaitymo skatinimo iniciatyvas, skirtas vaikams ir jaunimui, taip didinti skaitymo svarbą.

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal ministerijos pateiktus duomenis

⁵⁰ LR Vyriausybės 2002-06-06 nutarimu Nr. 827 patvirtinta Strateginio planavimo metodika (2012-10-16 Nr. 1257 redakcija), 25 p.

⁵¹ Patvirtinta LR Seimo 2012-05-15 nutarimu Nr. XI-2015.

⁵² Patvirtinta LR Vyriausybės 2012-11-28 nutarimu Nr. 1482.

Lietuvos kultūros politikos kaitos gairių įgyvendinimo tarpinstitucinių veiklos planų ir Nacionalinės pažangos programos suderinamumo su strateginiais (metiniais) veiklos planais vertinimų, atliktų⁵³ 2014–2015 m., metu nustatyti neatitikimai.

Valstybės ir ministerijos strateginių dokumentų suderinamumo trūkumų pavyzdys

Ministerijos strateginiuose ir metiniuose planuose dėstomuose prioritetuose menkai atsispindi jai numatytas aktyvus vaidmuo, kuris buvo aiškiai išdėstytas kultūros politikos kaitos gairėje („Suteikti platesnius įgaliojimus Kultūros ministerijai vykdant įvairius sektorius jungiančią politiką kartu su kitomis ministerijomis (švietimo ir kultūros, ūkio ir kultūros, aplinkos, urbanistikos ir paveldo, finansų ir kultūros, socialinių reikalų ir kultūros, tarptautinių santykių ir kultūros“). Be to strateginiai prioritetai buvo iš dalies redukuoti, lyginant su ilgalaikėmis kultūros politikos ir valstybės pažangos strategijomis; jie kito, keičiantis vyriausybėms, ir skyrėsi ilgos ir trumpos trukmės strateginiuose ir metiniuose planuose.

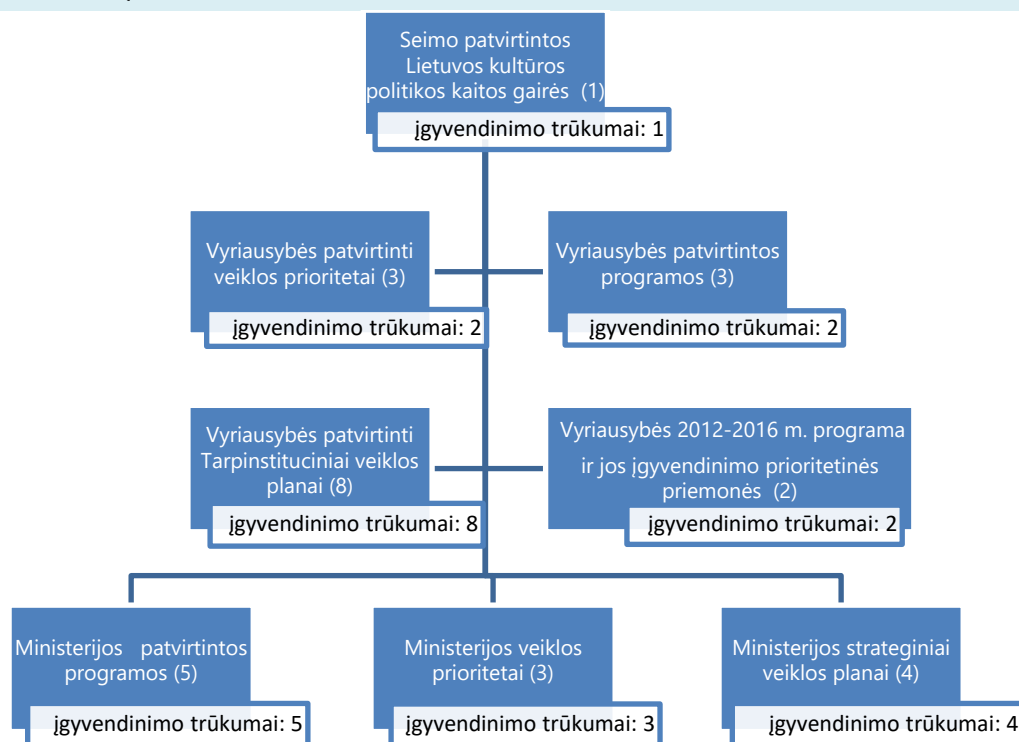
Vyriausybės patvirtintų programų (Meno kūrėjų socialinės apsaugos, Žemaičių krikšto ir Žemaičių vyskupystės įsteigimo 600 metų jubiliejaus minėjimo ir Lietuvos tremtinių ir politinių kalinių kapų ir palaidojimo vietas žyminčių paminklų priežiūros tarpinstitucinis veiklos planas) suderinamumas su ministerijos strateginiais planais atliktas valstybinio audito „Programinio biudžeto sistema: strateginių veiklos planų sudarymas ir įgyvendinimo stebėseną“ metu. Nustatyta, kad, užtikrinant dokumentų sąsajas, yra trūkumų⁵⁴. Pvz., į strateginius veiklos planus neįtraukiamos planavimo dokumentų nuostatos, vertinimo kriterijai, nes visas planavimo dokumentas įgyvendinamas taikant vieną programos priemonę. Dėl tokios programos struktūros prarandama intervencijos logika, parodanti ryšį, kaip planavimo dokumento įgyvendinimas paveiks programos vykdymą ir rezultatus.

7. LAIKU NEĮGYVENDINTOS SVARBIOS STRATEGINIŲ DOKUMENTŲ NUOSTATOS, NEPASIEKTI NUMATYTI TIKSLAI

Nagrinėjome, kaip įgyvendinami 29 strateginiai dokumentai, už kurių įgyvendinimą atsakinga Kultūros ministerija: 27 dokumentuose nustatyta įgyvendinimo trūkumų (pvz.: vėluoja atlikti, įgyvendinta iš dalies, neįgyvendinta) (žr. 9 pav.). Išsamus dokumentų sąrašas pateikiamas 5 priede.

⁵³ LR Vyriausybės kanceliarijos 2015 m. parengta Strateginio planavimo dokumentų vertinimo kriterijų sudarymo ir taikymo problemų analizė; LR kultūros ministerijos 2014 m. parengta Kultūros politikos kaitos gairių įgyvendinimo tarpinstitucinio veiklos plano įgyvendinimo vertinimo ataskaita.

⁵⁴ LR valstybės kontrolė, „Programinio biudžeto sistema: strateginių veiklos planų sudarymas ir įgyvendinimo stebėseną“, 2016-10-10 Nr. VA-P-60-2-17..

9 pav. Nagrinėtų strateginių dokumentų skaičius ir dokumentų, kuriuose nustatyta įgyvendinimo trūkumų, skaičius 2012–2015 m.

Šaltinis – Valstybės kontrolė

7.1. Įgyvendintos ne visos Lietuvos kultūros politikos kaitos gairės ir siekiniai

Svarbiausiame kultūros srities strateginiame dokumente – 2010 m. Seimo patvirtintose Lietuvos kultūros politikos kaitos gairėse – pateikta dešimt gairių, turėjusių iš esmės atnaujinti kultūros ir meno politiką (žr. 1 priedą), tačiau nurodytas jų įgyvendinimo terminas. Taip pat numatyta įgyvendinti 15 siekinių. Lietuvos kultūros politikos kaitos gairėms įgyvendinti 2012 m. ir 2013 m. buvo patvirtinti Lietuvos kultūros politikos kaitos gairių įgyvendinimo tarpinstituciniai veiklos planai, o nuo 2014 m. įgyvendinimas tęsiamas per TVP „Kultūra“. Vertindami tai, kaip gairės įgyvendinamos, analizavome, ar pasiekti tarpinstituciniai veiklos planai ir siekiniai (žr. 10 lentelę).

10 lentelė. Tarpinstitucinių planų įgyvendinimas 2012–2015 m.

Metai	Numatyta įgyvendinti priemonių	Įgyvendinta	Planuoti asignavimai tūkst. Eur	Panaudoti asignavimai (proc.)
2012	43	30	11 219,7	30,2
2013	35	31	9 263,5	116,1
2014	28	6	19 742,8	0
2015	29	10	22 155	44,4

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal ministerijos pateiktus duomenis

Ministerijos atstovų teigimu, 2012–2013 m. Kultūros politikos kaitos gairių įgyvendinimo tarpinstituciniai veiklos planai buvo orientuoti į neatidėliotinus darbus siekiant reformuoti kultūros politiką ir paskatinti naujas iniciatyvas kultūros srityje. Tikslui pasiekti tokia svarbi priemonė kaip „sukurti kultūros ir meno institucijų (nacionalinių kultūros įstaigų ir kitų Kultūros ministerijai pavaldžių įstaigų) veiklos kokybės vertinimo sistemą, susiejančią institucijos finansavimą su vertinimo rezultatais“ įgyvendinta nebuvo. Siekiant kultūros įstaigų veiklą orientuoti į kokybę ir rezultatą, tokios sistemos sukūrimas turėtų būti prioritetas.

Nustatėme, kad neįgyvendintos ir kitos svarbios tarpinstitucinio plano priemonės, o jų įgyvendinimas nebuvo perkeltas į kitų metų tarpinstitucinius veiklos planus.

Neįgyvendintų Kultūros politikos kaitos gairių įgyvendinimo tarpinstitucinių planų priemonių pavyzdys

Siekiant įgyvendinti antrąją gairę („Reformuoti ir demokratizuoti kultūros valdymą, plėtojant kultūros savireguliaciją“) tarpinstituciniame veiklos plane buvo numatyta priemonė „Kartu su Finansų ministerija sukurti ir taikyti nevyriausybinių kultūros organizacijų ilgalaikio finansavimo modelį“. Ji išbraukta iš Kultūros politikos kaitos gairių tarpinstitucinio veiklos plano 2012 m., nes nebuvo skirta papildomo finansavimo. Ji neįtraukta į kitų metų veiklos planus.

Nevyriausybines organizacijas ir biudžetines kultūros ir meno įstaigas nelygiomis sąlygomis konkuruoja dėl dalinio finansavimo. Todėl 2015 m. atlikę ministerijos finansinį (teisėtumo) auditą už 2014 m. rekomendavome spręsti klausimą dėl aiškaus pavaldžių biudžetinių įstaigų finansavimo reglamentavimo: nustatyti, kokias įstaigų išlaidas finansuoti biudžeto lėšomis ir kokius kultūros projektus ir veiklas finansuoti iš Kultūros rėmimo fondo. Pakartotinai rekomendacijos neteikiame.

Įvertinę Lietuvos kultūros politikos kaitos gairių siekinių įgyvendinimą nustatėme, kad iš 15 siekinių: 2 iš dalies įgyvendinti, 4 neįgyvendinti (žr. 10 pav.).

10 pav. Lietuvos kultūros politikos kaitos gairių siekinių įgyvendinimas

2 iš dalies įgyvendinti

- Sukurti veiksmingą tarpinstitucinio bendradarbiavimo modelį.
- Patobulinti autorių teisių ir gretutinių teisių apsaugos sistemos modelį, siekiant, kad autorių teisių ir gretutinių teisių turėtojų gaunama nauda pasiektų Europos Sąjungos vidurkį.

4 neįgyvendinti

- Bendradarbiaujant su Švietimo ir mokslo ministerija parengti regionų kultūrinio švietimo ir suaugusiųjų kultūrinio užimtumo programą.
- Sukurti emigrantų įtraukimo į Lietuvos kultūros procesus modelį ir tobulinti teisinę bazę.
- Siekti, kad visuomenės dalyvavimas kultūrinėje veikloje iki 2015 m. atitiktų Europos Sąjungos vidurkį.
- Sukurti aiškias ilgalaikes Lietuvos kultūros sklaidos užsienyje kryptis ir koordinavimo sistemą.

Šaltinis – Valstybės kontrolė

Taigi neįgyvendinta Vyriausybės 2012–2016 m. programoje numatyta nuostata „įgyvendinti kultūros politikos kaitos gaires“.

7.2. Vyriausybės patvirtintų programų nuostatos ir Vyriausybės veiklos prioritetai neįgyvendinti

Neįgyvendintos ir kitos Vyriausybės 2012–2016 m. programos svarbios nuostatos. Viena jų: užtikrinti, kad Lietuvos kultūros ir meno plėtrai teikiamas valstybės rėmimas būtų didinamas. Neįgyvendinta, nes Lietuvos kultūros tarybos finansuotiems kultūros ir meno projektams finansavimas mažėjo: nuo 14,4 mln. Eur 2014 m. iki 10,2 mln. Eur 2016 m., mažėjo ir finansuotų projektų skaičius: nuo 2420 projektų 2014 m. iki 1199 projektų 2016 m.

Neįgyvendinta ir nuostata aktyviai įtraukti į kultūros politikos formavimą menininkus, kultūros ir meno asocijuotas struktūras, nes, kultūros bendruomenės nuomone, dabartinis kultūros politikos

formavimas neatitinka lūkesčių ir poreikių, pasigendama bendravimo ir bendradarbiavimo, į politikos formavimą neįtraukiama visuomenė / kultūros bendruomenė.

Kultūros atstovų nuomonė dėl kultūros bendruomenės įtraukimo į kultūros politikos formavimą iš tikslinių grupių apklausos

„Kad nors kartą būtų pakviestas platesnis kultūros laukas ir ministerija pabandytų to dialogo paieškoti arba kad pabandytų išgirsti“.

„Viena iš blogybių Kultūros ministerijos – tai būtent su kultūros lauku. Nebuvimas normalaus ryšio, ir tada vieni sau, kiti sau dirbam“.

„Dialogas ir konsultacijos su sektoriumi visais svarbiais klausimais. Ir labai plačios, ne tik formalizuotos, kur sukviečia tik vadovus, kokių nors kūrybinių asociacijų atstovus, kad būtų atviros platformos įvairiausių nuomonių išsakymui. Ką daro Europos komisija, kaip, pvz., jeigu būna kokios teisinės iniciatyvos, ar naujos programos yra rengiamos du ar tris mėnesius – 10 dienų terminas, o ne mėnesio, kad staigiai sureaguotum. Atvira platforma, paskelbtas kažkoks dokumentas, ta problematika išdėstyta, kurios klausimais yra rengiamos konsultacijos. Tai čia yra pirmiausias dalykas – pasitikėjimo ryšio atstatymas su sektoriumi“.

Nustatėme, kad 2 iš 12-os Vyriausybės 2012–2016 m. programos įgyvendinimo prioritetinių priemonių neįgyvendintos numatytu laiku (žr. 11 pav.).

11 pav. Vyriausybės 2012–2016 metų programos įgyvendinimo prioritetinių priemonių įgyvendinimas

2 priemonės neįgyvendintos laiku

- Siekiant pertvarkyti profesionaliojo scenos meno įstaigų veiklos valdymą ir finansavimą, 2014 m. IV ketv. numatyta parengti Lietuvos Respublikos teatrų ir koncertinių įstaigų įstatymo projektą, projektas parengtas 2015 m. IV ketv.;
- Priemonę „Įdiegti Jono Pauliaus II piligrimų kelio objektuose reikiamas apsaugos priemones, spręsti objektų ir juose esančių vertybių draudimo klausimus“ numatyta įgyvendinti 2015 m. IV ketv.–2016 m. III ketv., betdarbai bus vykdomi ir 2017 m.

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal ministerijos pateiktus duomenis

Vyriausybė kasmet tvirtina veiklos prioritetus. Nagrinėjome 2013–2015 m. patvirtinto veiklos prioriteto „Kultūros prieinamumo visoms visuomenės grupėms didinimas“ svarbiausių darbų įgyvendinimą. Nustatėme, kad 3 iš 11 svarbiausių darbų laiku neįgyvendinti ar įgyvendinti iš dalies (žr. 12 pav.).

12 pav. Vyriausybės prioriteto „Kultūros prieinamumo visoms visuomenės grupėms didinimas“ svarbiausių darbų įgyvendinimas**2 neįgyvendinti laiku**

- 2013 m. svarbiausias darbas „Parengti Nacionalinę literatūros programą, užtikrinant kokybiškos literatūros sklaidą šalyje ir pasaulyje“ buvo tęsiamas ir 2014 m.
- 2015 m. svarbiausias darbas „Nustatyti būtinas sąlygas ir reikalavimus, skirtus efektyviam Europos Sąjungos investicinių projektų įgyvendinimui, siekiant pritaikyti kultūros objektus visuomenės kultūriniais, socialiniams, ekonominiams poreikiams“ – planuota vertinimo kriterijaus „Pasirašytų projektų finansavimo sutarčių, skirtų kultūros objektų pritaikymui visuomenės poreikiams, sumos dalis nuo visų 2014–2020 m. ES struktūrinės paramos lėšų, procentais (proc.) reikšmė – 20, o pasiekta – 0). Iki 2015 m. IV ketv. nebuvo patvirtinta nė viena priemonė, finansuojama Europos Sąjungos lėšomis.

1 įgyvendintas iš dalies

- 2014 m. svarbiausias darbas „Organizuoti regionuose daugiau profesionalaus meno renginių ir kultūrinės veiklos iniciatyvų, siekiant pristatyti aukščiausios kokybės kultūros produktus ir į kultūrinę veiklą įtraukti įvairias gyventojų socialines grupes“ įgyvendintas iš dalies, nes nepasiekta planuota vertinimo kriterijaus reikšmė (planuota, kad „Gyventojų, apsilankusių profesionalaus meno renginiuose ir dalyvavusių kultūros veiklose regionuose“ bus 1 mln., o pasiekta reikšmė – 664 tūkst.).

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal ministerijos pateiktus duomenis

Vyriausybės darbo grupė, vertinusi 2015–2017 m. ministerijos strateginio plano projektą, siūlė peržiūrėti ir konkretizuoti Vyriausybės prioritetą įgyvendinančius darbus, suplanuoti esminį postūmį duosiančias veiklas, suformuluoti daugiau ir ambicingesnių vertinimo kriterijų, kuriais remiantis objektyviai galima būtų įvertinti kokį postūmį ir naudą visuomenei duos prioritetų įgyvendinimas, tačiau ministerija į šias rekomendacijas neatsižvelgė.

Nagrinėjome trijų Vyriausybės patvirtintų strateginių dokumentų, už kurių koordinavimą atsakinga ministerija, įgyvendinimą (žr. 5 priedą). 2015 m. Vyriausybės kanceliarijos užsakymu atlikto tyrimo „Nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos (tvarkybos) paskatų sistemos vertinimas“ metu nustatyta, kad Šv. Jono Pauliaus II piligrimų kelio kūrimo ir jo objektų išsaugojimo ir pritaikymo piligrimų ir turizmo reikmėms 2014–2022 metų darbų sąrašas bei Žemaičių krikšto ir Žemaičių vyskupystės įsteigimo 600 metų jubiliejaus minėjimo 2009–2017 metų programos ne visos priemonės įgyvendintos laiku ir planuota apimtimi. Žemaičių vyskupystės įsteigimo 600 metų jubiliejaus minėjimo 2009–2017 metų programoje numatytų tikslų įgyvendinimas vėluoja, dalis suplanuotų priemonių tikslų buvo perkelti į antrąjį etapą ir įgyvendinti tik 2013 m.

Vyriausybės 2014-07-16 patvirtino Šv. Jono Pauliaus II piligrimų kelio kūrimo ir jo objektų išsaugojimo ir pritaikymo piligrimų ir turizmo reikmėms 2014–2022 metų darbų sąrašą. Jame numatyta sutvarkyti 19 nekilnojamojo sakralinio kultūros paveldo subjektų, kurių 16 buvo įrašyti į Jono Pauliaus II piligrimų kelio 2007–2013 m. programą ir turėjo būti sutvarkyti iki 2013 m.

7.3. Neįgyvendintos kultūros ministro patvirtintos programos ir ministerijos veiklos prioritetai

Nagrinėjome kultūros ministro patvirtintų penkių strateginių dokumentų įgyvendinimą – visuose nustatėme trūkumų (žr. 13 pav.). Neįgyvendinus visų priemonių, nepasiekti numatyti tikslai.

13 pav. Kultūros ministro patvirtintų strateginių dokumentų įgyvendinimo trūkumai

Regionų kultūros plėtros 2012–2020 metų programa

- 2015 m. numatyta įgyvendinti 1 priemonę – neįgyvendinta;
- 2016 m. numatyta įgyvendinti 9 priemonės, iš jų 5 priemonės neįgyvendintos neskyrus lėšų, 4 priemonės pradėtos vykdyti.

Nacionalinės kultūros paveldo apsaugos politikos gairės

- Neįgyvendinta viena iš pagrindinių paveldo apsaugos politikos kryptių dėl Registro duomenų bazės sutvarkymo.

Nacionalinės literatūros programos įgyvendinimo veiksmų planas 2014–2016 metams

- 2014–2016 m. numatyta įgyvendinti 19 veiksmų, įgyvendinti 7.

Mėgėjų meno plėtros 2010–2016 m. strategija

- Strategijos 1.1.5 ir 2.2.1 priemonės nevykdytos.

Etninės kultūros plėtros 2015–2018 metų veiksmų planas

- 2016 m. numatyta įgyvendinti 6 priemonės, iš jų 2 neįgyvendintos neskyrus lėšų, 4 tik pradėtos vykdyti.

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal Kultūros ministerijos pateiktus duomenis

Nerezultatyviai vykdoma kultūros ministro įsakymu patvirtinta Regionų kultūros plėtros programa, nes nesukurta veiksminga kultūros specialistų tęstinio mokymo ir atestavimo sistema, neparengti numatyti dokumentai: Kultūros darbuotojų kvalifikacijos tobulinimo programų bendrųjų reikalavimų aprašas, kultūros darbuotojų kvalifikacijų aprašai ir šie darbai atidėti iki 2017 m. 2016 m. turėjo būti „išanalizuota kultūros specialistų atestacijos būklė“, tačiau šis darbas numatytas vykdyti ir 2017 metais. Taip pat 2012 m. ir 2016 m. buvo numatyta „atlikti naujų kultūros specialistų kompetencijų poreikio analizę ir parengti rekomendacijas“, tačiau šiai priemonei lėšų neskirta.

Valstybiniai auditoriai nuo 2010 m. ragina ministeriją sutvarkyti Kultūros vertybių registrą. Atlikę valstybinius paveldosaugos srities auditus⁵⁵ pasisakėme dėl paveldo apskaitos trūkumų, pateikėme rekomendacijas dėl spartesnio Kultūros vertybių registro sutvarkymo. 2015 m. buvo sutvarkyta tik apie 30 proc. registruotų vertybių. Audito metu kreipėmės į Kultūros paveldo departamentą, tačiau tikslesnių duomenų dėl to, kokiai daliai vertybių yra nustatytos vertingosios savybės, negavome. Tai yra prioritetas uždavinys paveldosaugos srityje.

2012 m. patvirtintose⁵⁶ Nacionalinės kultūros paveldo apsaugos politikos gairėse numatyta per 3–4 metus Registro duomenų bazę su tyrimų ir istorine medžiaga išsamiai sutvarkyti ir padaryti viešai prieinama. 2015 m. Vyriausybės kanceliarijos užsakymu atlikto tyrimo „Nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos (tvarkybos) paskatų sistemos vertinimas“ išvadose teigiama, kad šiuo metu veikiančiame Kultūros vertybių registre kaupiami duomenys yra fragmentiški ir negali būti panaudojami formuojant įrodymais grįstą paveldo apsaugos politiką, t. y. valdymo sprendimams ir jų įgyvendinimo vertinimui.

⁵⁵ „Kultūros paveldo išsaugojimas“, 2010-02-19; „Ar muziejų modernizavimo 2007–2015 metų programa vykdoma rezultatyviai“, 2012-01-16; „Kaip tvarkomos ir prižiūrimos kilnojamosios kultūros vertybės“, 2013-12-05; „Dvarų nekilnojamojo kultūros paveldo išsaugojimo užtikrinimas“, 2014-04-30.

⁵⁶ LR kultūros ministro 2012-11-16 įsakymas Nr. JV-811 „Dėl Nacionalinės kultūros paveldo apsaugos politikos gairių patvirtinimo“.

Ministras kasmet strateginiuose veiklos planuose nurodo iki 6 svarbiausių veiklos prioritetų, išvardija svarbiausius darbus, planuojamą jų įvykdymo terminą ketvirčiais ir nurodo pagrindinius vertinimo rodiklius. Prioritetai turėtų būti orientuoti į norimus pasiekti konkrečius pokyčius ministro valdymo srityse⁵⁷. Nagrinėjome 2013–2015 m., 2014–2016 m. ir 2015–2017 m. Kultūros ministerijos strateginių veiklos planų prioritetų įgyvendinimą.

Nustatėme, kad 8 iš 37-ių 2013–2015 m. numatytų ministerijos veiklos prioritetų neįgyvendinti numatytu laiku / įgyvendinti iš dalies (žr. 14 pav.).

14 pav. Kultūros ministerijos 2013–2015 m. veiklos prioritetų įgyvendinimas

2 neįgyvendinti

- „Sukurti kultūros ir meno institucijų veiklos kokybės vertinimo sistemą, susiejančią institucijos finansavimą su vertinimo rezultatais“.
- „Pakeisti finansavimo / kompensavimo tvarką, siekiant nustatyti avanso suteikimo galimybes kultūros paveldo objektų valdytojams už vykdomus/atliktus tvarkybos darbus“

6 įgyvendinti iš dalies

- „Pakeisti valstybės ir savivaldybių biudžetiniu įstaigų kultūros specialistų darbo apmokėjimo teisinį reguliavimą, siekiant konkurencingo darbo apmokėjimo aukščiausios kvalifikacijos specialistams“ ,
- „Organizuoti mokymus, skirtus apmokyti gyventojus viešosiose bibliotekose naudotis skaitmeninės informacijos šaltiniais bei elektroninėmis paslaugomis“;
- „Parengti teisės aktus užtikrinant Europos Ekonominės Erdvės finansinio mechanizmo Kultūros ministerijos administruojamų programų įgyvendinimą“ ,
- „Įgyvendinti kilnojamųjų kultūros vertybių restauravimo ir prevencinio konservavimo projektus“ ,
- „Vykdėti lietuvių literatūros sklaidą tarptautinėse knygų mugėse Lietuvoje ir užsienyje bei skatinti vertimus, siekiant didesnio Lietuvos literatūros žinomumo pasaulyje“ ,
- „Vykdėti lietuvių kalbos populiarinimą skatinančias iniciatyvas, skirtas įvairių tautybių bei socialinių grupių asmenims“ .

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal ministerijos pateiktus duomenis

Vyriausybės darbo grupė, vertinusi 2015–2017 m. Kultūros ministerijos strateginio plano projektą, pateikė pastabas ir dėl ministro prioritetų, siūlė sukonkretinti pokyčių kryptis, nes neaišku, koku būdu kultūrinis raštingumas ir pilietinis sąmoningumas teigiamai paveiks lietuvių kalbos gyvybingumą, siūlė suplanuoti ambicingus rezultato rodiklio rodiklius. Ministerija į siūlymus neatsižvelgė motyvuodama, kad siūlymas rinktis rodiklius, kurių pamatavimui reikalingi kokybiniai tyrimai, reikalauja papildomų finansinių išteklių.

8. NESUKURTA MINISTERIJAI PAVALDŽIŲ ĮSTAIGŲ VEIKLOS KOKYBĖS VERTINIMO SISTEMA

Ministerija pavaldžių įstaigų veiklos kokybės vertinimo sistemą buvo numačiusi sukurti 2013 m., tačiau tik 2014 m. buvo atlikta studija: ekspertai nustatė, kad statistinių duomenų rinkimas (per

⁵⁷ LR Vyriausybės 2002-06-06 nutarimas Nr. 827 „Dėl Strateginio planavimo metodikos patvirtinimo“ (2011-04-20 Nr. 480 redakcija), 4 priedas.

pavaldžias įstaigas) yra decentralizuotas ir nesutvarkytas. Siekdama gerinti ir optimizuoti nacionalinių ir Kultūros ministerijai pavaldžių kultūros ir meno įstaigų valdymą ir veiklą, ministerija planavo 2015–2016 m. šias pagrindines pavaldžių įstaigų veiklos kokybės vertinimo priemones:

1. Klasifikatorių (įstaigų veiklos vertinimo kriterijų / rodiklių sąrašą) įdiegti keliose įstaigose pagal sektorius laisvanorišku pagrindu 2015 m. II–IV ketv.
2. Į pavaldžių įstaigų 2015 m. metinius veiklos planus įtraukti iki 5 papildomų veiklos vertinimo kriterijų.
3. Sumažinti ministerijos teikiamų ataskaitų dėl įstaigų veiklos turinio bei statistikos (išskyrus bibliotekas) skaičių ir nustatyti vieną metinę veiklos ataskaitą.
4. Patikslinti kultūros ir meno įstaigų koordinatorių funkcijas ir atsakomybę dėl įstaigų priežiūros:
 - 4.1. kultūros ministro 2013-05-22 įsakymą Nr. IV-367 „Dėl Lietuvos Respublikos kultūros ministerijos reguliavimo srityje esančių biudžetinių įstaigų, valstybės įmonės ir uždarnosios akcinės bendrovės veiklos koordinavimo“ papildyti kultūros ir meno įstaigų koordinatorių veiksmais dėl įstaigų veiklos priežiūros;
 - 4.2. Kultūros ministerijos metinio veiklos plano papildymas, atitinkamai nurodant įstaigų koordinatorių veiksmus.
5. Kultūros ministerijos paskatų ir motyvacinės sistemos sukūrimas kultūros ir meno įstaigų veiklos efektyvumui skatinti.

Audito metu vertinome kaip ministerija įgyvendina šias priemones.

8.1. Pavaldžių ir nacionalinių kultūros ir meno įstaigų veiklos vertinimo kokybės gerinimas ir optimizavimas vėluoja

Nuolatiniam kultūros įstaigų valdymo ir veiklos tobulinimui bei orientavimui į rezultatus svarbu nustatyti ambicingus tikslus ir rodiklius, taip pat vertinti, kaip jie pasiekiami.

2013 m. ministerija numatė sukurti pavaldžių įstaigų vertinimo sistemą. 2015 m. pradžioje jos užsakymu buvo parengta galimybių studija ir įstaigų veiklos vertinimo kriterijų sąrašas (klasifikatorius), (69,7 tūkst. Eur), kuris turėjo būti išbandytas 5 ministerijai pavaldžiose įstaigose iki 2015 m. pabaigos. Planuotais terminais priemonė neįgyvendinta. Testavimas tęsis ir 2017 m.

Pažymėtina, kad visa apimtimi ši vertinimo sistema pradės veikti tada, kai ministerijoje bus įdiegta stebėsenos sistema ir ministerija turės įrankį, kuriuo galės stebėti, analizuoti ir vertinti įstaigų veiklą, t. y. sistema gali nebūti sukurta dar ilgai.

Apklausėme visas 5 bandomajame projekte dalyvaujančias pavaldžias įstaigas (Lietuvos aklųjų biblioteka, Nacionalinis muziejus Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės valdovų rūmai, Kauno IX forto muziejus, Kauno valstybinė filharmonija ir Nacionalinis Kauno dramos teatras). Nustatėme, kad jos informavo Kultūros ministeriją, kad klasifikatorius yra nepatogus pildyti, netikslus ir neišsamus, įstaigoms neaišku kaip jį pildyti.

Planuoti 5 papildomi veiklos vertinimo kriterijai buvo įtraukti tik į teatrų ir koncertinių įstaigų, bibliotekų ir muziejų metinius veiklos planus, nes tik šių pavaldžių įstaigų veikla buvo vertinta atliekant 2014 m. ESTEP Kultūros ir meno įstaigų veiklos vertimo modelio galimybių studiją ir tik šiems segmentams buvo rekomenduoti vertinimo kriterijai. Kadangi rekomenduoti vertinimo kriterijai netinka ir kitoms pavaldžioms įstaigoms (pvz.: Kino centrai, Lietuvių liaudies kultūros centrai ir kt.), todėl į jų metinius veiklos planus šie veiklos vertinimo rodikliai nebuvo įtraukti. Kitos sritys planuojamos nagrinėti ateityje. Kiek tai užtruks, ministerijos atstovai atsakymo nepateikė.

Kultūros ministro 2015 m. įsakymu⁵⁸ patvirtinta viena Kultūros ministerijai pavaldžių biudžetinių įstaigų metinio veiklos plano forma ir Kultūros ministerijai pavaldžių biudžetinių įstaigų metinės veiklos ataskaitos forma. Apklausėme pavaldžias įstaigas, kaip jos vertina naujas formas. 61 proc. jų teigia, kad atsiskaitymas už veiklos rezultatus netapo lengvesnis ar efektyvesnis, nes apimtis padidėjo dėl papildomų statistinių kriterijų. Tos įstaigos, kurios nurodė, kad atsiskaitymas paprastesnis, įžvelgė neigiamų aspektų, kad liko tik statistika, kuri neatspindi veiklos turinio. Įstaigos teikė siūlymus ministerijai dėl atsiskaitymo tobulinimo, rodiklių formuluočių, tačiau į jas buvo atsižvelgta tik iš dalies.

Nuo 2013 m. ministerijoje įsteigti kultūros ir meno įstaigų koordinatorių etatai, bet jų pareigybės aprašymai nebuvo aiškiai apibrėžti, todėl koordinatoriai savo atsakomybės ribas traktavo skirtingai: nebuvo aiškiai suformuluota, kad jie yra atsakingi ne tik už dokumentų apie kultūros ir meno įstaigas kaupimą, bet privalo būti aktyvūs organizatoriai ir iniciatoriai sprendžiant kuruojamų įstaigų įvairaus pobūdžio problemas ir klausimus. 2015 m. ministro įsakymu Nr. ĮV-450 patikslintos kultūros ir meno įstaigų koordinatorių funkcijos ir atsakomybė, susijusi su įstaigų priežiūra (nurodyta funkcija vykdyti veiklos rezultatų stebėseną, teikti siūlymus veiklos efektyvumo ir rezultatyvumo klausimais), į 2015 m. veiklos planą įtraukti koordinatoriai, nurodyti jų veiksmi.

2015 m. iš viso 56 pavaldžioms ir 9 viešosioms įstaigoms priskirta 21 ministerijos koordinatorius, iš jų po 2 priskirta 16-os muziejų ir 20-ies teatrų ir koncertinių įstaigų veiklai, 1 – 7-ioms bibliotekoms koordinuoti. 2014 m. atliktos studijos metu ekspertai įvertino, kad pavaldžių ir nacionalinių įstaigų veiklos koordinavimui realiai dirbančių ministerijos specialistų skaičius yra per mažas⁵⁹.

Ministerijoje nėra asmens, atsakingo už nuoseklią ir sistemingą kultūros ir meno įstaigų koordinatorių veiklos stebėseną arba jos koordinavimą tarp skirtingų ministerijos padalinių. Dėl koordinatorių veiklos reikia kreiptis į konkrečius ministerijos skyrius, o apibendrintos informacijos Strateginio planavimo skyrius neturi. Taigi koordinavimas tarp ministerijos skyrių nevyksta.

Ekspertai rekomendavo, kad Kultūros ministerijos Personalo skyrius peržiūrėtų su kultūros ir meno įstaigų veiklos kontrole susijusių ministerijos darbuotojų, ypač koordinatorių, pareigybės aprašymus ir juos papildytų. Turi būti peržiūrėti ir šių darbuotojų kvalifikacijos bei kompetencijos reikalavimai – jie privalo tiesiogiai sietis su pareigybiniais nuostatais. Peržiūrėję koordinatorių pareigybių aprašymus nustatėme, kad iš 6-iems iš 7 šios naujos funkcijos (2015 m. įsakymas) priskirtos nebuvo. Ministerija nurodė, kad įstaigų koordinatoriai buvo supažindinti su 2015 m. ministro įsakymu Nr. ĮV-451, kuriame patikslintos Kultūros ir meno įstaigų koordinatorių funkcijos ir atsakomybė. Siekiant neapkrauti pareigybių aprašymų, netikslinga į juos perkelti įsakymo nuostatų.

Audito metu vertinome, kaip nacionalinių ir pavaldžių įstaigų (teatrų ir koncertinių įstaigų, Lietuvos kino centro, Valstybinės kalbos inspekcijos, Kultūros paveldo departamento, muziejų, Lietuvos liaudies kultūros centro ir Lietuvos kultūros tarybos) koordinatoriai vykdo pavestas funkcijas (žr. 6 priedą). Nustatėme, kad kultūros ir meno įstaigų koordinatoriai vykdė tik dalį jiems pavestų funkcijų, nes tik 1 iš 7 apklaustų koordinatorių pateikė pavaldžioms įstaigoms teiktus siūlymus dėl veiklos tobulinimo. Kiti nurodė, kad daugiau pastabų ir pasiūlymų pavaldžioms įstaigoms teikia dėl vertinimo kriterijų, t. y. dalyvauja pavaldžių įstaigų rezultatų stebėsenos procesuose. 50 proc. apklaustų pavaldžių įstaigų nurodė, kad nei pasiūlymų dėl veiklos tobulinimo, nei rekomendacijų nėra gavę. Kitos nurodė, kad yra patenkintos koordinatoriaus vykdoma funkcija, bet pabrėžė, kad pasiūlymai dėl veiklos tobulinimo

⁵⁸ LR kultūros ministro 2015-11-26 įsakymas Nr. ĮV-802 „Dėl Kultūros ministerijai pavaldžių biudžetinių įstaigų metinio veiklos plano ir ataskaitos formų patvirtinimo“.

⁵⁹ UAB ESTEP, „Kultūros ir meno institucijų veiklos vertinimo ir valdymo modelio galimybių studija“, 33 psl.

dažniausiai teikiami žodžiu, todėl negalėjo pateikti pavyzdžių, kokios rekomendacijos buvo teiktos ir kaip jos įgyvendintos. Pavyzdžių pateikė 25 proc. įstaigų. Nė viena pavaldi įstaiga nenurodė, kokie valdymo sprendimai buvo priimti remiantis įstaigos veiklos stebėsenos duomenimis; tam tikrų įstaigų nuomone, valdymo sprendimai ministerijoje priimami nesitariant ir nė nežinant koordinatoriui.

Muziejų vertinimo (žr. 11 lentelę) tikslas – užtikrinti jų veiklos kokybę: atlikti sistemingą muziejų valdymo ir vadybos, muziejinių rinkinių valdymo ir vadybos bei paslaugų lankytojams kokybės lygio nustatymą ir įgyvendinti vertinimo komisijos teikiamas rekomendacijas dėl muziejų veiklos gerinimo.

11 lentelė. Numatyti veiksmai vykdant muziejų veiklos priežiūrą			
2015 m. veiklos plano priemonė	Veiksmo pavadinimas	Vertinimo kriterijus ir jo reikšmė	Atsakingas vykdytojas
Vykdyti muziejų veiklos priežiūrą, stebėseną ir analizę	Analizuoti ir vertinti muziejų veiklą, teikti siūlymus ir rekomendacijas dėl muziejų veiklos tobulinimo, dalyvauti šių įstaigų veiklos planavimo ir rezultatų stebėsenos procesuose, teikti siūlymus dėl jų tobulinimo, kaupti visus su įstaigos veikla susijusius dokumentus ir duomenis	Išanalizuotų muziejų metinių veiklos planų ir ataskaitų skaičius (60)	Informacinės visuomenės plėtros skyriaus vyr. specialistė
	Vykdyti muziejų vertinimą	Įvertintų muziejų skaičius (5)	Informacinės visuomenės plėtros skyriaus vyr. specialistė

Šaltinis – Kultūros ministerijos 2015 m. veiklos planas

Muziejų vertinimas iki 2012 m. buvo savanoriškas, o nuo 2013 m. yra privalomas⁶⁰ nacionaliniams ir respublikiniams muziejams, kurių savininko teises ir pareigas įgyvendina Kultūros ministerija. Ministerijos atstovų teigimu, nors savivaldybių ir kt. muziejų vertinimas neprivalomas, tačiau jų steigėjams nedraudžiama kreiptis dėl vertinimo. Tačiau jeigu šių muziejų steigėjai nesikreips dėl vertinimo, ir jų steigti muziejai nebus įvertinti, ministerija bei muziejų steigėjai neturės svarbių duomenų sprendimams dėl jų veiklos tobulinimo priimti.

Iki 2012 m. buvo atlikti Maironio lietuvių literatūros muziejaus, Lietuvos liaudies buities muziejaus ir Lietuvos jūrų muziejaus vertinimai. Audituojamu laikotarpiu planuota įvertinti 13 muziejų, įvertinti 8 (žr. 12 lentelę). Iki šiol neįvertintas nė vienas nacionalinis muziejus.

12 lentelė. Planuoti vertinti ir įvertinti muziejai 2012–2015 m.		
Metai	Planuota vertinti muziejų	Įvertinti muziejai
2012	-	
2013	3	0
2014	5	3
2015	5	5
Iš viso:	13	8

Šaltinis – Valstybės kontrolė

2014 m. atliktoje studijoje⁶¹ nustatyta, kad ministerijos atliekamas muziejų veiklos vertinimas yra orientuotas į tikrinimą, ar muziejaus veikla atitinka jai teisės aktuose keliamus tikslus ir reikalavimus, bet nevertinamas veiklos rezultatyvumas ir efektyvumas.

Muziejų vertinimo komisijos išvados nebuvo panaudotos priimant muziejų valdymo sprendimus. Peržiūrėję 2015 m. muziejams teiktas rekomendacijas nustatėme, kad didžioji dalis yra susijusios

⁶⁰ LR kultūros ministro 2013-10-04 įsakymas Nr. JV-698 „Dėl Lietuvos Respublikos kultūros ministro 2008-08-27 įsakymo Nr. JV-429 „Dėl muziejų veiklos vertinimo nuostatų patvirtinimo“ pakeitimo“.

⁶¹ UAB ESTEP, „Kultūros ir meno institucijų veiklos vertinimo ir valdymo modelio galimybių studija“, 2014 m.

su tam tikrų taisyklių, tvarkų ir pan. tobulinimu ar parengimu. Vertinimo metu nenustatytas paslaugų lankytojams kokybės lygis, kaip tai nurodoma Muziejų vertinimo nuostatuose, ir neteikta rekomendacijų dėl įstaigų teikiamų paslaugų kokybės gerinimo.

Muziejų vertinimas nėra susietas su paskatų ir sankcijų mechanizmu. Tai neskatina atitikti vertinimo reikalavimų ir geriau (kokybiškiau) veikti. Mūsų apklaustos įstaigos pageidavo muziejų finansavimą susieti su metiniais veiklos rezultatais arba su muziejų vertinimo rezultatais. Šiuo metu muziejų, kurie įvertinti su trūkumais ir paskirtas jų pakartotinis vertinimas po trejų metų, vadovai ir jų pavadootojai-fondų saugotojai negauna priedų prie tarnybinio atlyginimo. Paskatinimo negavo ir darbuotojai tų muziejų, kurie buvo įvertinti labai gerai, t. y. 5 metų laikotarpiui.

Numatytas ir kitų pavaldžių įstaigų vertinimas. Pvz., vykdomas kultūros centrų akreditavimas, t. y. vertinimas, ar juridinis asmuo atitinka kultūros centrui nustatytus reikalavimus. Pagal Kultūros centrų įstatymą akreditavimą vykdo steigėjo sudaryta komisija, į kurią įeina ir Kultūros ministerijos atstovai. Regionų skyriaus atstovė nurodė, kad ji deleguojama į visų 60 savivaldybių kultūros centrų akreditavimo bei kultūros centrų kultūros ir meno specialistų atestavimo komisijas, tačiau suspėja dalyvauti tik apie 10 proc. posėdžių.

8.2. Ministerijai pavaldžios įstaigos nemotyvuojamos siekti geresnių rezultatų

Auditorių nuomone, kultūros ir meno įstaigų darbuotojų vertinimo / motyvacinė sistema nėra pakankamai orientuota į darbo rezultatus ir jų kokybę: nenumatytos darbuotojų, įskaitant vadovybę, motyvavimo ar sankcijų priemonės, jei pasiekiami (arba nepasiekiami) įstaigos metiniame veiklos plane numatyti rodikliai, todėl kultūros ir meno įstaigos nėra suinteresuotos stengtis pasiekti ir viršyti juos.

Atlikus minėtą studiją, buvo rekomenduota kultūros ir meno įstaigų vadovams sukurti atitinkamą motyvacinę (teigiamų ir neigiamų, finansinių ir nematerialinių paskatų) sistemą – už jos sukūrimą turėtų būti atsakingas Kultūros ministerijos Personalo skyrius.

Iki 2015 m. IV ketv. ministerija planavo sukurti motyvacinę sistemą, kuri turėtų būti susieta su derybų būdu nustatytų įstaigų (strateginių) veiklos planų vertinimo kriterijų reikšmių pasiekimu ir susitarimų tarp ministro ir įstaigos vadovo įvykdymu. Įvertinusi galimybes sukurti paskatų ir motyvacijos sistemą ministerija nustatė, kad nėra galimybių taikyti finansinių priemonių.

Nepakankamai vertinant įstaigų veiklą ir neturint skatinimo mechanizmo, nesukuriamos prielaidos gerinti veiklos rezultatus.

Studijoje minima, kad Kultūros ministerija turėtų siekti, kad visos jai pavaldžios ir nacionalinės kultūros ir meno įstaigos įsidiegtų darbuotojų motyvavimo sistemas, kurios būtų susietos su darbuotojų veiklos vertinimu. Ministerija turėtų šiame procese teikti reikalingą metodinę pagalbą. Apklausę nacionalines ir kitas ministerijai pavaldžias kultūros ir meno įstaigas sužinojome, kad tik 36 proc. jų yra įsidięsusios darbuotojų motyvavimo sistemas. Įstaigos nurodė priežastis, kodėl sistemos neįdiegė: ministerija neteikė reikiamos metodinės pagalbos, nebuvo organizuojamos su personalo valdymo klausimais susijusios konsultacijos, seminarai ar pan.

Neįdiegus motyvavimo sistemos, sunku tikėtis įstaigų veiklos esminio pagerėjimo ir veiklos orientavimo į rezultatus.

8.3. Neužtikrinama, kad kultūros ir meno įstaigos vykdytų visas joms pavestas funkcijas

Apklausėme atsirinktas ministerijai pavaldžias įstaigas, ar jos vykdo visas nuostatuose nustatytas funkcijas. Apklausos rezultatai pateikiami 13 lentelėje.

13 lentelė. Pavaldžioms įstaigoms pavestų ir nevykdomų funkcijų skaičius

Pavaldi įstaiga	Lietuvos kultūros taryba	Lietuvos kino centras	Lietuvos liaudies kultūros centras
Darbuotojų skaičius	21	15	50
Pavestų funkcijų skaičius	11	39	18
Nevykdomų / maža dalimi vykdomų funkcijų skaičius	7	2	2

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal Kultūros ministerijai pavaldžių įstaigų atstovų pateiktus duomenis

Ministerija neužtikrino, kad Lietuvos liaudies kultūros centras tinkamai vykdytų funkciją „formuoja ir tvarko nematerialaus kultūros paveldo registro sąvadą“ ir laiku parengtų Nematerialaus kultūros paveldo vertybių registrą. 2015 m. atlikto audito metu teikėme rekomendaciją ministerijai, „siekiant įgyvendinti Lietuvos priimtus įsipareigojimus pagal Nematerialaus kultūros paveldo konvenciją, imtis veiksmų ir įsteigti Nematerialaus kultūros paveldo vertybių sąvadą“. Numatytu laikotarpiu (2016 m. III ketv.) ji neįgyvendinta. Ministerija nurodė, kad sąvado įsteigimas priklauso ne tik nuo jos veiksmų: užtruko dokumentų derinimas su Vidaus reikalų ministerijos specialistais, pasikeitė sąvado tvarkytojo pavadinimas ir kt.

Ministerija neužtikrino sklandaus Lietuvos kultūros tarybos darbo, kaip tai numatyta Vyriausybės 2012–2016 m. programoje. Ministerija planavo 2014 m. efektyvinti kultūros politikos įgyvendinimo funkciją ir įdiegti elektroninę paraiškų administravimo sistemą (numatė skirti 100 tūkst. Lt). Lietuvos kultūros taryba pabrėžė elektroninės sistemos poreikį 2013 m.⁶², tačiau lėšų jai įdiegti skirta nebuvo. Buvome informuoti, kad sistema bus įdiegta 2018 m. pradžioje.

Nustatėme ir įstaigų funkcijų dubliavimo / persidengimo atvejų: Lietuvos kultūros tarybos kultūros ir meno projektų finansavimo funkcija persidengia su Lietuvos kultūros instituto, Spaudos radijo ir televizijos rėmimo fondo, Kultūros paveldo departamento funkcijomis.

Lietuvos kultūros tarybos funkcijų dubliavimo / persidengimo pavyzdžiai

- 2015 m. Lietuvos kultūros taryba finansavo 44 projektus už 269 tūkst. Eur, kuriuos turėtų finansuoti Kultūros paveldo departamentas (projektai nesusiję su kultūra ir menu).
- 2015 m. Lietuvos kultūros taryba finansavo 56 kino sklaidos ir viešinimo projektus už 360,7 tūkst. Eur, kuriuos turėtų finansuoti Lietuvos kino centras.
- Kultūrinę žiniasklaidą ir jos vykdomus projektus finansuoja tiek Lietuvos kultūros taryba, tiek Spaudos radijo ir televizijos rėmimo fondas. Ankstesnių auditų metų nustatėme, kad pasitaiko dvigubo finansavimo atvejų.
- Lietuvos kultūros institutas administruoja finansavimo programas ir vykdo projektus, tuo pačiu metu kreipiasi į Lietuvos kultūros tarybą ir dalyvauja konkursuose (nuo 2014 m. Lietuvos kultūros institutui skirta 331,9 tūkst. Eur, finansuotas 21 projektas).

⁶² 2013-12-23 raštas Nr. 2DV-(4.10)-181 „Dėl įstaigos 2014 metų išlaidų finansavimo sąmatos“ LR kultūros ministerijai.

Lietuvos kultūros taryba finansuoja projektus, nesusijusius su kultūra ir menu: 2015 m. jų buvo finansuota daugiau nei 2014 m. (2014 m. fondo lėšomis finansuoti 34 su kultūra ir menu nesusiję išimtinai techninio pobūdžio projektai už 72,5 tūkst. Eur).

Dubliuojasi / persidengia / išskaidytos šios Kino centro ir UAB „Lietuvos kinas“ funkcijos: filmų platinimas, kino meno populiarinimas, viešas rodymas.

Ministerija turi tobulinti pavaldžių įstaigų veiklos kontrolę, užtikrinti, kad kultūros ir meno įstaigų koordinatoriai vykdytų jiems pavestas funkcijas visa apimtimi, taip pat turi sukurti motyvacinę sistemą, kad būtų skatinamos gerai įvertintos įstaigos, tai padėtų diegti į rezultatus orientuotą valdymą.

REKOMENDACIJŲ ĮGYVENDINIMO PLANAS

Rekomendacijos eilės numeris ataskaitoje	Rekomendacija	Subjektas, kuriam pateikta rekomendacija	Veiksmas / Priemonės / Komentarai*	Rekomendacijos įgyvendinimo terminas (data)*
1.	<p>Ministerija turi imtis aktyviau formuoti valstybės kultūros politiką ir organizuoti jos įgyvendinimą, kad įvyktų teigiami pokyčiai demokratizuojant kultūros valdymą ir veiklas orientuojant į rezultatus. Tam reikia imtis veiksmų, kad ministerijos struktūra atitiktų Viešojo administravimo įstatymo ir kitų teisės aktų nuostatas bei išgryninti jos funkcijas:</p> <p>1.1. suderinti ministerijos ir jos padalinių nuostatus ir užtikrinti, kad įtvirtintos funkcijos atitiktų realiai vykdomas;</p> <p>1.2. planuojant Kultūros ministerijos struktūros ar kt. pertvarkas, pagrįsti jų poreikį, numatyti kaip bus vertinamas jų rezultatas, vertinti atliktų pertvarkų poveikį;</p> <p>1.3. mažinti funkcijų, nesusijusių su valstybės (Vyriausybės) politikos formavimu.</p>	Kultūros ministerija	<p>Atnaujinti Kultūros ministerijos ir jos padalinių nuostatus:</p> <p>1.1 atlikus ministerijos funkcinio valdymo peržiūrą pereinant prie įrodymais grįsto, procesinio valdymo modelio, o pavaldžioms įstaigoms deleguoti politikos įgyvendinimo funkcijas. Po atliktų pertvarkų turi būti matuojami ir Kultūros ministerijos svetainėje skelbiami pasirinkti koordinuojami veiklos efektyvumo tobulinimo, įrodymais grįsto valdymo priemonės/įrankiai (atliekami kasmetiniai programų vertinimai, kurių tikslas teikti įrodymus dėl programų tęstinumo, tikslingumo, tobulinimo; turi būti nustatyti veiklos efektyvumo vertinimo kriterijai, pagal kuriuos surinkta informacija leistų palyginti atskirų ministerijos padalinių ir pavaldžių kultūros įstaigų veiklos sąnaudos ir veiklos efektyvumo rodikliai, gali būti atliekami poveikio darnios plėtros principams matavimai).</p> <p>1.2 atlikti Kultūros ministerijos departamentų ir skyrių tikslingumo, pagrįstumo analizę pagal faktinį ir siektiną veiklos procesų efektyvumą, produktyvumą ir darbuotojų bendrąsias, specialiąsias kompetencijas atsižvelgiant LR Vyriausybės, Seimo, ministerijos strateginius prioritetus.</p> <p>1.3 esmingai sumažinus Kultūros ministerijos darbuotojų funkcijų, nesusijusių su politikos formavimu, mažinti ar eliminuoti vertės nekuriančias veiklas administraciniuose procesuose; užtikrinti politikos įgyvendinimą per konkursinį-projektinį valdymą pavaldžiose įstaigose, įgyvendinti pagarbaus atstumo principą ir atnaujinti kultūros projektų ekspertavimo sistemą Lietuvos kultūros taryboje.</p>	<p>2018 m. I ketv.</p> <p>2018 m. I ketv.</p> <p>2018 m. IV ketv.</p>

Rekomendacijos eilės numeris ataskaitoje	Rekomendacija	Subjektas, kuriam pateikta rekomendacija	Veiksmas / Priemonės / Komentarai*	Rekomendacijos įgyvendinimo terminas (data)*
2.	<p>Kultūros politika turi būti formuojama patikimų įrodymų pagrindu. Tam reikia tobulinti kultūros srities stebėseną:</p> <p>2.1. rinkti ir sisteminti statistinius kultūros srities duomenis centralizuotoje duomenų bazėje, įdiegti duomenų kaupimo informacinę sistemą, duomenys turėtų būti analizuojami ir nesudėtingai prieinami viešai;</p> <p>2.2. nustatyti kultūros tyrimų poreikį, parengti ilgalaikį tyrimų planą, tyrimų duomenis naudoti planuojant veiklą ir priimant sprendimus, kad lėšos skirtos tyrimams atlikti, nebūtų išleistos nerezultatyviai; reikėtų užtikrinti ir stebėti svarbių rekomendacijų įgyvendinimą bei atsiskaityti visuomenei;</p> <p>2.3. viešinti visus su kultūros procesų stebėseną susijusius tyrimus.</p>	Kultūros ministerija	<p>2.1. Išanalizuoti alternatyvas ir įgyvendinti bandomąją kultūros įstaigų duomenų kaupimo informacinę sistemą pagal Kultūros ministerijos poreikius; pateikti siūlymus ir rekomendacijas Lietuvos statistikos departamentui, kaip kokybiškai rinkti būtiną statistinę informaciją apie kultūros raidos procesus, kultūros prieinamumą, kultūros, meno ir kūrybingumo skatinimo paslaugas, produktus, investicijas Lietuvoje.</p> <p>2.2. Parengti ir nuosekliai įgyvendinti kultūros politikos ir kultūros reikminių tyrimų planus, taip pat tyrimus, reikalingus subalansuotai kultūros rodiklių sistemai sukurti siekiant matuoti trūkstamus Kultūros ministerijos strateginio plano ir LR Vyriausybės programos įgyvendinimo rezultatus ir poveikį, skelbti tyrimų rezultatus visuomenės poreikiams.</p> <p>2.3. Viešinti ministerijos ir Lietuvos kultūros tarybos svetainėje ir renginiuose su kultūros procesų stebėseną susijusius, reikminius planuojamus ir/arba atliktus tyrimus, jų planus ar rezultatus, ir organizuoti viešus tyrimų pristatymus iki galutinių tyrimų ataskaitų pristatymo.</p>	<p>2018 m. II ketv.</p> <p>2018 m. III ketv.</p> <p>2017 m. II ketv.</p>
3.	<p>Turi būti užtikrinta kultūros ir meno ekspertų tarybų, komisijų poveikis / nauda padedant ministerijai formuoti politiką. Tam reikia įvertinti jų poreikį orientuojantis į Seimo, Vyriausybės, Kultūros ministerijos nustatytus prioritetus:</p> <p>3.1. įvertinti ekspertams pavestų funkcijų trukmę (nuolatinės, ilgalaikės, trumpos) ir pagal tai spręsti dėl jų formos – taryba, komisija ar darbo grupė;</p> <p>3.2. aiškiai reglamentuoti ir suvienodinti narių / ekspertų darbo apmokėjimą;</p>	Kultūros ministerija	<p>3.1. Įsteigus Kolegiją kaip patariamąją ministro instituciją, įvertinti, optimizuoti ir subalansuoti visas patariamųjų LR kultūros ministerijos tarybų ir ekspertų komisijas ir institucijas, atnaujinti ir demokratizuoti prie Kultūros ministerijos esančių patariamųjų tarybų sistemą pagal kultūros ir meno ir kūrybinių industrijų sritis, kad būtų tinkamai ir veiksmingai atstovaujama regionų sociokultūriniais poreikiams, sinergijoms su kitais viešojo valdymo sektoriais, taip pat suderinti Kolegijos rolę su</p>	2017 m. IV ketv.

Rekomendacijos eilės numeris ataskaitoje	Rekomendacija	Subjektas, kuriam pateikta rekomendacija	Veiksmas / Priemonės / Komentarai*	Rekomendacijos įgyvendinimo terminas (data)*
	institucijos finansavimą su vertinimo rezultatais.		<p>4.3. Parengti ir išbandyti pasirinktose nacionalinėse įstaigose adaptuotą kokybės vadybos sistemą užtikrinant kultūros vartotojų grįžtamojo ryšio teikimą teatrams, muziejams, bibliotekoms.</p> <p>4.4. Sukurti nacionalinių kultūros įstaigų ir kitų Kultūros ministerijai pavaldžių įstaigų veiklos kokybės vertinimo sistemą, susiejančią institucijų finansavimą su veiklos rezultatais.</p>	<p>2019 m. IV ketv.</p> <p>2019 m. IV ketv.</p>
<p>*- priemonės ir terminus rekomendacijoms įgyvendinti pateikė Kultūros ministerija.</p> <p>Atstovas ryšiams, atsakingas už Valstybės kontrolės informavimą apie rekomendacijų įgyvendinimą plane nustatytais terminais:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Laimonas Ubavičius, kancleris (Valstybės kontrolės informavimas, rekomendacijų įgyvendinimo plano terminų vykdymas), Kultūros ministerija, el. paštas: Laimonas.Ubavicius@lrkm.lt, tel. (8~5) 219 3401 <p>Rekomendacijų įgyvendinimo stebėsenos grupė KM:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Renaldas Augustinavičius, viceministras, Lietuvos Respublikos kultūros ministerija (Kultūros viceministro veiklos sritys – nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos, kilnojamųjų kultūros vertybių, registruotų Kultūros vertybių registre, apsaugos bei kilnojamųjų kultūros vertybių ir antikvarinių daiktų išvežimo iš Lietuvos Respublikos ir įvežimo į Lietuvos Respubliką, neteisėtai išvežtų iš užsienio kultūros objektų grąžinimo, saugomų teritorijų, kurių direktyvą steigėja yra Kultūros ministerija, apsaugos bei kultūros paveldo skaitmeninio valstybės politikos (įskaitant kultūros paveldo pažinimą regionuose) koordinavimas, taip pat Kultūros ministerijai priskirtų funkcijų, susijusių su 2014–2020 metų Europos Sąjungos fondų investicijų veiksmų programos bei Europos ekonominės erdvės ir Norvegijos finansinių mechanizmų įgyvendinimu, kontrolė ir koordinavimas bei įstaigų prie ministerijos pagal atitinkamai priskirtas sritis veiklos koordinavimas ir kontroliavimas), el. paštas: Renaldas.Augustinavicius@lrkm.lt, tel. (8~5) 219 3400 • Audronis Imbrasas, viceministras, Lietuvos Respublikos kultūros ministerija (Kultūros viceministro veiklos sritys – profesionalaus meno (scenos ir atlikėjų menai), kūrybinių industrijų ir jų paslaugų prieinamumo skatinimo regionuose, informacinio raštingumo politikos bei paramos meno kūrėjams klausimų koordinavimas, kultūros įstaigų buhalterinės apskaitos, administravimo supaprastinimo iniciatyvų teikimas ir stebėseną, Meno kūrėjų ir meno kūrėjų organizacijų veiklos politikos, Lietuvos kultūros tarybos (įskaitant Lietuvos kultūros tarybos regioninės plėtros modelio parengimą) bei kitų įstaigų prie ministerijos pagal atitinkamai priskirtas sritis veiklos koordinavimas ir kontroliavimas, taip pat Tarptautinių ryšių ir Europos Sąjungos politikos kultūros srityje koordinavimas), el. paštas: Audronis.Imbrasas@lrkm.lt, tel. (8~5) 219 3401 • Gintautė Žemaitytė, viceministrė, Lietuvos Respublikos kultūros ministerija (Kultūros viceministrės veiklos sritys – muziejų, bibliotekų, istorinės atminties institucijų veikla, dokumentų ir archyvų valdymo bei valstybinės kalbos politika, leidybos, literatūros ir jos sklaidos, skaitymo skatinimo, kino, dizaino, architektūros, dailės, kultūrinės žiniasklaidos politika, nematerialaus kultūros paveldo, kultūros sklaidos regionuose ir regionų kultūros – tradicinio (etninės kultūros) bei mėgėjų meno, nacionalinės kultūros tapatumo išsaugojimo, tautinių mažumų, Europos Sąjungos autorių teisių ir gretutinių teisių klausimai ir įstaigų prie ministerijos pagal atitinkamai priskirtas sritis veiklos koordinavimas ir kontroliavimas), Gintaute.Zemaityte@lrkm.lt, tel. (8~5) 219 3401 • Viktoras Bachmetjevas, ministrės patarėjas (Ryšiai su visuomene, komunikacija), Lietuvos Respublikos kultūros ministerija, Viktoras.Bachmetjevas@lrkm.lt, tel. (8~5) 219 3407 • Aurimas Pautienius-Želvyis, ministrės patarėjas, Lietuvos Respublikos kultūros ministerija, Aurimas.Pautienius@lrkm.lt, tel. (8~5) 219 3479 				

5-ojo audito departamento direktorė

Rasa Gabrilavičienė

5-ojo audito departamento vyriausioji valstybinė auditorė

Vita Želviene

Valstybinio audito ataskaitos kopijos pateiktos:

Lietuvos Respublikos Seimo Audito komitetui

Lietuvos Respublikos kultūros ministerijai

Auditas atliktas, vykdant 2016-01-29 pavedimą Nr. P-50-2

Auditą atliko valstybinių auditorių grupė:

Vita Želvienė (grupės vadovė)

Dana Dudzevičienė

Živilė Blaževičienė

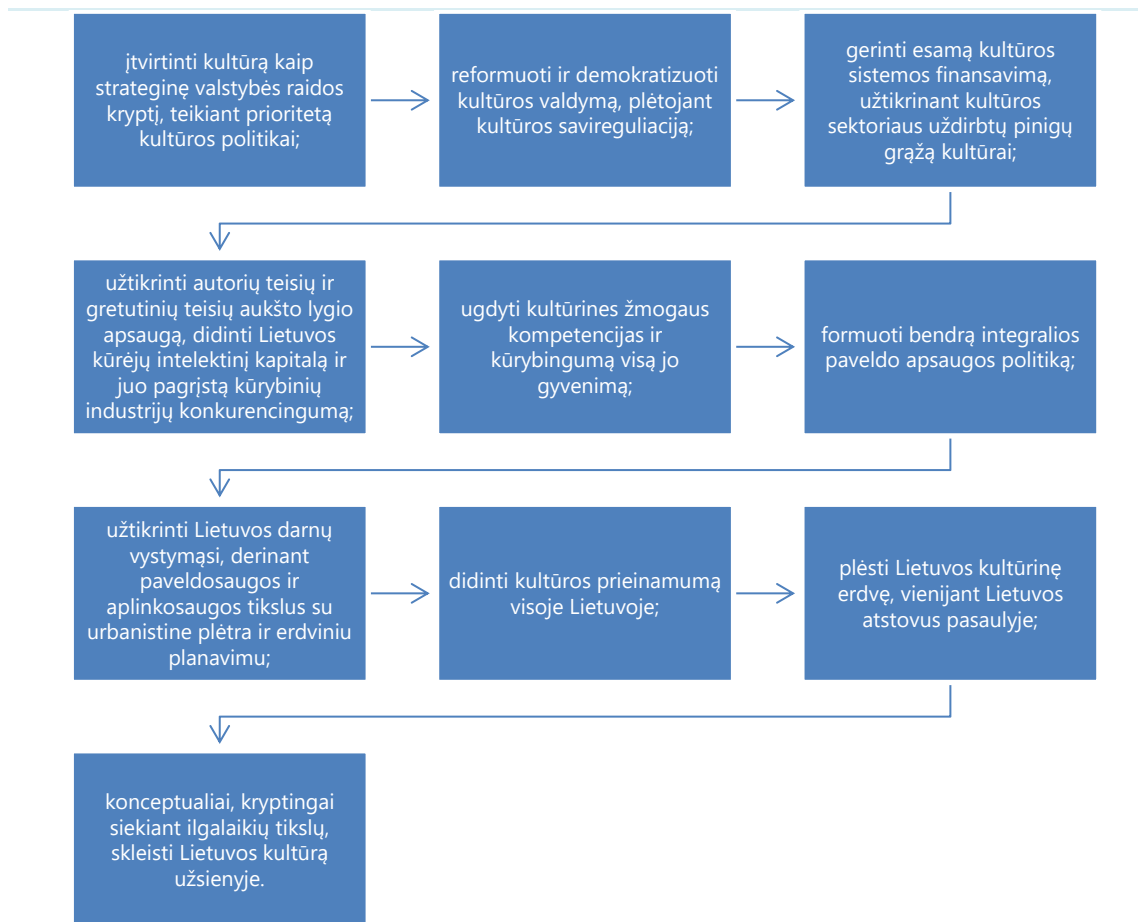
Danutė Balčiūtė

Rasa Pupeikytė-Usačiova (iki 2016-07-11)

PRIEDAI

Valstybinio audito ataskaitos
„Kaip Kultūros ministerija formuoja
kultūros politiką, organizuoja ir
kontroliuoja jos įgyvendinimą“
1 priedas

Lietuvos kultūros politikos 10 kaitos gairių

Šaltinis – Valstybės kontrolė

Valstybinio audito ataskaitos
 „Kaip Kultūros ministerija formuoja
 kultūros politiką, organizuoja ir
 kontroliuoja jos įgyvendinimą“
 2 priedas

Pagrindiniai audito duomenų rinkimo ir vertinimo metodai

Eil. Nr.	Metodas	Tikslai
1.	Dokumentų peržiūra – atskiras kultūros sritis (muziejų, bibliotekų, kino, teatrų ir kt.) reglamentuojančius teisės aktus, Kultūros ministerijos ir pavaldžių įstaigų dokumentus, joms pavestas vykdyti funkcijas (nuostatus, strateginius ir metinius veiklos planus, vidaus tvarkas).	Nustatyti, ar tinkamai ministerija formuoja kultūros politiką, organizuoja, koordinuoja ir kontroliuoja jos įgyvendinimą.
2.	Pokalbiai (apklausos) su Kultūros ministerijos, pavaldžių įstaigų atstovais.	Išsiaiškinti, kaip ministerijos padaliniai ir pavaldžios įstaigos vertina joms vykdyti pavestas funkcijas, kokias mato problemas ir jų sprendimo būdus; įvertinti pokyčius audituojamu laikotarpiu, audito ataskaitoje pateikti konkrečių pavyzdžių.
3.	Tikslinės grupės, kuriose buvo apklausta kultūros bendruomenė, tarp jų ir nevyriausybinės organizacijos.	
4.	Duomenų analizė: <ul style="list-style-type: none"> - Kultūros ministerijos vykdytų strateginių dokumentų suderinamumo (14), rengimo (282) ir įgyvendinimo analizė (29); - Ministerijos nuostatai, ministerijos skyrių nuostatai (18), ministerijos strateginiai ir metiniai (2012–2015 m.) veiklos planai, kiti dokumentai; - Pavaldžioms įstaigoms (36) siūsti klausimynai; - Saulėlydžio komisijos ataskaitų (2012–2015 m.) analizė; - Kultūros ministerijos Viešojo valdymo tobulinimo grupės tobulinimo iniciatyvų (2012–2015 m.) analizė; - Kultūros ministerijos kultūros ir meno ekspertų (tarybų, komisijų, darbo grupių) nuostatų, protokolų (2012–2015 m.) analize; - Kultūros ministerijos atliktų funkcijų peržiūrų (2) ir programų vertinimų (1) analizė; - Kultūros srities atliktų tyrimų (30) analizė. 	Nustatyti problemas, jas apibendrinti ir pateikti rekomendacijas dėl veiklos gerinimo.

Šaltinis – Valstybės kontrolė

Valstybinio audito ataskaitos
 „Kaip Kultūros ministerija formuoja
 kultūros politiką, organizuoja ir
 kontroliuoja jos įgyvendinimą“
 3 priedas

Kultūros ministerijos 2012–2016 m. dokumentų rengimas / patvirtinimas

Eil. Nr.	Pavadinimas	Kada buvo numatyta parengti / patvirtinti	Kada parengtas / patvirtintas	Kiek užtruko rengimas
1.	Nacionalinės kultūros paveldo apsaugos politikos gairės (Valstybės kontrolės rekomendacija)	2010	2012-11-16 Nr. JV-811	>2,5
2.	Nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos 2016–2020 m. programa ir jos įgyvendinimo 2016–2018 m. veiksmų planas (Valstybės kontrolės rekomendacija, Kultūros ministerijos 2015 m. planas)	2010, 2015	2015-11-03 Nr. JV-750	5,5
3.	Bibliotekų plėtros strateginės kryptys 2016–2022 metams. (Valstybės kontrolės rekomendacija, Kultūros ministerijos 2015 m. planas)	2010, 2015	2016-04-29 Nr. JV-344	>6
4.	Muziejų plėtros strateginės kryptys 2015–2020 metams (Valstybės kontrolės rekomendacija)	2012	2015-04-16 Nr. JV-247	>3
5.	Kultūros ir kūrybinių industrijų politikos 2015–2020 m. plėtros kryptys	2012	2015-07-31 Nr. JV-524	3,5
6.	Kultūros objektų aktualizavimo 2014–2020 m. programa	2014	2014-11-06 Nr. JV-711	Parengtas laiku, <1
7.	Etninės kultūros plėtros 2015–2018 m. veiksmų planas	2014	2015-07-22 Nr. JV-500	1,5
8.	Romų integracijos į Lietuvos visuomenę 2015–2020 m. veiksmų planas	2014	2015-01-29 Nr. JV-48	>1
9.	Skaitmeninio kultūros paveldo aktualinimo ir išsaugojimo 2015–2020 m. programa ir jos įgyvendinimo priemonių 2016–2018 m. planas	2014	2015-03-04 Nr. JV-153	>1
10.	Nacionalinė literatūros programa	2014	2014 m. vasario 26 d. Nr. JV-130	Parengtas laiku, <1
11.	Tautinių mažumų strategija	2014	-	Neparengtas audito metu
12.	Parengtas Regionų kultūros plėtros programos 2015–2018 m. priemonių plano projektas	2014	2015-06-12 Nr. JV-383	1,5
13.	Dainų švenčių tradicijos tęstinumo 2016–2018 m. programa	2015	2016-04-27 Nr. JV-336/V-383	>1
14.	Kultūros tarptautiškumo skatinimo 2015–2018 m. priemonių planas	2015	-	Neparengtas audito metu
15.	Dokumentų valdymo ir archyvų plėtros 2017–2023 m. programa	2015	-	Rengiamas / tikslinamas audito metu

Šaltinis – Valstybės kontrolė

Valstybinio audito ataskaitos
 „Kaip Kultūros ministerija formuoja
 kultūros politiką, organizuoja ir
 kontroliuoja jos įgyvendinimą“
 4 priedas

Planavimo dokumentų suderinamumo trūkumai

Planavimo dokumentas	Suderinamumas su 2012–2015 m. strateginiais ir metiniais veiklos planais
LRV 2013 m. veiklos prioritetai	x
LRV 2014 m. veiklos prioritetai	x
LRV 2015 m. veiklos prioritetai	✓
2012 m. buvo patvirtintas Lietuvos kultūros politikos kaitos gairių įgyvendinimo TVP	x (Remiantis atlikto tyrimo duomenimis, pakartotinis vertinimas atliktas nebuvo)
2013 m. buvo patvirtintas Lietuvos kultūros politikos kaitos gairių įgyvendinimo TVP	x (Remiantis atlikto tyrimo duomenimis, pakartotinis vertinimas atliktas nebuvo)
2014 m. patvirtintas TVP „Kultūra“	✓
2015 m. patvirtintas TVP „Kultūra“	✓
Šv. Jono Pauliaus II piligrimų kelio kūrimo ir jo objektų išsaugojimo ir pritaikymo piligrimų ir turizmo reikmėms 2014–2022 metų darbų sąrašas	x (Remiantis atlikto audito duomenimis, pakartotinis vertinimas atliktas nebuvo)
Žemaičių krikšto ir Žemaičių vyskupystės įsteigimo 600 metų jubiliejaus minėjimo 2009–2017 metų programa	x (Remiantis atlikto audito duomenimis, pakartotinis vertinimas atliktas nebuvo)
Meno kūrėjų socialinės apsaugos programa	✓
Šaltinis – Valstybės kontrolė	

Valstybinio audito ataskaitos
 „Kaip Kultūros ministerija formuoja
 kultūros politiką, organizuoja ir
 kontroliuoja jos įgyvendinimą“
 5 priedas

Planavimo dokumentų įgyvendinimo trūkumai

Planavimo dokumentas	Tvirtinanti institucija	Įgyvendinimas
Lietuvos kultūros politikos kaitos gairės (2010-06-30 nutarimas Nr. XI-977)	LR Seimas	x Remiantis atlikto tyrimo duomenimis, pakartotinis vertinimas atliktas nebuvo
Šešioliktosios Vyriausybės 2012–2016 metų programa (2012-12-13 nutarimas Nr. XII-51)	LR Seimas	x
Vyriausybės 2012–2016 metų programos įgyvendinimo prioritetinių priemonių patvirtinimas (2013-03-13 nutarimas Nr. 228)	LR Vyriausybė	x
Meno kūrėjų socialinės apsaugos programa (2011-03-16 nutarimas Nr. 316)	LR Vyriausybė	✓
Jono Pauliaus II piligrimų kelio kūrimo ir jo objektų pritaikymo piligrimų ir turizmo reikmėms 2007–2013 metų programa (2007-08-08 nutarimas Nr. 842). Šv. Jono Pauliaus II piligrimų kelio kūrimo ir jo objektų išsaugojimo ir pritaikymo piligrimų ir turizmo reikmėms 2014–2022 metų darbų sąrašas (2014-07-16 nutarimas Nr. 690)	LR Vyriausybė	x Tyrimo metu pateiktos išvados
Žemaičių krikšto ir Žemaičių vyskupystės įsteigimo 600 metų jubiliejaus minėjimo 2009–2017 metų programa (2008-09-10 nutarimas Nr. 940)	LR Vyriausybė	x Tyrimo metu pateiktos išvados
Regionų kultūros plėtros 2012–2020 metų programa	LR kultūros ministerija	x
Mėgėjų meno plėtros 2010-2016 m. strategija (2010-06-22 įsakymas Nr. JV-360)	LR kultūros ministerija	x
Nacionalinės kultūros paveldo apsaugos politikos gairės (2012-11-16 įsakymas Nr. JV-811)	LR kultūros ministerija	x
Nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos 2016–2020 metų programa ir jo įgyvendinimo 2016–2018 metų veiksmų planas (2015-11-03 Nr. JV-750 (kultūros ministro įsakymas))	LR kultūros ministerija	- Kasmet iki sausio 25 d. pateikia praėjusių metų Programos įgyvendinimo vertinimo kriterijų reikšmes (nevertinome)
Etninės kultūros plėtros 2015–2018 metų veiksmų planas (2015-07-22 įsakymas Nr. JV-500)	LR kultūros ministerija	x Vertinimo kriterijų pasiektų reikšmių įvertinimui nustatyti 2016 m. turėjo būti atliktas tyrimas.
Skaitmeninio kultūros paveldo aktualinimo ir išsaugojimo 2015–2020 metų programa (2015-03-04 įsakymas Nr. JV-153)	LR kultūros ministerija	- Programos įgyvendinimo vertinimo kriterijai ir siekiamos jų reikšmės 2017 ir 2020 metais (nevertinome)
Muziejų plėtros strateginės kryptys 2015-2020 metams (2015-04-16 įsakymas Nr. JV-247)	LR kultūros ministerija	- Vertinimo kriterijai numatyti 2017 ir 2020 m. (nevertinome)

Planavimo dokumentas	Tvirtinanti institucija	Įgyvendinimas
Bibliotekų plėtros strateginės kryptys 2016–2022 metams (2016-04-29 įsakymas Nr. IV-344)	LR kultūros ministerija	- Vertinimo kriterijai numatyti 2017, 2020 ir 2022 m. (nevertinome)
Dainų švenčių tradicijos tęstinumo 2016–2018 metų programa (2016-04-27 įsakymas Nr. IV-336/V-383)	LR kultūros ministerija	- Kasmet iki sausio 25 d. pateikia kaip įgyvendinamos numatytos priemonės ir vertinimo kriterijai. (nevertinome)
Lietuvos kultūros politikos kaitos gairių įgyvendinimo 2012–2014 m. tarpinstitucinis veiklos planas (2011-10-27 nutarimas Nr. 1269)	LR Vyriausybė	x
Lietuvos kultūros politikos kaitos gairių įgyvendinimo 2013–2015 m. tarpinstitucinis veiklos planas (2012-11-21 nutarimas Nr. 1402)	LR Vyriausybė	x
2014–2020 m. „Kultūra“ tarpinstitucinis veiklos planas (2014-03-19 nutarimas Nr. 269 (2016-03-09 nutarimo Nr. 233 redakcija)	LR Vyriausybė	x
2014–2020 m. „Kultūra“ tarpinstitucinis veiklos planas (2016-03-09 nutarimo Nr. 233 redakcija)	LR Vyriausybė	x
Lietuvos tremtinių ir politinių kalinių kapų ir palaidojimo vietas žyminčių paminklų priežiūros tarpinstitucinis veiklos planas (2011 m. birželio 8 d. nutarimas Nr. 686 – galioja iki 2015-12-31)	LR Vyriausybė	x
LR Vyriausybės 2013 metų veiklos prioritetai (2015-10-14 nutarimas Nr. 1087)	LR Vyriausybė	x
LR Vyriausybės 2014 metų veiklos prioritetai (2015-10-14 nutarimas Nr. 1087)	LR Vyriausybė	x
LR Vyriausybės 2015 metų veiklos prioritetai (2015-10-14 nutarimas Nr. 1087)	LR Vyriausybė	x
Nacionalinės literatūros programos įgyvendinimo veiksmų planas 2014–2016 metams (2014 m. vasario 26 d. Nr. IV-130)	LR kultūros ministerija	x
Kultūros ministerijos (2012–2014) metų strateginis veiklos planas (kultūros ministro 2012-03-13 įsakymas Nr. IV-182)	LR kultūros ministerija	x
Kultūros ministerijos (2013–2015) metų strateginis veiklos planas (kultūros ministro 2013-03-27 įsakymas Nr. IV-247)	LR kultūros ministerija	x
Kultūros ministerijos (2014–2016) metų strateginis veiklos planas (kultūros ministro 2014-01-28 įsakymas Nr. IV-38)	LR kultūros ministerija	x
Kultūros ministerijos (2015–2017) metų strateginis veiklos planas (kultūros ministro 2015-01-26 įsakymas Nr. IV-37)	LR kultūros ministerija	x

Šaltinis – Valstybės kontrolė

Valstybinio audito ataskaitos
 „Kaip Kultūros ministerija formuoja
 kultūros politiką, organizuoja ir
 kontroliuoja jos įgyvendinimą“
 6 priedas

2015 m. Kultūros ministerijos veiklos plane numatyti koordinatoriai ir
 funkcijos

KM 2015 m. veiklos plano uždavinio / priemonės kodas	KM 2015 m. veiklos plano priemonė	Veiksmo pavadinimas	Vertinimo kriterijus ir ko reikšmė	Atsakingas vykdytojas (koordinatorius)
01-02-01-01-01	Pristatyti visuomenei valstybės teatrų ir koncertinių įstaigų kūrybinės veiklos programas ir užtikrinti teatrų ir koncertinių įstaigų veiklą	Analizuoti ir vertinti teatrų ir koncertinių įstaigų veiklą bei teikti siūlymus ir rekomendacijas dėl įstaigos veiklos tobulinimo, dalyvauti teatrų ir koncertinių įstaigų veiklos planavimo ir rezultatų stebėsenos procesuose, teikti siūlymus dėl jų tobulinimo, kaupti visus su įstaigos veikla susijusius dokumentus ir duomenis	Patikrintų ir išanalizuotų metinę veiklą reglamentuojančių dokumentų skaičius (40)	Profesionalaus meno skyriaus vyr. specialistė
01-02-02-01-01	Vykdyti priemones, skirtas ilgalaikiam kino srities vystymuisi ir konkurencingumui skatinti bei užtikrinti Lietuvos kino centro veiklą	Analizuoti ir vertinti Lietuvos kino centro prie KM veiklą bei teikti siūlymus ir rekomendacijas dėl įstaigos veiklos tobulinimo, dalyvauti įstaigos veiklos planavimo ir rezultatų stebėsenos procesuose, teikti siūlymus dėl jų tobulinimo, kaupti visus su įstaigos veikla susijusius dokumentus ir duomenis	Patikrintų ir išanalizuotų metinę Lietuvos kino centro prie KM veiklą reglamentuojančių dokumentų skaičius (2)	Profesionalaus meno skyriaus vyr. specialistė
01-02-04-01-01	Tikrinti, ar laikomasi įstatymų ir kitų norminių teisės aktų, nustatančių valstybinės kalbos vartojimą	Analizuoti ir vertinti Valstybinės kalbos inspekcijos veiklą, teikti siūlymus ir rekomendacijas dėl veiklos tobulinimo, dalyvauti įstaigos veiklos planavimo ir rezultatų stebėsenos procesuose, teikti siūlymus dėl jų tobulinimo, kaupti visus su įstaigos veikla susijusius dokumentus ir duomenis	Patikrintų ir išanalizuotų metinę Valstybinės kalbos inspekcijos veiklą reglamentuojančių dokumentų skaičius (2)	Regionų skyriaus vedėja
02-04-01-02	Siekti apsaikyti, išsaugoti ir pristatyti visuomenei Lietuvos nekilnojamąjį kultūros paveldą ir kilnojamąsias kultūros vertybes	Analizuoti ir vertinti KPD veiklą, teikti siūlymus ir rekomendacijas dėl veiklos tobulinimo, dalyvauti KPD veiklos planavimo ir rezultatų stebėsenos procesuose, teikti siūlymus dėl jų tobulinimo, kaupti visus su įstaigos veikla susijusius dokumentus ir duomenis	Patikrintų ir išanalizuotų metinių KPD metinę veiklą reglamentuojančių dokumentų skaičius (6)	Saugomų teritorijų ir paveldo skyriaus vedėja
02-04-02-01-02	Vykdyti muziejų veiklos priežiūrą, stebėseną ir analizę	Analizuoti ir vertinti muziejų veiklą, teikti siūlymus ir rekomendacijas dėl muziejų veiklos tobulinimo, dalyvauti šių įstaigų veiklos planavimo ir rezultatų stebėsenos	Išanalizuotų muziejų metinių veiklos planų	Informacinės visuomenės plėtros

KM 2015 m. veiklos plano uždavinio / priemonės kodas	KM 2015 m. veiklos plano priemonė	Veiksmo pavadinimas	Vertinimo kriterijus ir ko reikšmė	Atsakingas vykdytojas (koordinatoriai)
		procesuose, teikti siūlymus dėl jų tobulinimo, kaupti visus su įstaigos veikla susijusius dokumentus ir duomenis	ir ataskaitų skaičius (60)	skyriaus vyr. specialistės
		Vykdyti muziejų vertinimą	įvertintų muziejų skaičius (5)	Informacinės visuomenės plėtros skyriaus vyr. specialistė
04-03-01-01-01	Užtikrinti mėgėjų meno veiklos ir tradicinės kultūros tęstinumą	Analizuoti ir vertinti Lietuvos liaudies kultūros centro veiklą, teikti siūlymus ir rekomendacijas dėl veiklos tobulinimo bei dalyvauti įstaigos veiklos planavimo rezultatų stebėsenos procesuose, kaupti visus su įstaigos veikla susijusius dokumentus	Patikrintų ir išanalizuotų metinių, ketvirtinių planų ir ataskaitų skaičius (6)	Regionų kultūros skyriaus vedėja
05-01-01-01-01	Efektyvinti kultūros politikos įgyvendinimo funkciją, užtikrinant įvairiapusę kultūros ir meno plėtrą	Analizuoti ir vertinti LKT veiklą bei teikti siūlymus ir rekomendacijas dėl veiklos tobulinimo, dalyvauti įstaigos veiklos planavimo ir rezultatų stebėsenos procesuose, teikti siūlymus dėl jų tobulinimo, kaupti visus su įstaigos veikla susijusius dokumentus ir duomenis	Patikrintų ir išanalizuotų metinių planų ir ataskaitų skaičius (2)	Profesionalaus meno skyriaus patarėja

Šaltinis – Valstybės kontrolė

Valstybinio audito ataskaitos
 „Kaip Kultūros ministerija formuoja
 kultūros politiką, organizuoja ir
 kontroliuoja jos įgyvendinimą“
 7 priedas

Gedimino 1-15, Vilnius 01103. Tel.: 2690982, faksas: 2690981, E-paštas: info@vilmorus.lt

Vilnius, 2016 m. spalio 6 d.

Tikslinė grupė: Nevyriausybinių organizacijų (VŠJ),
 veikiančių Kultūros ministerijos kuruojamose
 srityse, atstovai

Tyrimas atliktas
Lietuvos Respublikos
valstybės kontrolės
 užsakymu

Įrašo tekstą pakeitėme taip, kad nebūtų galima nustatyti duomenų subjektų tapatybės.

Dabartinės kultūros politikos formavimas

Neigiami vertinimai

Nėra kultūros politikos formavimo ir jos tęstinumo, nes keičiasi ministrai:

„Aš pasakyčiau – kaip iš žiniasklaidos, matosi bendresnis vaizdas. Mano manymu, kultūros politika yra neformuojama. Kol kas. Buvo bandymas tam tikrų grupių žmonių sudaryti kultūros gaires, dar kažkokius dokumentus priimti“.

„Sakyčiau, kad formuojamos kultūros politikos kaip tokios – nėra. Ir ne tik dabar, jos beveik nebuvo per 25 metus, mano akimis, išskyrus kažkokius periodus tam tikrus. Yra taškiniai veiksmai. Jei kažkas domina ministerijos kažkuriuos iš vadovų, tai tada kažkurios problemos pajuda, kažkurios vienos srities. Kažkurio vieno sektoriaus problemų dalis kartais ir prasisprendžia. Taip pat pastebima tai, ką kolegos minėjo, kad po rinkimų atėjus naujam ministrui arba per kadenciją pasikeitus ministrui, tai, vadinasi, vidutiniškai kas 2–3 metus atsiranda nauji dalykai. Nėra ilgalaikės politikos“.

Ilgalaikių programų nėra, nes tuo nesuinteresuota Kultūros ministerijos vadovybė: po rinkimų keičiasi vadovai, ir viskas vėl keičiasi:

„Nuolat jie (Kultūros ministerijos vadovai) keičiasi, ir, mano manymu, Kultūros ministerija, jei žiūrėti iš vadovybės pusės, ji nesuinteresuota kažkokia ilgalaikė programa, nes po kiekvienų rinkimų keičiasi vadovas, keičiasi jo supratimas. Aišku, būtų gerai, kad būtų kažkoks tęstinis dokumentas, kuriuo galėtų vadovautis vis nauji vadovai, ateinantys iš pačių įvairiausių sferų. Bet kol kas mes šito dar neturime“.

Vyriausybė kultūros politikos formavimui neskiria dėmesio:

„Atsinešiau šiuo metu veikiančios Vyriausybės kultūros politikos programą. Labai sveika paskaityti, kas buvo įsipareigota. Tai iš tikrųjų pačioje Vyriausybės programoje kultūros politikos formavimui beveik nebuvo skirta dėmesio, išskyrus tokį punktą, kad sukursime kultūros plėtros ilgalaikę strategiją. Čia praktikai galėtų pasakyti, ar jie kažką apie tai žino“.

Teigiami pokyčiai kultūros politikoje:

Teatrų ir koncertinių organizacijų įstatymas

Lietuvos kultūros tarybos įkūrimas:

„Visi institucijų, valstybinių ir nevalstybinių atstovai pasakys, kad kultūra yra strateginis prioritetas. Bet jeigu kalbama apie tai, kas buvo įgyvendinta, tai Teatrų ir koncertinių organizacijų įstatymas yra pozityvus, taip pat Kultūros tarybos įkūrimas“.

Atskirtas kultūros politikos formavimas nuo kultūros politikos įgyvendinimo:

„Vis dėlto buvo atskirtas formavimas ir įgyvendinimas ir, sakyčiau, kad kažkas pajudėjo“.

Kultūros ministerijos vertinimas

Dominavo neigiami ministerijos vertinimai:

Šios ministerijos ministrai nėra kompetentingi (galbūt dėl to, kad ministerijos svarba yra antraeilė):

„Turbūt pastebėjote, kad po kiekvienų rinkimų, ko gero, paskutinis išrenkamas, paskiriamas kultūros ministras. Ir kartais ten tokių kuriozinių dalykų pasitaiko, kad gali būti kultūros ministras žmogus, kuris apskritai su jokia kultūra nėra susietas. Bet šiaip tai kultūra tokia sritis...“.

Ministerija rūpinasi valstybinių organizacijų kultūros lauku, o nevyriausybėmis organizacijomis nesirūpina:

„Išlenda toks dalykas, kad Kultūros ministerijos užduotis yra rūpintis valstybinių kultūros organizacijų lauku, ir tą ji daro. Nedeklaruodama viešai, lėtina visuomenėje vykstančius procesus, nevyriausybinių organizacijų plėtrą. Susiformavo skirtingi sektoriai: valstybinis ir nevyriausybinių organizacijų laukas. Tai iš esmės yra tai, kas per 25 metus susiformavo. Grubiai šnekant, tai yra iš anų laikų atėjęs, ikikarinės Lietuvos laukas ir šių laikų laukas. Tai ministerija leidžia tam naujam laukui šiek tiek veikti, bet ji maksimaliai stengiasi savo energiją panaudoti rūpintis valstybinių kultūros organizacijų sektoriumi“.

Struktūrinių fondų pinigų panaudojimą subjektyviai nulemia ministerijos žmonės:

„Dabar paskutiniai septyneri ar aštuoneri metai – matosi tendencijos – struktūrinių fondų srautai vaikšto taip, kaip kažkam iš ministerijos reikia“.

Priešinosi Lietuvos kultūros tarybos formavimui:

„Dalis Vyriausybės pritarė, Vyriausybės patarėjas tam pritarė, tai norėjo įgyvendinti Seimas, valdančioji dauguma. Tuo tarpu ne paslaptis, kad Kultūros ministerijos dalis aparato tiesiog priešinosi Kultūros tarybos įstruktūrinimui. Ir kiek galėjo, tiek blokavo, kaišiojo pagalius. Tai tam tikra šizofrenija Vyriausybės aparate“.

„Priešinosi, nes nenori žmonės atiduoti savo pinigų“.

Ministerija turėtų daugiau tirti kultūros lauko problemas ir į tai atsivėlgti, užsiimti stebėseną:

„Buvo nemažai atlikta tyrimų apie tai, kas vartojama, kas populiariau. Kad ministerija atsivėlgtų į juos, kad ji kažkaip tyrinėtų, padarytų kažkokias išvadas. Kad turėtų tą naudą iš tų visų“.

tyrimų. Pagaliau, jei ministerija globoja tam tikrus sektorius, ne tik valstybinius, vis tiek turėtų būti prioritetai kažkokie. Žiūrėti, kas kaip dirba, kodėl kažkam gerai sekasi, kodėl kažkam blogai, kur yra kažkokios bėdos. Dabar man rodo, kol kas jie tą sritį žiūri, kurią išgirstam viešai”.

„Pirmiausia nėra stebėsenos, kas vyksta kultūros lauke, nėra vertinimo, nėra daromos kažkokios išvados arba aptarimai. Ir kad mes žinotume, gal mes neteisingai darome, gal mums tik atrodo, kad mes gerai darome. Pvz., kai mes siūlom Kultūros ministerijai pasidalyti ta patirtimi, kaip dirbti su rėmėjais – mes tai žinom, ką tai reiškia”.

„Ir dar norėčiau tikrai pritarti dėl stebėsenos. Yra labai senas dalykas, apie kurį kalbama ir politikos gairėse. Pastoviai yra darbotvarkėje, ir mes matome, kad nei ministerija geba ar nori, sunku pasakyti, tą atlikti, nei iš dalies priskirdama Kultūros tarybai, bet ten nėra žmogiškųjų išteklių, tai manau, kad vis dėlto būtų labai svarbu artimiausiu metu turėti kažkokį specialų padalinį, prie Kultūros tarybos, ar kažkokį nepriklausomą Nacionalinį centrą stebėsenos ir ryšio, kuris užtikrintų tokį dalyką. Nes man atrodo, kad stokoja net elementarios statistikos apie kultūrą”.

„Stebėsenos problema jau seniai iškilusi, ypač su visais pinigų skirstymais. Gauni pinigus ir tu jau atsiskaitei su valstybe. Ar tavo leidinys buvo populiarus, ar jisai kėlė svarbias temas, ar tavo parodos buvo lankomos, pastebėtos užsienio žiniasklaidoj, ar tavo mugės pasirodymas mugėse sėkmingas, ar gastrolės tam tikrų mūsų kolektyvų ar dailininkų parodos sėkmingos ir svarbios, ar jos surengtos prestižinėse vietose ar kažkur užkampiuose – visa tai niekada nebuvo svarbu. Ir to nebuvo nuo pat pradžių. Bet aš nemanau, kad tai neapsižiūrėjimas ar kažkokia klaida”.

„Tai yra naudinga (nesidomėjimas rezultatu) tiems, kurie moka išmušti, gauti iš valstybės pinigus ir jiems nerūpi rezultatas. Ir, deja, įtariu, kad Kultūros ministerija irgi laikosi tokios nuomonės, politikos. Nes, kai susitikau su fotografu, jis man sako: „Va, gavau iš ministerijos pinigų dalį, surengiau parodą, atnešiau katalogą ir daug spaudos atsiliepimų iš Meksikos, iš Paryžiaus, iš Londono. Man tik pastūmė visą tą segtuvą, ir pasakė, kad jiems neįdomu”. Jiems tiesiog neįdomu. Tai apie kokią stebėseną mes kalbam, kai atneša, parodo, o tau vis tiek tie faktai neįdomūs”.

„Man yra didelė paslaptis, nes jeigu kalbam apie Kultūros ministeriją, ar ji žino? Nes šiaip šeiminkas žino, ką jis turi. Turėtų žinoti. Aš esu pati bandžiusi skaičiuoti, kiek yra kultūros lauke operatorių, įskaitant viešąsias įstaigas, ir aš niekur neradau tokios statistikos, nei tų sąrašų, nes jų nėra. Tai man yra didelė paslaptis, kaip galima formuoti politiką ir kažką tai spręsti lauke, kur tu nežinai, ką tu turi. Nes regiono įstatyme yra šiek tiek išvardyta, ir aš susiskaičiavau, kiek tas galėtų būti, bet viešųjų įstaigų NVO visų nėra, tikrai tikrinausi. Kur yra prieinama informacija? Pabandžius įsivaizduoti, kad jei yra apie dvylika tūkstančių struktūrinių vienetų, žvelgiant, sakykim, į valstybines subsidijuojamas institucijas, dar galėtų būti viešųjų įstaigų ir nevyriausybinių organizacijų, įsivaizduočiau, kad apie 20 000 Lietuvoje tikrai yra. Todėl, kad, jei mes turime tokį kiekį, kaip aš įsivaizduočiau, tai, vadinasi, tas finansavimas negali padidėti nė cento. Aš manau, kad tai yra labai svarbu, kad ministerija, kaip tikras strategijų kūrėjas, žinotų pirmiausia, ką ji turi. Koks yra laukas, kas veikia tam lauke. Tai man atrodo, kad tai yra pats pirmas žingsnis, norint turėti kažkokią efektyvią politiką”.

Siūlymas prie ministerijos steigti Informacijos centrą:

„Mes kažkelintais metais siūlėm ministerijai, kad jai būtina turėti informacinį centrą. Aš buvau parašiusi visą programą, <...>. Nunešėm. Vietoj to įsteigtas skyrius informacinės visuomenės, kuris yra iki šiol – nežinau, ką jis veikia. Bet taip yra patogiaus, nes informacinis centras – tai yra labai konkretus darbas”.

Tęstinumo nebuvimas:

„Ko per šiuos metus, kiek aš darbuojusi, nesulaukiau iš ministerijos? Tai tas tęstinumo iš principo nebuvimas, arba kad tie žmonės keičiasi, vieni specialistai į kitus specialistus”.

Nėra dialogo su kultūros atstovais:

„Kad nors kartą būtų pakviestas platesnis kultūros laukas, ir kad ministerija pabandytų to dialogo paieškoti, arba kad pabandytų išgirsti”.

„Viena iš blogybių Kultūros ministerijos – tai būtent su kultūros lauku. Nebuvimas normalaus ryšio, ir tada vieni sau, kiti sau dirbam“.

Nesidomima arba neįvertinama, ką gero nuveikia nevyriausybinis sektorius:

„Kai Lietuva pirmininkavo Europos Tarybai, nevyriausybiniškai šalia politikų susitikimų parodydavo meno parodas, bet tas niekam nerūpi. Dvidešimt dvi parodas surengėme mes, <...>, per metus. Per tą laiką, po to niekas niekada net nepaskambino, nepasidžiaugė, nepadėjo. Kultūros ministerijai tie dalykai nelabai rūpi, kas vyksta, ir taip gerai. To dialogo nebuvimas, mano nuomone, su tikrai veikliais kultūros operatoriais, tai tokia viena iš tokių problemų, kuri neleis spręsti ir visų kitų problemų“.

„Daugelis vis tikrai darbų yra atliekami visuomeninio sektoriaus, visuomeninių įstaigų, nedidelių galerijų kitą kartą. Ir niekam niekad nerūpi iš ministerijos pusės, kokia kaina tokie projektai yra realizuojami. Čia būtų galima paminėti „Kino pavasarį“, kaip unikalų pavyzdį – kiek kainavo, kad įvyktų tokio kalibro renginys ir dabar turintis tokį vardą.“

Esame visai šalia Kultūros ministerijos. Apsilanko pas mus ir ministras, ir visi ministrai. Bet mums patinka tas jų požiūris, kaip ir užjaučiantis. Sako: „Iš ko jūs išgyvenat?“ Kaip čia – tokios nekomercinės parodos, o kaip jūs išsilaikot – ir vienas, ir kitas ministras, ir viceministrai. Ir negaliu jums atsakyti – kaip kažkoks stebuklas – 25 metus įsigudrinome išgyventi“.

„Bet esminiai dalykai yra būtent nesusišnekėjimas ir nenorėjimas iš ministerijos pusės turbūt girdėti, net bendravimo lygmenyje, nes jie turi savo sumanymus, turi savo ratelius“.

„Neseniai teko išgirsti tokį vertinimą: „Tai čia privatus sektorius“. Paskui gauni užklausimus: „Ką jūs darote su viena ar kita šalimi?“ Kokie ryšiai, nes ten prezidentė ar premjeras, ar ministras važiuoja į susitikimus. Tai aš jau seniai pasakiau: „Jei jums neįdomus mūsų darbas, tai kodėl jūs klausiat?“

„I ministeriją yra dažniau pakviečiami kelių kūrybinių sąjungų vadovai, nei iš tikrųjų aktyvūs operatoriai. Tai yra kritikuotinas reiškinys, aš visiškai sutinku, kad konkurencingumas yra pasiekęs tokį lygį, kad nekviešti likusio kultūros lauko į tam tikrą diskusiją yra tiesiog nusikaltimas. Manau, kad yra daugybė kultūros operatorių, kurie, nebūdami asociacijoj, tikrai veikia tai pačiai neužrašytai, nežinomai kultūros strategijai“.

„Kultūros ministerija netrukdo, nedraudžia veikti nevyriausybinėms organizacijoms, bet jų nelaiko savo vaiku. Todėl ji nerenka ir nerinks informacijos iš principo. Turbūt neteko girdėti diskusijų, kodėl tiems ar kitiems muziejams, teatrams, orkestrams skiria finansus. Kodėl tokios, o ne kitokios sumos skiriamos. Aš ne vieną kartą juokaudamas esu sakęs per Seimo komiteto posėdį: „Mes norėtume prašyti Seimo įsteigti Nevyriausybinių organizacijų kultūros ministeriją. Šita užsiima šitais, o mums įsteikit kitą“. Taip nėra žemės ūkyje ar ekonomikoje. Ta prasme, taip negalima, turi dengti visą sritį. Tai čia išlikęs pleištas iš tarybinių laikų. Niekada kultūra nebuvo reformuota, todėl Kultūros ministerija tęsia tokią postsovietinę liniją“.

„Jūs klausiat, ar tariasi. Aš pateiksiu pavyzdį, kad suvoktumėt, koks skirtumas. Pasakysiu pavyzdį, kaip elgiasi, tarkim, ne mūsų šalies, tarkim, Estijos Kultūros ministerija. Ji, kiek aš turiu informacijos, ji kartą per metus susikviečia, negaliu pasakyti formato, ar visus sektorius iškart ar dalimis sektorius. Susikviečia raktines organizacijas, ne visas, bet tam tikrą kiekį aktyviausių organizacijų ir sėdi už stalo, ir šnekasi. Ką jūs numatote, kokios yra jūsų esminės problemos, ką jūs ketinat daryti kitais metais, dar kitais metais? Ir panašiai. Kaip pavyzdys – jei fotografai sugalvoja rengti pasaulinį fotografų suvažiavimą 2018 m. ir paaiškėja, kad ir artistai ruošiasi rengti, ir „kinošnikai“, tai, aišku, kad visiems trims reikia ir finansų neužteks. Tada išdiskutuojama, gal kažkurie perkelkit į 2019 m.? Tokie dalykai yra aptariami. Estai žino. O kas pas mus – neįsivaizduojamas dalykas, kad trims keturiems metams strateginėms programoms būtų skiriama pinigų. Neduodamos lėšos, bet jie žino sumas, kurios gali koreguotis, jei valstybę ištinka recesija. Tada ekonomikoje 10-5 procentai, tada jos koreguojasi. Tai pas mus šitas dalykas išvis yra neįsivaizduojamas, kad ministerija kartą per metus šnekasi su visomis pagrindinėmis organizacijomis apie tai, ką toliau, kaip?“

Programų „užnulinimas“:

„Kultūros ministerijos permetimas „užnulintų“ programų sukiršino visą kultūros sektorių. Ir iki šiol normaliai niekas nepaaiškina, nedaro jokių veiksmų, kad būtų tas teisingumas atstatytas“.

Painiava kino sektoriuje:

„Aš jau nešnekėsiu apie kino sektorių, kur neva padarė kino įstatymą, Kino centrą, bet kinas yra iš kelių dalių. Tai yra gamyba, tai yra sklaida. Plačiąja prasme, tai yra kino teatrai, kino platinimas, ir kas gaunasi? Gamybai gauni finansavimą Kino centre, antrai daliai – Kino taryboj. Ir mus vieni ir kiti siuntinėja. Taryba sako, kad jūs turit Kino centrą, o Kino centras – taip, mes esam, bet pinigai yra Kultūros taryboj. Per paskutinius tris metus kino sklaidos sektorių baigia sunaikinti. Kaip konkretų pavyzdį: mes dirbom su kai kuriais projektais dešimt metų, buvo dideli pinigai investuoti, ir biudžeto pinigai, nes vis dar buvo remiama. Mes šiomet trijų projektų nuo kitų metų atsisakom, nes negalim sau leisti“ (t. y. ir biudžeto pinigai bus veltui išleisti, nes projektai liko nebaigti).

Pasyvumas leidžiant įstatymus:

„Labai gera pastaba dėl mecenatystės įstatymo, kuris iki šiolei taip ir neveikia. Tie parengti dokumentai yra taip pat neišsvastyti, neapgalvoti, iki galo neišdiskutuoti“.

„Aš nežinau ministerijos inicijuotų įstatymų, nes Teatrų ir koncertinių įstaigų įstatymą formaliai stumia jie, bet kad sektorius jį nuolat talžo“ (skatina).

Teigiami vertinimai**Kai Kultūros ministerija pakviečia – tada ji tampa „savesnė“:**

„Kultūros ministerija man neegzistavo, kol nepakvietė manęs dirbti patariamojoje taryboje. Iki tol Kultūros ministerija man neegzistavo visiškai, tik tada sužinojau, kiek daug dalykų vyksta“.

„Labai pozityvus dalykas yra Kultūros tarybos įsteigimas“.

Ministerija ir tarybos/ komisijos/ darbo grupės

Lietuvos Kultūros taryba**Teigiami vertinimai****Kovoja už kokybę:**

„Su Kultūros tarybos atstovais visą laiką bendrauju, jie man įdomūs. Jų pačių pozicija, jie tikrai mato šitą viziją (kokybės vertinimo), tikrai mato. Jie, kai tik turės pajėgumų, giliau žiūrės. Jie ir dabar savo puslapyje pateikia šiek tiek statistikos, jie bando bent kiekybiškai tuos duomenis analizuoti. Jei jų paklausi, jie atsiunčia analizę, skaičius, kiek ten ko, kaip. Ta prasme, jie juda, tik, kaip čia ką iš pradžių aptarėm, tas nesveikas ryšys su ministerija labai daug energijos atima. Bet aš tikrai galiu pasakyti, kad jie čia mato kaip savo viziją. Buvau pristatyme naujo finansavimo to paskelbto kvietimo, tai ten man net labai patiko, nes buvo labai atvirai pasakyta: „Mes dabar orientuojamės į didesnius projektus“.

Čia formuluojama daug gerų idėjų:

„Čia galima pasidalinti bendra nuoskauda, kad yra išsakytų minčių ir idėjų, priimtų sprendimų pačioj Kultūros taryboj, ir taip niekur tos idėjos, sprendimai nenukeliavę“.

Per tarybas/ darbo grupes ministerija susiliečia su lauku:

„Per šitą mechanizmą bent šiek tiek ministerija susiliečia su lauku. Iš esmės ministerija toms taryboms numeta tik tuos klausimus, kurie yra komplikuoti, ar kurių nežino, kaip spręsti“.

Tai vienintelis tęstinis projektas:

„Norisi pradėti nuo kažkokių teigiamų dalykų, kurie įvyko. Tai Kultūros tarybos atsiradimas. Galiausiai matome tęstinį projektą, kad vienos Vyriausybės priimtas įstatymas liko kitai kadencijai, kitam ministrui, ir neminėsiu sunkumų, bet rezultatas džiugina. Kaip aš jau minėjau ne viename interviu, kad pasitikėjimas tuo dariniu auga sulig kiekvienais metais. Mes matom, kiek dirba pati taryba, kiek atvira, kiek ieško kontaktų su kūrybos operatoriais“.

Neigiami vertinimai**Darbas nėra sklandus, nors Vyriausybė tą garantavo:**

„Buvo įgyvendinti tik kai kurie gairių uždaviniai ir labai netobulai. Kaip pavyzdį pateiksiu – vėlgi vienas iš vyriausybės punktų buvo, kad sudarysime Lietuvos kultūros tarybą ir garantuosime sklandų jos darbą. Tai iš tikrųjų šita Vyriausybė tęsė prieš tai buvusios Vyriausybės atliktus žingsnius. Tai yra jau buvo numatyta anksčiau, kaip vyks, kokios yra procedūros, buvo įkurta taryba, bet, man atrodo, tas darbas nėra sklandus“.

Be to, buvo nurodyta:**Ekspertų nuomonių nėra paisoma:**

„Tarkim, yra X programa, atsisėdom, aptarėm kultūros lauką. Nepatinka vieni, kitus pakvieskim. Susėdam, išdiskutuojam, o paskui einam. Ne, niekada šitaip nedaro. Pasitelkiama tik tokiam formaliam susitikimui – „figos lapeliu užsidengti“, kad mes – pasitarėm su visuomene, čia ekspertai nusprendė. Tai ekspertai, kai bando sakyti, tai ministerijoje atsiranda „en“ raštų, „en“ įrodymų, kodėl taip turi būti. Žodžiu, iš esmės tai yra tik figos lapelis pridengti ministerijos vidinių grupių sprendimus. Realiai su visuomene tariamasi nėra“.

„Man teko dirbti su Kultūros lauku ir po to – su švietimo. Tai aš buvau nustebus, kai buvo rengiama švietimo strategija, tai aš pamačiau, kad ten yra profsąjungos ir visa kita. Ten tiesiog negali tame lauke nesitarti. Koks didelis kiekis ten yra įvykusių tų diskusijų, pokalbių, konferencijų. Teko dirbti su Europos komisija kuruojant projektus Europos Sąjungos, tai ten teko matyt, kaip Europos komisija tiria lauką. Jie iš karto tyrimų duomenis perkėlinėja į savo darbotvarkes. Jie rengia ir tas konferencijas. Teko matyt, kaip tai atrodo, kad tai yra sistemiška pastanga bent jau vaizdą legitimumo sukurti“.

Kultūros politikos tobulinimo kryptys/ veiksmai**Daugiau dėmesio skirti ne kiekybei, o kokybei:**

„Kultūros politikoje yra numatyta, kad dėmesys turi būti skiriamas projektams regionuose, bet atsižvelgiant į tai, kad reikia vis dėlto skirstyti tą finansavimą visiems sektoriams, privatiems, vyriausybiniais, nevyriausybiniais. Tuomet – kas lieka? Skirstoma po mažai, orientuojamasi daugiau į kiekybę, bet nežiūrima į kokybę. Ir tuomet atsiranda taip, kad tikrai atvežami puikūs projektai, puikios parodos, puikūs koncertai, puikūs renginiai, ir tada mes liekame su ta maža pinigų suma, kuri yra mums asignuota. O iš kur gauti likusią sumą? Ir tada mes liekam tarp visų ir turime stengtis kažkaip išgyventi patys. Bet gal vertėtų didesnę dėmesį skirti į kokybę. Atrinkti mažiau projektų, skirti didesnius pinigus tiems didesniems projektams ir tuomet galbūt galvoti, kaip šituos projektus vežti į regionus ir juos parodyti tenai. Ir tuomet galbūt paliesti didesnę žmonių dalį“.

„Dar kitas akcentas, kad vis dėlto ne į tą kiekybę Kultūros taryba turi kreipti dėmesį, bet labiau į kokybę. Ir patys ekspertai turėtų labiau analizuoti tuos projektus. Nes dabar yra labai daug formalių kriterijų, kuriuos tu turi atitikti rašydamas projektą, dalyvaudamas tame finansavime. Bet galbūt į tą kokybinę, nes vienas menininkas yra svaresnis, kitas mažiau. Bet kartais lieka nustumiama nežinoma Lietuvoje pasaulinio garso žvaigždė į antrą planą ir iškeliami kiti menininkai, kurie neparodo visos šiuolaikinio meno kokybės“.

Viešųjų pirkimų tobulinimas ar panaikinimas kultūros/ meno srityje:

„Aš pasakysiu, kad Kultūros ministerija, mano žiniomis, netrukdyt viešiesiems pirkimams atsirasti. Čia ne tai, kad mažiausios kainos problema. Aš pasakysiu, kad jokioje pasaulio šalyje ir Europoje tikrai nėra menai viešuoju pirkimo subjektu. Nėra. Kiti nesupranta, ką mes sakom. Ta prasme, vienintelė pasaulyje Lietuva turi viešuosius pirkimus kultūros srityje. Jie gali ir nedalyvauti, bet dokumentus reikia pildyti. Kitaip sakant, jei nori nupirkti Eimanto Nekrošiaus spektaklį su Eimantu Nekrošiumi ar Violetos Urmanos. Tarkim, Urmana turi konkuruoti, kas geriau ar pigiau atliks jos koncertą. Kodėl? Gal kas nors gražiau sudainuos, pavyzdžiui? Praktiškai tu privalai pildyti pirkimo dokumentus. Tai čia apskritai yra unikumas“.

„Mus gelbsti tai, kad turim privačių lėšų rėmimų, nes kitaip tas festivalis išvis negalėtų vykti, nes kiekvieną filmą jau vos pasibaigus festivaliui“, mes gaudome po visą pasaulį, ir dėl to filmo geresnio kovoja visi. Ir čia dar turi dalyvauti viešųjų pirkimų konkurse, tai čia net nedrįsk pasakyti, nes užjuoks pasaulis“.

„Čia buvo devintais, dešimtais, vienuoliktais metais – vyko labai rimtas supriešinimas per kultūros sektorių kultūros su visuomene, kultūros su valdžiomis. Buvo daug melo, šmeižto. Per tai atsirado visokių dalykų. Viešieji pirkimai yra to pasekmė. Buhalteriniai apribojimai, mokestiniai, kurių nėra daugumoj valstybių, nėra analogiškų. Naiviai manau, kad tai turi būti atsukta atgal, to atsisakyta. Nes tas, kas vyksta dabar su Kultūros taryba, yra totalus nepasitikėjimas valstybe“.

Reikalingas ministerijos, tarybų darbo viešinimas:

„Žiūriu iš spaudos pusės, kad neviešina, pvz., kas vyksta Kultūros ministerijoje. Kodėl spaudai ir visuomenei pranešama, į kokią šalį išvažiuo ministras, bet kokie pasiūlymai buvo vienoj ar kitoj taryboj, viena ar kita problema – ne? Mes apie ministerijos darbą nieko nežinom, nes visiškai nieko neskelbiama. Žinom tik tiek, kiek susiduriame asmeniškai“.

„Taryboms reiktų pradėti posėdžius „On-line“.

„Įdėtų bent į savo tinklalapį Tarybos nutarimus“.

„Nesakau transliuoti, bet kaupti, ir kad būtų prieinama ta medžiaga tiems, kurie domisi ir nori pasižiūrėti. Viešiesiems ryšiams ministras gali fotografuotis su užsienio vadovais“.

Mažinti mokesčių našlą menui:

„Mes sakom, kad didesnis dėmesys būtų kreipiamas į rinkos formavimą, nes mes esame palikti savireguliacijai. Bet vis dėlto politika turėtų atkreipti dėmesį ir į meno rinkos nebuvimą Lietuvoje. Tam tikra šešėlinė rinka susiformuoja dėl tam tikros mokesčių naštos, būtent mūsų sektoriui, galerijų sektoriui. Tai gal turi nukreipti žvilgsnį į privačią iniciatyvą ir daugiau dėmesio skirti tiems įstatymams, kurie liečia kasdieninį gyvenimą. Ir būtent tą rinką suformuoti“.

„Mes paminėjome konkretų dalyką apie mokesčius. Mes esam privatus sektorius, bet mes vykdomė nei tik komercinę veiklą. Ir mus iš tikrųjų pjauna PVM, tai didelė našta, kai tau reikia vykdyti savo veiklą. Tuomet atsiranda ir šešėlinė rinka, ir t. t. Menininkai nenori parduoti per galeriją, jiems patogiau parduoti tiesiogiai, bet valstybė surenka didelius mokesčius per galeriją.“

„Kažkokie įstatyminiai veiksmai turi būti, kad būtų įtraukta kultūra, susieta su investicijom. Aš dažnai, kaip žmogus iš muzikos sektoriaus, pagalvoju, apie ką buvo daug kalbėta ir nepadaryta. Jeigu būtų priimtas toks įstatymas viešosios, bent jau valstybinės erdvės, kad kažkoks tai procentas nuo sąmatos būtų skirtas vis dėlto įsigyti meno darbams. Apie tai buvo daug diskutuota, bet nieko nepadaryta. Leidyba – vienintelis prioritetas, pas mus iš tikrųjų ji yra tokia industrija, į kurią yra įdėta. Literatūra, kalba, buvo ir Atviros Lietuvos fondo ir valstybės didžiulis prioritetas. Visos kitos sritys to neturi. Kažkokia turi būti sukurta įstatyme sistema ir konkretūs žingsniai padaryti, kad tai atsirastų, nes kitaip mes matome, kad niekas nejudą. Pas mus yra didelė inercija“.

Didinti finansavimą:

„Jei palyginsim su Kanados kultūros politika, taip pat ir Skandinavų šalių, pamatysime, kad dėmesys kultūrai ir menui nepalyginamas. Tai čia yra vienas iš tokių dalykų, ką labai svarbu

peržiūrėti. Viena linija yra tas biudžetinis, nebiudžetinis, bet kita linija yra tai, kas yra laikoma vertinga, valstybės dėmesio verta kultūra“.

Akcentuoti, kad lėšos, investuotos į kultūrą ir meną, atsiperka:

„Klaidingas supratimas, kad kultūra – išlaikytinė. Čia turėtų būti ministerijos tyrimai netgi ekonominio pobūdžio. Nes buvo daryti prieš penkiolika metų. Konkrečiai kaip pavyzdį – mes, kaip festivalis, sumokam PVM maždaug tiek per metus, kiek gaunam iš valstybės, vien PVM. Žiūrint, kiek darbuotojų išlaikom, kiek mokesčių mokam ir t. t. Iš kitos pusės, kaip patvirtinimui – mūsų kolegos San Sebastiano ir Geteborgo festivaliai turi tiems tyrimams lėšų, nes jie brangūs. Tai atlikus tyrimus buvo įvardinta, kad vienas viešas euras, įdėtas į festivalį, atneša iš viešųjų pinigų 7 eurus valstybei. Tai lyg paprasti dalykai, bet, kad pas mus prasidėtų kalbos rimtos, tai būtų reikalingi tokie tyrimai ir reikalinga viską inventorizuoti, visą sektorių, įmones“.

„Aš irgi norėjau pasakyti – iš tikrųjų turėtų Kultūros ministerija suvokti savo misiją ir nelaikyti savęs kažkokia tai pastumdėle tarp kitų. Ne taip, kaip dabartinis ministras – apie mecenatystę, apie tas visas kultūrinės industrijas šneka. Iš tikrųjų reikia atsimiti esminį dalyką, kaip ir kultūrinė spauda turi, tai ir Kultūros ministerija turi esminę misiją – suvokti, ką kultūra duoda valstybei. Ir kokios didžiulės svarbos reikalas yra elementarus koncertas gero lygio, geras kinas“.

„Taip. Kiek tas duoda, kad išlaikytų tautą kartu ir sumažintų tą pačią migraciją. Kodėl dabar mano kartoje žmonės negrįžta? O kur čia, sako, nueiti? Vakaris nėra kur nueiti“.

„Kalbam apie ekonominę investiciją, bet ką dabar turime? Į muziejus norime pakviesti, atvažiuoja kuratoriai, atvažiuoja kolekcininkai. Jie iš karto klausia: „Kur nueiti?“ Šiuolaikinio meno centras, Dailės galerija. Tu tiesiog parodai, kur nueiti, bet rankos nusvyra ir galvoji. Dailės galerijoje ką tu dabar gali parodyti? Metus nebuvo įsigytas nė vienas šiuolaikinio meno kūrinys. Taigi kultūros investicija turėtų būti, nes ji turi grąžą tiems žmonėms, kurie atvažiuoja. Jie gali irgi atvežti“.

Turi būti sukurtas kultūros įstatymas:

„Aš noriu pasakyti, nes jūs klausiat, ką padaryti? Aš tikrai nesu kultūros politikė, bet man teko dalyvauti rašant kultūros politikos gaires. Man tada atrodė, kad to užtenka, bet dabar matau, kad vyksta kažkokie daliniai pokyčiai, o visuma nesikeičia. Labai daug susikaupė problemų per 25 metus. Ir tokių esminių dalykų, kaip infrastruktūros, reorganizacijos ir t. t. Ir aš šiuo metu galvoju, kad nėra būdo įvykdyti tuos įsipareigojimus, ką Vyriausybė priėmė, jei nebus priimtas įstatymas. Tada, kai rašėm gaires, visi sakė, kad neįmanoma, nėra, kas parašo ir t. t. Mes matome – kokios būtų deklaracijos – nė viena Vyriausybė geranoriškai savo įsipareigojimų nevykdo, ir niekas nevyksta. Aš manau, turi būti kažkoks įstatymas sukurtas, kad jis leistų integruoti tą strateginę reikšmę, deklaruojamą kultūrai pagrįsti ir kažkaip tai užtikrinti“.

„O aš norėčiau, kad būtų priimtas pagrindinis, gaubiantis viską, pagrindinis įstatymas ar tos pačios gairės pertvarkytos ir gavusios rimtesnį statusą, kur neleistų ministerijai viską pradėti iš naujo su naujo ministro atėjimu. Ir tas ministras jaustųsi tarp profesionalų, kad jis iš karto įeitų į tą kultūros lauką. Be kažkokių įstatymų, be kažkokių gairių, be kažkokių nuostatų, kaip dirba ministerija, kaip dirba kiekvienas skyrius. Ir iš esmės tas jų darbas ir tas visas įstatymas, jų pareigybės ar tie akcentai kiekvieno skyriaus ateitų iš apačios. Kad jie pagaliau pasižiūrėtų į tą kultūros lauką, tada formuotų savo metinės veiklos ar penkmečio, ar dešimtmečio veiklos planus, ir jie būtų kažkaip įforminti. Labiausiai norėčiau, kad būtų dokumentai, eilutė biudžete. Būtų kažkokie tai prioritetai“.

Reikalingos esminės reformos pripažįstant nevyriausybinių sektorių kultūros lauke:

„Vienas dalykas, kas man nutiko per 26 metus, tai niekada nebuvo kalbos, kokia bus pertvarka kultūros sektoriaus, pereinant iš tarybinių laikų į šiuos laikus. Aš nesiūlau, kad visi turi būti uždaromi ar panašiai. Žemės ūkiui ar gynybai, ar kitur mes turėjom tam tikras pertvarkas. Su kultūra niekada to nebuvo. Devyniasdešimtųjų kažkelintais metais buvo padarytas tyrimas su skandinavų parama. Buvo Kultūros politikos tuometinis tyrimas, man atrodo, kad dekretas pasirašytas, jei neklystu. Tai ten buvo tokia frazė: „Kultūros ministerijos užduotis einamuju laikotarpiu apsaugoti kultūrą nuo sukrėtimų, kuriuos gali sukelti pokyčiai“.

„Tai ir saugo iki šiol, kad niekas nesukrėstų kultūros sektoriaus. O tuo pačiu metu jau atsirado nevyriausybių organizacijų, kadangi teisė jau leido viešiesiems asmenims, privatiems asmenims steigti įvairius darinius, jų yra labai daug, daugiau nei valstybių, bet šitas sektorius paliktas šone. Reikia optimizuoti. Tai turi būti. Anksčiau ar vėliau prie to prieis, tik nežinau, ar aš to sulauksiu iki pensijos ar iki mirties. Tas Estijoje įvyko, Slovėnijoje įvyko. Turi būti susėsta už stalo ir einama prie kažkio vieningo optimizavimo. Nes dabar Lietuva labai prabangi valstybė, išlaiko ir visą seną sektorių, ir bando finansuoti ir išlaikyti naują sektorių. Įsivaizduokit, kad ir Tarybinė Armija yra, ir lietuviška. Ir visiems turi užtekti, ir visų poreikius patenkinti. Tai vienas dalykas. Antras dalykas – neturi likti ir negali likti skirstymo valstybiniai – nevalstybiniai. Nes turi likti vieningos sistemos dalys, nes kas yra valstybiniai, kas nevalstybiniai? Kas yra Čiurlionio muziejus? Jį inicijavo privatūs asmenys. Kas yra Jaunimo teatras? Jį inicijavo privatūs asmenys. Privačios iniciatyvos yra sustingusios, pavirtusios valstybinėmis organizacijomis, turi savaiminį apsigynimą nuo pokyčių. Šių laikų Lietuvos iniciatyvos yra analogiškos seniems laikams. Jos visos yra paliktos sau. Taip neturi būti. Turi būti bendra sistema, tarpusavyje susijusi“.

Reikalinga atnaujinti kultūros infrastruktūrą:

„Aš pritarčiau tai nuomonei, kad yra neteisingai suformuota, kartais ciniška, kartais tamsi nuomonė apie kultūros lauką. Sakyčiau, labai skurdus sektorius ir vienintelė valstybė tarp kitų kaimyninių Europos Sąjungos valstybių, kur visiškai neįdėta nieko, nei į pertvarką struktūros, nei į jos atnaujinimą, į žmonių kvalifikacijas. Paimkim, toje pačioje Estijoje... Lenkai per paskutiniuosius devynerius metus, vien per 2006–2013 m. finansavimo laikotarpį – pastatė apie 15 naujų koncertinių salių ir operos teatrų. Tai jie išleido 25 proc. Europos Sąjungos pinigų vien muzikai. Per tą laiką Lietuvoje, Vilniuje apskritai nėra nė vienos koncertinės salės pastatytos. Kitos valstybės tą daro. Matome, kad stumiamas kultūros laukas į tokį atsilikėlių valstybėje sektorių. Man tai yra labai nekompetentingas požiūris pirmiausiai tų žmonių, kurie formuoja visą valstybės politiką, į šitą kultūros lauką, į jo svarbą valstybingumui, jo išlikimui“.

Kultūros darbuotojų stažuotės:

„Dėl tobulinimosi: dabar viena kultūros programa Taryboje, bet labai mažas finansavimas tenai. O iš esmės, kad tobulintis ir kelti kvalifikaciją, tai nėra tokio bendrinio dalyko. Yra stipendijos, kurios irgi tik atskiriems iniciatyviems žmonėms“.

„Viena mūsų darbuotoja laimėjo konkursą užsienyje, vienintelė iš Rytų Europos, savaitės kursas. Ir buvo svarstoma stipendija, prašė stipendijos, tai buvo toksai komentaras, neoficialiai gavau tokį komentarą: „Taigi, ji priklauso privačiai įstaigai.“ Ir nedavė“.

„Kultūros ministerija turėjo tą dalinį darbuotojų tobulinimosi ir kvalifikacijos kėlimo centrą, kuris veikia nuo tarybinių laikų“.

„Labai senamadiškas“.

„Jis tai darė kokius 15 metų. Jis rengė daug, nuosekliai, bet tai buvo skirta tik valstybei“.

„Faktiškai tenkino tą biurokatišką sukurtą aparatą, kai žmonėms reikėjo kvalifikacijos pažymų, tenkino tą ratą“.

„Tai buvo regionams galimybė išvažiuoti į komandiruotes“.

„Bet tai yra niekiniai pinigai. Man tai čia yra viena iš tokių keistenybių lyginant su tais gigantiškais srautais pinigų, kurie buvo mesti į mokymus ir kvalifikacijos kėlimą bet kokiuose kituose sektoriuose ir struktūriniuose fonduose. Man atrodo, kad čia dar vienas tipiškas valdžios santykio su kultūra pavyzdys“.

„Mes festivalio metu darome kino žmonėms rinkodaros mokymus, atsivežam geriausius pripažintus specialistus. Tikrai susirenka apie 200 žmonių. Ir ką jūs manote? Parašėm paraišką, gavom kažkur tai septintadalį. O paskui aš sužinau, būdama Kultūros ir meno taryboje, kad šitą programą reikia mažinti, nes grąžino pinigus. Kodėl taip, niekas nepasakys“.

„Aš pervažiavęs pakankamą kiekį stažuotčių, trumpalaikes ir ilgalaikes. Aš net nebandžiau Lietuvoje, nes nėra kur. Nes nueiti, kad papasakotų, kaip veikia Kultūros centras Tarybų Sąjungoje, nu, tai, tai aš žinau. Jiems net nereikia, ta prasme, čia yra visiškai prasilenkimas“.

Valstybinio audito ataskaitos
 „Kaip Kultūros ministerija formuoja
 kultūros politiką, organizuoja ir
 kontroliuoja jos įgyvendinimą“
 8 priedas

Vilnius, 2016 m. spalio 6 d.

Tikslinė grupė: Kultūros ministerijai pavaldžių
 biudžetinių įstaigų atstovai

Tyrimas atliktas
Lietuvos Respublikos
valstybės kontrolės
 užsakymu

Įrašo tekstą pakeitėme taip, kad nebūtų galima nustatyti duomenų subjektų tapatybės.

Dabartinės kultūros politikos formavimas „Kaip vertinate dabartinį kultūros politikos formavimą?“

Kultūros politikos formavimo nėra:

„Jeigu ir bandoma formuoti kažkokią kultūros politiką, tai niekas apie ją yra neaišku, tai visiškai nekomunikuojama, ir neaišku, kas yra svarbu, ir kas – svarbiausia. Ta pati regionų politika yra abstrakcija, gali ją interpretuoti, kaip nori. Kadangi nėra pateiktų jokių įrankių, kaip įgyvendinti tą politiką, tai visi yra tokiame balagane ir nesusikalbėjime“.

„Ar apskritai egzistuoja kultūros politika? Požiūris į kultūrą per Kultūros ministerijos veiklos arba neveiklos prizmę. Svarbu trukdyti arba imituoti darbą. Kas muziejų sektoriuje yra labai svarbu, norint strateguoti, daryti taktinius žingsnius – reikia įsivertinti esamą situaciją. Tai esamos situacijos analizė, monitoringas irgi neegzistuoja. Tie kriterijai, kuriais vertinama muziejų veikla, yra visiškai nekorektiški, nediferencijuoti, nelankstūs ir visiškai neatspindi situacijos. Visiškai neatsakingas požiūris į kultūrinį paveldą, lituanistines vertybes, kurios, pvz., yra užsienyje, ir visų civilizuotų valstybių yra šimtametė praktika, galimybė, kaip susigrąžinti lituanistinį paveldą – kas turėtų būti vienas iš prioritetų, ir šitas labai akivaizdžiai jaučiasi įvairiausiomis plotmėmis: juridinėmis ir finansinėmis“.

Nėra strategijos:

„Visiškai trūksta strategavimo. Toks vienas labai konkretus pavyzdys, pvz., Lietuvos meno pristatymas užsienyje. Aš nematau koordinuotos veiklos. Yra Lietuvos kultūros institutas, bet muzika ten yra 2 proc. veiklos. Yra Lietuvos kino centras, tarsi atskira įmonė, kuri turėtų rūpintis kino sklaida. Tarkim, ar dailė turi tokį centrą, ar teatras turi tokį, ar šokis turi? Tarkim, mes tuo užsiimam – Šokių informacijos centras, Filharmonija tuo užsiima, bet valstybiniu mastu – man neaišku – ar to reikia, ar nereikia?“

„Strategijos nebuvimas – tai yra nuolatinė, besitęsianti problema, niekas nesikeičia, kokia valdžia bebūtų, kokia partija bevaldytų. Nė viena nežino, ko reikia, nėra bandymo sueiti, nėra tęstinumo“.

„Bent jau muziejai gyvena pagal tris strateginius planus. Neduok, Dieve, į kitų metų strateginį planą įrašyti tą patį, kas buvo praeitais metais, nes tai netinka, nedera. Aš neįsivaizduoju, ar yra suvokimas, kas yra strategija, kas taktiniai žingsniai, tęstiniai, kad tą strategiją pasiektum“.

Yra tik reakcijos į išskylančias senas problemas:

„Negalėčiau sakyti, kad vyksta kultūros politikos formavimas. Vyksta tam tikros reakcijos į labai įsisenėjusias, stagnuojančias, neišspręstas problemas, į kurias ne tik kultūros laukas, bet ir valstybė vėluoja atsakyti į tuos klausimus. Tai apie formavimą tikrai negalėčiau pasakyti kaip apie kokį racionalų veiksmą“.

Partijos ir Vyriausybės kultūros politikai neskiria pakankamo dėmesio, nors ir žada:

„Partijos kultūrinėse programose nėra analizės. Nors ten būta įvairių dalykų, prieš kokius keturis metus konservatorių programa rašyta labai išsami ir didelė, vos ne 100 puslapių vien kultūrai skirta studija. Bet kas atsitinka po to? Iš tikrųjų, kai yra formuojama Vyriausybės programa, tai politinės valios kultūros srityje nebelieka ką nors daryti jau iš karto šitam lygmenyje – Vyriausybės programoje. Dar nebuvo nė vienos Vyriausybės, kuri nedeklaruotų, kad kultūra nėra prioritetas, jos visos tą darbą padaro, išskyrus Vyriausybę (2008-2012 m.). Šita deklaracija visada yra paleidžiama į eterį, ir nė viena Vyriausybė šios deklaracijos neįtvirtino ir nerealizavo. Kodėl? Viskas stringa ne deklaracijų lygmenyje, o įgyvendinime. Nėra aiškaus apsisprendimo ir suvokimo, ką iš tikrųjų norima padaryti, kas yra prioritetas? Ir kaip pamatuoti tuos rezultatus, kad po 4 m. galima būtų pasakyti – štai ką mes padarėme“.

Kita vertus, buvo nurodyta, kad teigiamai reikia vertinti Lietuvos kultūros tarybos suformavimą:

„Apie Lietuvos kultūros tarybos suformavimą, iš Lietuvos kultūros politikos gairių tai buvo vienintelis įvykdytas dalykas“.

Kultūros ministerijos vertinimas**Neigiami vertinimai****Trūksta strategijos:**

„Ministerijos pozicija nesuprantama pristatant Lietuvos meną užsienyje, galbūt čia neaiški veikla. Man neaiškus strategavimas. Gerai yra prioritetai: regionai, edukacija, tapatumas yra prioritetai, bet, va, šiuo aspektu – kur?“

Ministerijos darbuotojų kompetencija:

„Į B lygį persimetė visiškai nemokšišumas, kur nieko bendro nebėra su profesiniu pasirengimu“.

„<...>– rašytojas – klausė: „Ar Kultūros ministerijoje dar yra bent vienas kultūros žmogus?“ Ministrui tokia sąvoka nežinoma ir matosi, kad jis nesigauja, sako: „Mes stengiamės, kad būtų“. Ir, praėjus savaitei, jisai B lygyje žmogumi, atsakingu už <...>, paskyrė asmenį be kultūros srities išsilavinimo, ar darbo patirties.“

„Kitas, paskutinis momentas, kas liečia apie kadrus, tai visumoje ministerija įtartina atrodo, kai skelbia konkursus, net neįdeda tarp prioritetų, kad žmogus būtų dirbęs kultūros sektoriuje, kad kažką bendro turėtų su tuo. Ir ten atsiranda masė kadrių, kurie ateina su savu negatyviu požiūriu į kultūrą, kaip standartą paimant – galvoja – jeigu yra menininkas, jisai nori vogti pinigus ir panašiai, o ne realiai įgyvendinti projektus. Su tokiu žmogumi komunikuoti yra gana sudėtinga“.

Europos Sąjungos paramos įsisavinimas:

„2015 m. Kultūros ministerijos biudžete liko net nepaskirstyta 30 milijonų litų arba 8,5 milijonų eurų ES finansinės paramos, šiemet ji dar nebus pradėta skirstyti. Tai dvejų metų atsilikimas, darant viską ne taip ir sukuriant žiaurų dirbtinį labirintą ES paramos niekada negavusiam sektoriui ir jo labai stokojančiam. Čia jau reikia sugebėti elgtis taip, kad padaryti viską, kad sektorius to negautų. Manau, kad kalbėti faktais apie atsinaujinimo plėtojimą nėra jokių galimybių“.

Nesiskaitymas su kultūros lauko atstovais:

„Ši ministerija ketverius metus gąsdino, pradėjo nuo klaidinimo, paskui prasidėjo kvailinimas, paskui prasidėjo gąsdinimas, o paskui prasidėjo grasinimas“.

Neatstovauja, negina kultūros sektoriaus žmonių:

„Yra jausmas, kad Kultūros ministerija atstovauja Vyriausybei prieš kultūros sektorių, o ne kultūros sektorių ir visuomeninį interesą prieš Vyriausybę ar Seimą. Kitaip tariant, mums neaišku, kurioje barikadų pusėje esam. Pvz., su Krašto apsaugos ministerija, jeigu jie eitų prieš Lietuvos kariuomenę, tai kažkoks nesupratimas būtų“.

„Kultūros laukas turi būti atstovaujamas per ministeriją Vyriausybėje ir Seime, ir atvirkščiai. Mes labai dažnai girdime, kad ministerija labai retai atstovauja arba atstovauja labai pavėluotai“.

Kultūros ministerija neturi autoriteto, į ją žiūrima kaip į antraeilę – ministerija pati dėl to kalta, nes neįrodo savo svarbos:

„Seime žiūrima į Kultūros ministeriją kaip antraeilę. Visos ministerijos yra rimtos, o Kultūros ministerija visą laiką – „jeigu negavom čia, tai bus gerai ir Kultūros ministerija“. Ir visą laiką ta ministerija tokioj našlaitės rolėje. Bet aš manau, kad čia yra kalta pati ministerija, jeigu jie neįrodo savo darbais ir pozicija, jie nesugeba įrodyti, kad jie lygiai stovi su kitomis ministerijomis, gal net turėtų truputėlį ir aukščiau būti. Ir kai visi į tai žiūri nerimtai, ir kai ministras aiškina: „Aš einu, visiems įrodinėjau“. Tai nėra įrodinėjimas, turi matytis visa tvirta pozicija. Aš manau, viskas priklauso nuo žmonių“.

Neaktyvi rengiant įstatymus:

„Mes labai jaučiam, kad įstatymų rengimas priklauso nuo žmonių, kurie ten dirba. Pvz., su Kultūros centrų įstatymų parengimu. Aš jau neprisimenu prieš kiek metų mes su Kultūros ministerija pradėjome rengti Kultūros centrų įstatymo projektą. Esam kviečiami į darbo grupes, tai vyksta metai iš metų, duodam pasiūlymus, jie kažkur vėl dingsta, vėl yra padaroma savaip. Atrodo, kad ten žmonės yra taip pavargę nuo savo darbo, taip daro viską per prievartą, ir mes jiems ne partneriai, o kažkokie oponentai. Nėra to dalykinio dialogo, nėra dalykinio darbo“.

„Visi komentarai į būsimas tvarkas ir įstatymus ateina visiškai pavėluotai. Mes esame įkaitai, patekę į įstatymus ir direktyvas, kur kitoms sritims yra padarytos išimties. Dabar naujausias atsitikimas tai yra darbo užmokesčio keitimas, kuris bus mums nepaprastai sudėtingas, kuris neatitinka kultūrinės veiklos specifikos. Bet čia vėlgi yra mūsų pavėluota, nors išimtis yra padaryta mokslui, švietimui, kūno kultūrai ir sportui, ir tarptautiniams projektams“.

„95 proc. skola įstatymų leidybos aktų Seimui šią dieną, tai yra pagal Vyriausybės kanceliarijos duomenis“.

„Pati ministerija stovi prieš Vyriausybę, neatstovauja jai. Pvz., šiandien Vyriausybės posėdyje eina viešųjų pirkimų įstatymo pakeitimas. Bet įstatymo pasiūlymai yra pateikti ne Kultūros ministerijos pasiūlyti mums reikalingi sprendimai, o Viešųjų pirkimų tarnybos vadovės. Ir ne Kultūros m-jos, o premjero patarėjo kultūrai, tame tarpe ir Valstybės kontrolės tarnybos žmonių. Tarnyba pasako, kaip reikia formuluoti įstatymus ir atsiunčia. Pvz., konkrečiai menų sk. vadovei, kaip reikia formuluoti, kad Kultūros taryba, kurios gairėse pasakyta, kad turi veikti kaip Mokslo taryba analogiškai. Ir kad ji galėtų kaip Mokslo taryba ekspertus kviesti, ir, jei nebūtų bendro mažiausios kainos pirkimo reikalavimo, tai net pasufleruoja, kaip formuluoti, kad šita galimybė būtų rasta. Ministerija to nieko nedaro“.

„Vienintelis sektorius valstybėje, kuris savo vidinėje sistemoje, tai yra administravimo sistemoje, neturi jokio analitinio centro, jokios struktūros, kuri mąstyty ir permąstyty, ir ieškoty būdy, formuoty. Į kalną galima lipti iš skirtingų pusių. Prof. Daujotyte nuolat pabrėžia, cituoju: „Nėra nieko, kas neturėtų alternatyvos“.

Nesimato ryškesnių ministerijos darbų:

„Dabartinis kultūros ministras buvo paklaustas, ką per 4 m. jo ministerija padarė. Tai dabartinis ministras įvardino tris darbus, tai įvertinim – trys darbai per 4 m. – tai daug ar mažai? Tai įstatymas, kur suteikta teisė kiekvienam skirti 2 proc. kur nori, gauti šiuos 2 proc. gali ir meno kūrėjai, tie žmonės, kurie turi meno kūrėjo statusą. Antrasis – apie darbo santykius, bet neišsprendžia pagrindinės problemos. Įšaldo šią problemą. O trečias darbas – ir pamiršau, galbūt struktūriniai fondai. Bet, kai pradedi analizuoti, kuo tai išvirsta, matai kad tai niekas. Visa kita, ką dabartinė ministerija ir prieš tai buvusi deklaruoja – jie atsiremia į konkrečių organizacijų rodiklius. Jie pradeda vardinti, kiek žiūrovų apsilankė, kiek apsilankė muziejuose. Čia yra ne ministerijos darbas, tai yra kultūros įstaigų darbas. Kaip ministerija turi dirbti, kokie įrankiai m-jos arsenale yra – tai įstatymdavystė, labai blogai dirba, neaktyviai, kiekvienas jos sektorius yra labai problemiškas“.

Teigiami ministerijos vertinimai

Yra gerų darbuotojų:

„Puikus pavyzdys yra ministerijos kancleris, su kuriuo mūsų asociacijai teko bendrauti. Yra miela, malonu kalbėti apie dalykinius reikalus su žmogumi, kuris tikrai yra kompetentingas“.

Gerai darbai: padidėjo darbo užmokestis, rėmimo įstatymas, teatro įstaigų įstatymas:

„Trys geri darbai: padidintas užmokestis kultūros darbuotojams, tai nereiškia, kad gauna orų, normalų atlyginimą. Meno kūrėjams sudaryta 2 proc. galimybė gauti rėmėją, padidintas užmokestis kultūros darbuotojams ir teatro bei koncertinių įstaigų įstatymas – tai trys darbai, kuriuos ministras atliko“.

Su tam tikra ironija:

Cirko steigimas:

„Prie gerų darbų galima pridėti cirko įsigijimą. Kultūros ministerija tapo steigėja ir įkūrė „Baltijos cirką“.

Lietuvos liaudies kultūros centrą pervadino į Nacionalinį kultūros centrą:

„Ir dar labai vieną rimtą darbą padarė, Lietuvos liaudies kultūros centrą pervadino į Nacionalinį kultūros centrą nuo spalio 1 d.“

Ministerija ir tarybos/ komisijos/ darbo grupės

Neigiami vertinimai

Ministerijos bandymai kontroliuoti Lietuvos kultūros tarybą:

„Čia jau pagalių į ratus kaišiojimas buvo šimtaprocentinis, nuo pat pradžių – norint pakeisti Tarybos pirmininką, kad jis būtų vadybininkas be kultūros išsilavinimo. Tas komitete nepavyko“.

„Ministerijos elgesys santykiuose su Kultūros taryba per visą šitą kadenciją praktiškai buvo pagalių kaišiojimas, pasirinktas kariavimo ir diktato kelias, kas tiesiogiai blogai atsiliepė kultūros operatoriams, kurie teikia paraiškas. Tai, kad ministerija pradėjo smulkmeniškai kištis į projektų kriterijų vertinimo sandarą, tai, kad ministerija nuleidžia 30 balų savo kriterijų, kurie kartais iškreipia visiškai vertinimo projektų situaciją. Nekalbant apie tai, kad savo kadencijos pradžioje šitas ministras, nepaisant to, kad Vyriausybės programoje buvo parašyta, kad steigšime Kultūros tarybą ir remsime jos veiklą, tai jisai pats kvestionavo šitos įstaigos išvis reikalingumą“.

„Aš viršininkas – tu durnius“, pavaldžioms įstaigoms pats mėgstamiausias posakis ministerijos, kas reiškia – čia toks lygis, čia anoks lygis. Tai tas kriterijų vertinimo sistemos visas visuminis reguliavimas iš esmės reiškia: „Aš tau surišiu rankas, surišiu kojas, ir tu dabar tuoj pat greitai bėk“. Taryba gauna per galvą, kodėl toks turinys, kodėl tokie reikalavimai“.

Darbuotojų, vertintojų stoka:

„Pritrūko Kultūros tarybai to pagrindinio dėmens – galimybės turėti žmonių ir laiko analizei. Nes dabar yra taip – turi verstis per galvą pagal krūvą projektų ir paraiškų. Tai nelygintina su kitų valstybių Kultūros tarybomis, ir toksai atviras karas. Mes visi puikiai žinom, kaip tenai buvo su visais etatais“.

„Visoj Europoj vienintelė Lietuvos kultūros taryba turi septynis tūkst. paraiškų. Kai kitos tarybos aptarnauja pusantro ar dar mažiau tūkstančių“.

Projektų finansavimo stoka:

„Iš valstybinių, biudžetinių įstaigų pusės buvo ypač siurrealistinis atvejis, kai per 2008 m. krizę, ne tiktai mums trigubai pakilo mokesčiai. Labai stipriai pakilo PVM, beveik 4 kartus. Bet dar ministerija „užnulino“ visas programas, kurių praktiškai iki šiol normaliai „neatnulino“. Tai tas „užnulimas“ yra dar blogesnis dalykas negu blokados laikas, nes iš esmės jau lėšos lyg ir atsistatė, ir atsirado, bet nematoma poreikio, kad vyktų svarbūs įsigijimai ar knygų, meno vertybių, ar instrumentų ir t. t. Kažkoks elgetavimas, ir dėl to mes negalime pasijusti lygiaverčiai partneriai daugeliui mūsų kaimyninių šalių, visą laiką mes kažkur tai iš paskos“.

Neaiškus santykis tarp ministerijos ir kultūros tarybos projektų finansavimo:

„Paminėčiau vieną dalyką, kuris įneša daug chaotiškumo ir neaiškumo atsiradus Lietuvos kultūros tarybai. Išskyla esminis klausimas: kas yra politikos formavimas, ir koks yra ministerijos vaidmuo šitoje situacijoje. Atsiradus Kultūros tarybai ir permetus ten daugiau finansavimo programų, pati ministerija nenustoja skelbti taip pat kažkokių finansavimo programų. Ir tai sukėlė chaoso situaciją, nes tu nebesupranti, kas per ką yra remiama ir finansuojama. Ministerija skelbia, kad visi finansavimo svertai dabar yra tik Kultūros taryboje, Kultūros taryba nuolat kontrargumentuoja savo viešuosiuose susitikimuose su visuomene, kad jos biudžetą sudaro 11-12 proc. visų asignavimų, kuriais disponuoja Kultūros ministerija, ir kad jiniai tikrai visumos nevaldo. Tai ministeriją dar dalį to skirstymo pas save yra pasilikusi, kaip autorių teisės. Jie ten skelbia daug konkursų, ir nebesupranti, kas yra kas, kas vyksta. Panaši situacija yra neišspręsta su Kino ministru centru. Šiaip iš principo yra labai gerai, kad sektorius yra didžiulė industrija, kuri valdoma per vieną kažkokią instituciją civilizuotai, ir viskas tvarkoj. Bet dalis kino programų vėl atsidūrė Kultūros tarybos akiratyje, tenai nuleista ir numesta, kas yra visiškai nesuprantama. Reiškiasi, sektorius vėl privilegijuotoje situacijoje palyginus su kitais, jisai turi atskirą specializuotą instituciją ir dar tiesia ranką į tą bendrą katilą. Tai tokie dalykai ir tvarkosi politiškai, tokius dalykus ministerija turėtų tvarkyti, užuot smulkmeniškai reglamentuodama projektų vertinimų kriterijus, ką Kultūros taryba tikrai būtų pajėgi pasidaryti savarankiškai pagal bendras kažkokias kaitos gaires“.

Tendencingai parenkami Kultūros ir meno tarybos nariai:

„Tai kas yra Kultūros ir meno taryba, kaip pagrindinė patariamoji Kultūros ministerijos institucija? Tai yra parinktų žmonių grupė. Ir kai tik pasikeičia ministras, tai tuoj atsiranda savų deleguotoji dalis arba irgi iš asociacijų pageidaujantieji atstovai. Atsiranda kažkam atsistatydinus, nes laisvų ten yra labai mažai. Iš esmės mes dabar turim tarsi „Sovietinę aukščiausią tarybą“ – Kultūros ir meno taryba prie Kultūros ministerijos ir turime dviem pakopomis į Kultūros tarybą išrinktus žmones – tuos 11“.

Teigiami vertinimai**Lietuvos kultūros tarybos įsteigimas – tai teigiamos permainos etapais:**

„Pagal Lietuvos kultūros politikos gaires, kurios buvo patvirtintos dar praėjusio Seimo, buvo numatyta įsteigti Lietuvos kultūros tarybą, atskirti Lietuvos kultūros politikos formavimą nuo įgyvendinimo. Tokie dalykai, kaip kino centro įsteigimas, yra atliekami etapais – tai etapais atliekamos permainos Lietuvos kultūros politikoje“.

Ministerija nepakankamai pasinaudoja kultūros sektoriaus darbuotojų patirtimi formuojant kultūros politiką:

„Sektorius turi daug siūlymų surinkęs iš savo patirties ir kuriais galėtų prisidėti prie kultūros politikos formavimo. Tai ministerija kažkaip nepasinaudoja tuo dalyku, nors sektorius labai norėtų duoti“.

Darbo grupių siūlymų nėra paisoma:

„Tai ne tai, kad nuo pradžių tą darbo grupę kuria kažką, bet mes pakviesti įrodinėti, kad čia nėra logikos ir kitaip. Ir, aišku, vis tiek visi pasiūlymai nueina į tyrus kažkur. Ir Kultūros centrų įstatymas, ir kvalifikacijos, ir atestacijos – visi šitie dalykai yra užstrigę jau daug metų. Pvz., jie turi tokį elementarų geriausio centro konkursą, yra renkamas centras ir yra nuostatai. Bandom įrodyti, nes tikrai yra kuriozai, ten, tuose nuostatuose, pvz., yra kriterijai, kad turi atitikti kategoriją, ten tiek salių, tiek kolonų. Į turinį nebežiūri. Yra daug centrų, kurie turi labai mažas, neatitinkančias patalpas, bet pats turinys yra labai geras. Ir jie niekada nelaimi, kiek dalyvavę, visi tiesiog praradę viltį, tiesiog jau nebedalyvauja. O kuriozai būna tokie, kad Kultūros centras paskelbia geriausią, mes norim pasižiūrėti, kas tai per centras, o jie net svetainės nebeturi. Aš pati su savo centru dalyvavau, turinys jiems neįdomus – jeigu nėra tiek kolonų, salių ir langų, jūs niekada nebūsit geriausias centras. Bandom įtikinti, kad turinys yra svarbu – niekaip“.

Kultūros politikos tobulinimo kryptys/ veiksmai**Finansavimo didinimas:**

„Kultūros ministerijos silpnos pozicijos bendrame valstybės biudžete ir bendrame visų ministerijų kontekste buvimas ir silpnų raumenų turėjimas. Mano supratimu, turėtų tas biudžetas adekvačiai augti, jisai turėtų augti, bet kiekvienas politikas tada paklaus, nuo ko nuimti? Bet be augimo ir be optimizavimo išlaidų ministerijoje tikrai nieko nebus. Neturėtų nevyriausybinis sektorius ir biudžetinis sektorius konkuruoti dėl finansavimo savo kūrybiniais projektams, kas dabar vyksta per Kultūros tarybą. Visas biudžetinis sektorius, jeigu jisai yra įsteigtas valstybės, tai valstybė – steigėja, ar savivaldybė steigėja, jos turi prisiimti adekvačius įsipareigojimus, o ne blokados laikų įsipareigojimus. Praktiškai kultūros sektorius yra likęs blokados laikų situacijoje, kada yra tau duodama tiek, kad tu iš bado nenumirtum“.

„Finansavimas: gyvybę palaiko, bet gyvenimo nėra“.

„Finansavimas supjudo patį kultūros sektorių, supriešina vieną su kitu: teatrą su muzika, dailę su kinu, nes kiekviename bendrame forume vyksta paklodžių tampymas į savo pusę, nes

visiems trūksta. Vadinasi, kažką reikia keisti iš esmės. Taip, išteklių bus riboti, bet tvarkos reikia labai”.

Kultūros politikos veiksmai turi būti paremti finansais:

„Pvz., aš sugalvoju regioninę politiką, aš noriu regionuose pakelti kultūrinę švietimą, kultūrinę sklaidą, ar aš noriu vežti tenai profesionalius aktorius, kad jie tenai kažką kurtų su bendruomene ir vežtų tada į miestą, ar aš noriu tą miestą prie kaimo priartinti – ką aš noriu daryti?“

„Svarbu nuspręsti, ir, jeigu aš nusprendžiu, kad profesionalai kurtų regionuose, nes man atrodo, kad tai bus indėlis ir į vietinę kultūrą, ir tai praplės ir miestiečio akiratį, ir panašiai – tai aš finansuoju rezidencijas tenai“.

Kultūros ministerija turi žiūrėti į turinį, o ne į vadybą:

„Pirmas dalykas, aš kaip Kultūros vadybininkų asociacijos narys noriu pasakyti, kad Kultūros ministerija privalo žiūrėti į turinį, o ne į vadybą. Vadyba yra svarbus dalykas, bet jeigu tame nėra turinio, vadinasi, mes užsiiminėjame komercija. Pagrindinis momentas yra tai, kad Kultūros ministerija turėtų prižiūrėti, kad visuomenė gautų kultūrinę pridėtinę vertę kuriančias paslaugas, produktus, ar tai yra spektakliai, ar parodos, ar muziejai. Iš esmės, kad suvoktų, kokia yra kultūros investicija į šalį, kiek tai duoda tiek per ekonomiką atgal, tiek per kūrybiškumo skatinimą, tiek per švietimą. Tai reiškia, kad tai suprasti, reikia daryti daug analizės, bet ne taip, kaip čia minėta – daro tyrimus du metus. Pasidaryti realias išvadas, tiesiog ant popieriaus tiksliai surašyti – kas mums svarbu ir kas – svarbiausia?“.

Bendrauti su profesionalais, dirbančiais kultūros lauke, ir įgyvendinti jų siūlymus:

„Pradžioje reikėtų sutikti su profesionalais. Kaip Jūs galvojate tai padaryti, kaip geriau padaryti? Ko reikėtų, kad tai įvyktų? To labiausiai ir trūksta, kad nesikalbama“.

„To labiausiai trūksta“.

„Daug kartų mes inicijavome susitikimus su rajonų, su scenų menų įstaigų ir visų lygmenų vadovais, vyriausybinių ir nevyriausybinių. Pagaliau, aš dar prisimenu tą visai neseną „Bernardinuose“ diskusiją – 2 dalių. Ten pasiskaitykit ir įgyvendinkit, ir viskas – 4 puslapiai“.

„Kalbėti su Kultūros ministerija ar su kaip kuriais valdininkais galima, tie pokalbiai vyksta, bet rezultatų nėra. Bet aiški situacija yra tame, kad nėra interesų, jie neserga už kultūrą“.

„Dialogas ir konsultacijos su sektoriumi visais svarbiais klausimais. Ir labai plačios, ne tik formalizuotos, kur sukviečia tik vadovus, kokių nors kūrybinių asociacijų atstovus, kad būtų atviros platformos įvairiausių nuomonių išsakymui. Ką daro Europos komisija, kaip, pvz., jeigu būna kokios teisinės iniciatyvos, ar naujos programos yra rengiamos du ar tris mėnesius – 10 dienų terminas, o ne mėnesio, kad staigiai sureaguotum. Atvira platforma, paskelbtas kažkoks dokumentas, ta problematika išdėstyta, kurios klausimais yra rengiamos konsultacijos. Ir visi dalyviai yra lygūs, ir vienodai turi teisę pasisakyti. Ir jau po to, tų protų, kurie sėdi ir protauja arba neprotauja, yra kalbėtis su savo ekspertais, su savo tarybomis, ir su visa šita konsultacine medžiaga atėjus, spręsti tą problematiką, kokią jie yra iškėlę. Tai čia yra pirmiausias dalykas – pasitikėjimo ryšio atstatymas su sektoriumi“.

Daugiau viešumo ir aiškumo finansuose:

„Viena iš pagrindinių mano minčių, kad būtų skaidrumas – kas sudaro tą likusią 90 proc. biudžeto dalį, kodėl to nepaskelbti? Mes tarsi numanom, kas ją sudaro, bet kas iš tikrųjų? Ir ministras ne vieną kartą kaltino Kultūros tarybą, kad kažkokia neskaidri, kad viskas neaišku. Bet ten pas juos ministerijoje, kaip viskas skaidru – tiesiog neįtikėtina! Dar kitas dalykas, čia jau mano interesų sfera, kad reikia atskirti vyriausybinių ir nevyriausybinių sektorių, nes dabar ministerija permetinėja Kultūros tarybai savo problemas ir savo finansavimus. Kaip buvo sakyta, kad 2008 m. buvo visiškai „nunulintos“ programos, tai dabar jas bando į Kultūros tarybą permesti. Tas vyriausybinių ir nevyriausybinių sektoriaus veiklos finansavimas per Kultūros tarybą susipriešinimą labai didina, įtampą didina, ir būtent toje pačioje srityje ir tarp įvairių kitų sričių. Tai šitą tikrai reikėtų atskirti ir kuo greičiau tą padaryti“.

Istaigų tinklo optimizavimas:

„Finansavimas yra neišvengiamai susijęs su realizavimo tinklu. Ar iš tikrųjų jis optimalus yra, ar reikia tiek kultūros centrų su „-iolika“ filialų? Ar iš tikrųjų reikia tiek bibliotekų su „-iolika“ filialų ir tas pats – su muziejais? Tuos visus žemėlapius sudėti vieną ant kito ir žiūrėti kiekvienam rajone, koks bibliotekų tinklas, muziejų tinklas, valstybinių institucijų tinklas. Nes niekada nevyksta lyginimas valstybinio ir savivaldybių lygmens, nėra to palyginimo. Tai tegul daro politikai visą tą reikalą. Uždeda ant demografinės situacijos žemėlapiu Lietuvoje ir tendencijų, ir pasižiūri, ar ten yra jų per daug, ar per mažai? Kiek aš žinau, kada Valstybės kontrolė darė bibliotekų tinklo vertinimą, tai aptiko tą problematiką, kad daromos investicijos į infrastruktūrą be realaus ateities matymo, kiek kur kokių bibliotekų reikės. Taip nutiko su švietimo įstaigomis, renovuota visokių pradinių mokyklų, pati savo akimis mačiau, stovi tuščia, nes vaikų ten nebėra, ir laukia, kol sukaks 5 metų terminas, kada bus galima keisti paskirtį ir padaryti senelių namus, nes senelių visur turbūt daugės. Tai čia politikų darbai“.

Reikia įvertinti nevyriausybinių sektoriaus naudą, o po to spręsti – ar finansuoti daugiau ar mažiau:

„Biudžetas visada yra suskirstomas per balansavimą, tai jeigu vienur pliusas, tai kitur iš karto minusas. Jeigu pagaliau būtų atskirti vyriausybiniams ir nevyriausybiniams sektoriai, jeigu būtų atskirti taip – tarkim, nevyriausybiniam sektoriui lieka 1 proc. Tai vėlgi netinka, nes kur yra tyrimai, kur, pvz., ką sukūrė vyriausybiniams sektoriui ir ką – nevyriausybiniams sektoriui? O gal nevyriausybiniams visai neblogas ir jam neužtektų 1 proc.? Gal į jį reikia daugiau investuoti? Tai čia tie svertai – kokiais kriterijais matuoti, adekvačiai išmatuoti, diferencijuotai, kokių reiktų veiklų, o kokių – ne?“

Reikalinga reformuoti biudžetinį sektorių, kad jis būtų efektyvesnis:

„Nedarydama reformų biudžetiniame sektoriuje, palikdama jį neefektyvų ir stagnuojantį, Vyriausybė išvarė daug kūrybingų jėgų į nevyriausybinių sektorių, kur žmonės gali realizuoti savo idėjas, mintis paprasčiau, su mažesniais resursais ir mažesnėmis sąnaudomis ir dar jaustis pilnaverčiais kūrėjais, kur jie gali realizuoti savo idėjas. Dabar rezultatas per 10 ar 20 metų toksai, kad valstybė nežino, ką daryti su šiais dviem lygiaverčiais sektoriais. Jinai turi tuos pačius išteklius, kuriuos turi išdalinti jau ir tam, ir anam sektoriui. Teatre tas matosi labai gerai. Mums gerai, kad mes teatre turim Koršunovo ir Nekrošiaus pavardes, kur galim sakyti: „Jie tai dirba nevalstybiniame teatre“. O kodėl jie iš valstybinio ten išėjo? Todėl, kad tas teatras su struktūra sustabarėjusia, visiškai nepalanki terpė jiems tenai dirbti ir įsitraukti į visus tarptautinius mechanizmus, ir visa kita“.

„Visi kalbam apie tą patį iš esmės ir visi galim tą patį pakartoti. Taip yra, nes nėra kitaip“.

Per kultūrą pritraukti užsienio turistus į Lietuvą:

„Aš dar į du dalykus norėčiau atkreipti dėmesį, tai Lietuvos kultūros pristatymas užsienyje. Iš tikrųjų ypač suvokimas turėtų būti susijęs ir su kultūriniu turizmu plačiąja prasme. Konkretus, pvz., buvo Milane 2015 m. Mūsų direktorius ten buvo ir sako: „Lenkai dalina lankstinukus ne apie kulinarinį paveldą, o žemėlapius, kur yra kultūros objektai“. Tas suvokimas, kad kultūra turi pridėtinę vertę, net ir ekonominę naudą duodantis objektas, kuriam lygiai taip pat deramai turėtų būti atstovaujama užsienyje. Tai vienas iš aspektų, ir dar vienas dalykas – kalbama, kad reikėtų neviešojo sektoriaus verslo pinigų pritraukimo į kultūrą. Mecenatystės įstatymo dalykai yra pakibę. Iš tikrųjų nėra Lietuvoje finansinės ir juridinės terpės, kad verslas būtų suinteresuotas investuoti į geras žmonių kuriamas kultūrinės idėjas“.

Kurti Kultūros ministerijos ir kitų ministerijų jungtines programas (pvz., skatinti turizmą):

„Tai sujungti galima. Bet tai iš tikrųjų turėtų jau Vyriausybiniame lygmenyje būti leidžiama ar rekomenduojama sudėti lėšas. Toks finansavimo principas – vienos ministerijos išteklių ir kitos ministerijos išteklių, rengiant bendrą jungtinę programą. Kad nebūtų viskas kaip dabar –

užkariama viskas Kultūros ministerijai su jos ištekliais. Yra tarpinstitucinė didžiulė programa, kuri irgi neveikia. Jeigu kalbant apie Kultūros diplomatiją, tai tam reikalui reikia, kad būtų sudėti dviejų ministerijų biudžetai, jeigu ne trijų: Užsienio, Ūkio – turizmas ir Švietimo ministerijų. Ir visų po lygiai. Tai greičiausiai neleistų koks nors biudžetinės įstaigų finansų tvarkymas, aš nežinau, ar tai leidžia, ar neleidžia. Sveikas protas sako – ten, kur du stos, daugiau padarys”.

Kultūros ministerijos padalinių vertinimas

Per daug ministerijos audito, per daug kontrolės, per mažai įsigilinimo į esmę, per mažai tarpžinybinės koordinacijos:

„Mes teikiame įvairiausias ataskaitas, strateginius planus, ir kokiais tik nori skerspjūviais. Aš žinau keliolika institucijų, ir jų kiekvienais metais atsiranda dar daugiau. Atskirai – ir Seimo auditui, ir Finansų ministerijai, ir Kultūros ministerijai atskirai. Bet paskui pagal tokį išmanų strategavimą ateina ministerijos auditorė ir tikrina, pvz., tokius dalykus, kur transportas išvažiuoja po 17 valandos, kodėl jisai iš viso po darbo važinėja, kai mūsų visas darbas yra vakarais. Yra visiškai neadekvatus veiklos vertinimas, tikrai nėra kiek nesusijęs su turiniu, niekam neįdomu, kokios tos programos, kokie lietuvių autoriai atliekami, ką mes siūlome užsienio partneriams. Visiškai neturime jokios paramos, aš pradėjau prieš pusmetį rékti, kam mes visi atstovausime 2018 m.? Su kuo? Ar su Baltijos valstybėmis, ar Lenkija, ar su Višegradu ir panašiai? Ir dabar liūdnei galiu konstatuoti, kad mes praktiškai jau niekur nespėjom. <...> sakė: „Į tarptautines parodas mes jau nespėjom, į festivalius Baltijos šalių visokius praktiškai jau nespėjom“. Tarp ministerijų nėra žinybinio bendradarbiavimo, nes jie visi yra konkuruojantys Seimo nariai. Ministrai yra Seimo nariai, atstovaujantys visiškai skirtingoms partijoms., jie visi labai konkuruoja. Dar esant buvusiam švietimo ministrui buvo pasakyta: „Jeigu jau nuėjote į Kultūros ministeriją kažko paprašyti – šiukštu iš mūsų nieko negausit, apsispręskit“.

„Kur po 17 val. buvo Jūsų autobusas? Kur?“ Nesvarbu, kad Jūs Hendelį atlikot, nesvarbu, kad Haidną atlikot, nesvarbu, kad atidaryme grojo du Norvegijos muzikantai, tai buvo triumfas. Tai ministerijos auditas atliko kvietimų išdalinimo auditą (kvietimas yra informatyvi informacija valdininkui, pareigūnui, kad jis ją gautų tiksliai). Politinio pasitikėjimo pareigūnai turi gauti kvietimus – ministrai, viceministrai. B lygio valdininkai, kuratoriai, kvietimo gauti negali, ir jeigu muziejai savo kuratoriui siunčia kvietimą, tai čia kvietimas jau yra išlaidavimas, tai valstybės išlaidų naudojimas ne pagal paskirtį, ir skiriamos baudmės už tai”.

Įstaigų darbo vertinimas nėra tobulas:

„Nėra jokios analizės, kas pasiekta, neraginama kažko siekti. Skaičiuojami tikrai vienetai ir kiekybiniai rodikliai”.

„Dažni pseudorodikliai”.

„Jų lentelės yra labai sudėtingos, nesistengia supaprastinti. Ką jie paskui gauna? Vieni supranta vienaip, kiti – kitaip tas jų lenteles. Konkretus pavyzdys: yra labai paprasta lentelė – kolektyvas ir kiek jame yra narių. Tai tiesiog 1 kolektyvas, 50 narių. Bet ne, mes turim parašyti 1 kolektyvas, tada žiūrėti, kiek kartų per savaitę repetuoja 50 žmonių. Vadinasi daugini iš trijų tą 50 žmonių, tada – kiek kartų per mėnesį – daugini iš keturių, ir tada – kiek per metus, ir parašai, kad tam 1 kolektyve yra 2 tūkst. kažkiek narių. Ir, va, tokius skaičius jie gauna”.

„Tarkim, paroda, pvz., jeigu muziejus iš savo turimų saugyklų surengia parodą lokaliai, tai viena paroda. O didžiulė tarptautinė paroda, kur daro nacionalinės institucijos su didžiuoju tarptautiniu partneriu, tinklu, kaip lituanistikos pristatymas užsienyje, tai yra dvejų ar trejų metų darbas, nekalbant apie finansinius, logistinius, organizacinius, didžiulius dalykus. Tai irgi ši paroda funkcionuoja kaip vienas vienetas. Tai toks absoliučiai neadekvatus, nesudiferencijuotas specifikos nesuvokimas”.